

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI

ČEBELAR

V s e b i n a :

Jože Zupančič: Razgovori — Avguština Bukovec (Nadaljevanje) . . .	50	R. J.: Ustanavljajmo opazovalne postaje	78
Virmašan: Našim družinam	53	K. V.: Prevoz čebel na akacijevo pašo v Vojvodino	78
Anton Znidaršič: Stol s stopnicami	56	Kaj znanec že zasula je lopata...	
Belec Janko: Ob prvem pomladanskem trebljenju čebel	57	Suštaršič Janez, Fefer Leopold, Rozman Andrej, Setina Janko . .	79
Bitenc Drago: Izkušnje s prestavljanjem	59	Mali kruhek: Izraz pohlevna gnoloba. Knjiga »Umni čebelar«. O obnožini. O lanski paši. O pitanju. O barvi medu in neki posebni rastlini	82
✓Vet. A. Stefančič: O čebeljih boleznih prav na kratko	64	Naša organizacija	85
Rojec Vlado: Tajnosti prezimovanja (Nadaljevanje)	69	Zadružni vestnik	95
Videtič Barica: Med v kuhinji . . .	76		

List izhaja mesečno. Glavni in odgovorni urednik: Rojec Vlado. Izdaja Čebelarstva zadruga za Slovenijo. Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani. Letna naročnina za zadržnike 40 din, za nezadržnike 60 din, posamezna številka 5 din. V inozemstvu stane list 80 din.

Prodaj

naslednje popolne letnike Slovenskega čebelarja: 1898—1900, 1902—1904, 1908, 1911—1913, 1916—1918, 1921—1942 in ne-popolne letnike: 1919 (manjkata 1. in 2. številka), 1920 (brez 3. številke), 1943 (brez 3. in 4. številke). Na prodaj je le vse skupaj in ne posamezni letniki. Zamenjam tudi za čebele ali za druge čebelarstva potrebščine. Naslov: Ivan Pe-

telin, Ljubljana, Rožna dolina, cesta XII štev. 12.

Več dobro ohranjenih panjev

polovičarjev Gerstungove mere in kranjčev večje mere na okvire ima poceni naprodaj Ivan Šmajdek, Ljubljana, Funtkova 29. Panji so v sili pripravljeni za roje, ako nimaš niti AŽ, niti eksportnega panja, a je roj že v zraku.

Mesečna opravila

Naše strokovno glasilo je skoraj redno vsako leto objavljalo navodila za začetnike. Po sklepu seje izvršnega odbora z dne 4. marca 1946. naj bi ta navodila odpadla, ker so v bistvu vsako leto enaka in je škoda prostora, ki ga lahko list izrabljuje v druge, bolj važne namene. S tem pa začetniki nikakor ne bodo prikrajšani. Slovenski čebelar se bo nanje še vedno oziral in prinašal primerno čtivo v vsaki številki tudi zanje. Razen tega bo po sklepu iste seje razpravljaj na ovojni strani v kratki in pregledni obliki o mesečnih opravilih in jih s tem vsaj delno odškodoval za odpadla navodila. Danes izpolnjuje uredništvo svojo obljubo, ki jo je dalo odboru, in odpravlja ta posebni kotic, v katerem bodo našli kako drobtino zase tudi naprednejši čebelarji.

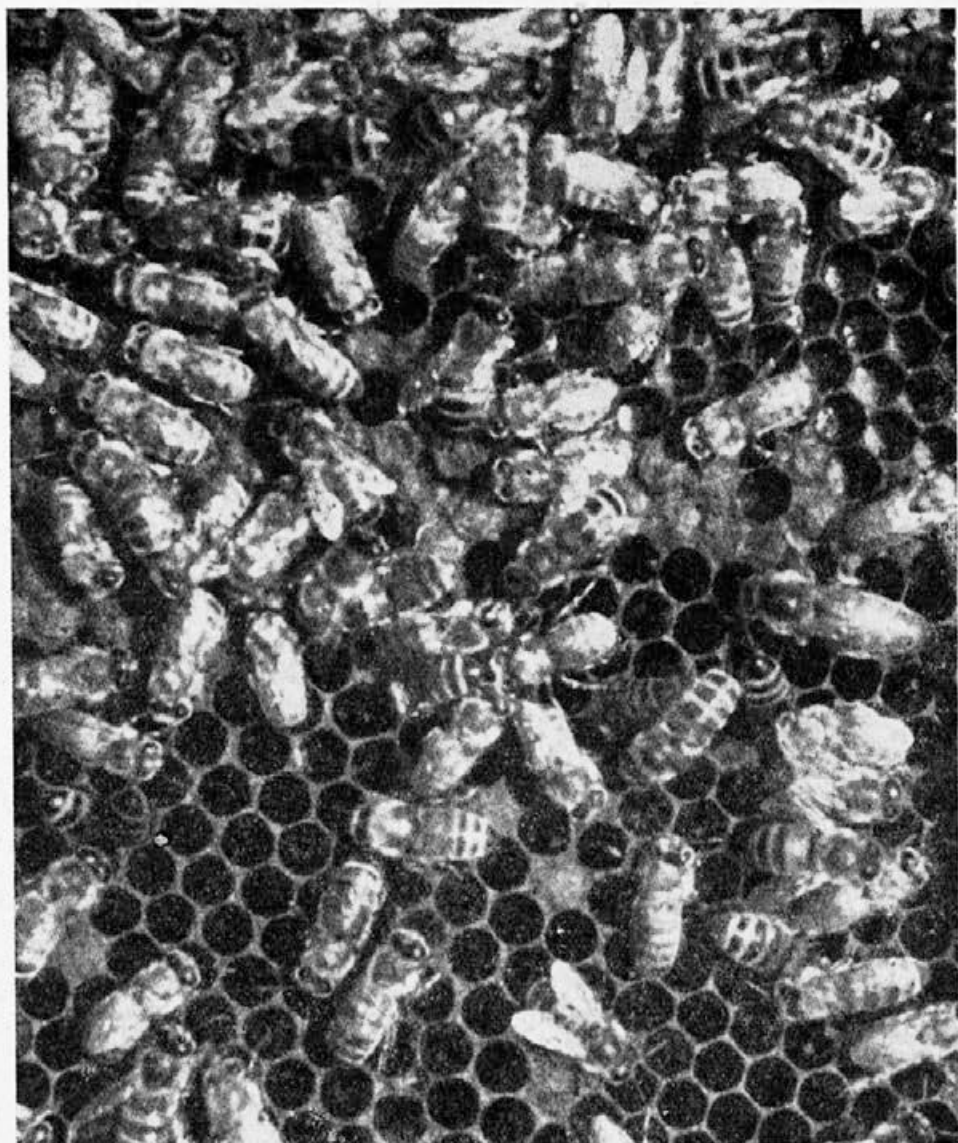
Januar je, eden izmed tistih mesecev, ki se tem bolj ugodno izteče za čebele, čim manj se čebelar mota okrog njih, čim manj jih obiskuje in nadleguje. Že jeseni jih je moral oskrbeti z vsem potrebnim, tako da sedaj ne rabijo ničesar drugega kakor samo mir in počitek. Docela zadostuje, če stopi vsak teden enkrat pred čebelnjak in si ogleda panje spredaj pri žrelih. Sumljivo bi bilo, če bi bila žrela zamašena z mrtvicami, ali če bi našel na bradi kakega panja sledove zdrobljenih voščin. To je znamenje, da je v panju gospodarila miš ali rojka. Proti takim usiljencem se zavaruješ z luknjičavimi zapahi, ki pa si jih moral pritrditi ob žrelih že jeseni. Žolne, sinice in druge ptice odvrneš od stikanja okrog panjev s tem, da obesiš na drevesa v primerni oddaljenosti od čebelnjaka kako na pol obrano kost, ali lončke, zalite s salom, v katerega si zamešal žitna zrna in podobno pičo. Če se hočeš prepričati, ali družinam v resnici ničesar ne manjka,

SLOVENSKI ČEBELAR

Številka 3 — 4

V Ljubljani, 1. aprila 1946

Letnik XLVIII

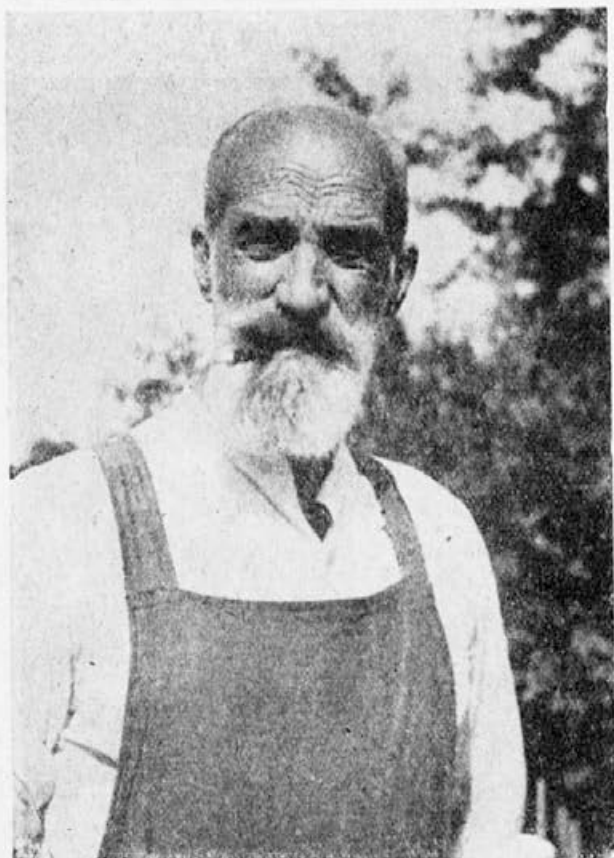

Zivljenje v panjih je v polnem razmahu. Skoraj vsak posamezen sat je sedaj verno zrelo tistega dela, ki ga vrši družina kot povezana skupnost. (Foto: Zappi.)

Razgovori

Avguštin Bukovec

(Nadaljevanje.)

Tovariš Bukovec v delovni obleki.

V sobi je nenadoma zaropotalo. Nehote sem se zdrznil, gostitelj pa se mi je komaj vidno nasmehnil. »Nič hudega!« je dejal. »Moja mačka! Naveličala se je najinih razgovorov, pa bi naju rada odvrnila od njih.«

Velika siva mačka je bila skočila s peči, se leno pritegnila in popraskala s prednjimi kremplji po tleh. Nato se je zavihtela na posteljo, se podrgnila ob gospodarjev hrbet, se vzpela na pisalno mizo in previdno stopala med tamkaj razporejenimi predmeti. Čez čas se je ustavila, se ozrla v svojega rednika in nalahno zamijavkala.

»Ven se ji je zahotelo. Kadar se takole vede, ji moram iti odpret, sicer bi mi ne dala miru,« je pojasnil Bukovec in stopil k vratom. Ko je izpustil mačko, je zopet zavzel svoj prejšnji prostor.

Izrabil sem priliko in mu zastavil vprašanje, ki

je bil glavni namen najinih pomenkov: »Kako in kdaj so vas pritegnile čebele in kakšen je bil začetek vašega čebelarjenja?

Za hip se je zamislil, si pogladil belo brado in povzel besedo: »Kako sem prišel do čebelarjenja, bi radi vedeli? Mislim, da je temu vzrok dedna obremenjenost, in sicer kar po dvojni strani, po očetovi in po materini. V obeh rodovih so bili čebelarji. Moj oče mi je večkrat pravil, da je kot mladenič tudi on čebelaril. Prvi koš je dobil od svojega očeta. Staknil ga je bil nekje na Hrvaškem in ga prinesel ves radosten domov v Starihovo vas pri Semiču. Na materinem domu v Sovri pod logaškimi Rovtami pa so bile čebele že od nekdaj pri hiši. Tam so me vzeli, ko sem bil še otrok, za celi dve leti za »svojega«. V času, ki sem ga prebil v Sovri, sem se kar malce pokmetil, tako da sem se kasneje le s težavo spet privadil mestnim

navadam in življenju. Potem, ko sem vstopil v realko, sem tjakaj zahajal ob vsakih počitnicah več let zaporedoma. V Sovri sem prišel tudi s čebelami prvokrat v ožji stik. Tako rekoč v dedovem naročju sem prejel osnovne čebelarске nauke, ko mi je bilo dobrih pet let.

Ded je imel velik čebelnjak. Nešteto krat sem prešteval kranjiče, ki so bili v njem razpostavljeni na prečnih gredah, a jih menda nisem nikoli do konca preštel. Vedno iznova me je zmotila katera slika na končnici. Zdi se mi, da tako lepo poslikanih panjev nisem videl nikjer drugje, čeprav je šlo v kasnejšem življenju skozi moje roke nešteto panjskih končnic.

Dostikrat sem se v slike zamaknil tako močno, da sem bil gluh in slep za vse, kar se je godilo okoli mene. Včasih me je šele oster klic iz hiše ali lajež domačega kužaja zdramil, da sem se vrnil iz Indije Koromandije v preljubno solzno dolino.

Ni bilo končnice, ki je ne bi poznal do najmanjše podrobnosti. Nekatere so mi bile posebno ljube. Zlasti se dobro spominjam »Levove glave«, ki jo je bil izrezljal kipar-samouk iz sosednje vasi. Delo je bilo tako mojstrsko, da bi bilo v čast celo izučnemu rezbarju.

Panj je bil nekoliko večji kakor običajni kranjič, končnica pa kvadratne oblike. Iz nje je izstopala izrazita glava leva z dolgo grivo ob straneh in s srepim, mačjim pogledom. Gobec je bil široko odprt, da so se videli koničasti čekani. Širok levov jezik je bil brada panja; nanj so čebele sedale in urnih nožic izginjale v notranjost panja. Ta zanimiva končnica je sedaj v muzejski zbirki čebelarске zadruga.

Glava leva na panjski končnici.

Tudi moj stric je bil zelo vnet za končnice. Posebno lepe ne bi dal od hiše za noben denar; niti najboljšemu prijatelju ne. Tako zelo jih je cenil.

Dobil sem vtis, da mu je zaigral na obrazu spomin na srečne dneve mladosti, ko je posegal v čebelarско zgodovino svojih dragih prednikov. Nato je nadaljeval: »Kakor mnogo drugih čebelarjev, sem tudi jaz poziskoval najprej s čmrlji. Iztaknil sem jih bil pod podom v zapuščenem hlevu sosednje hiše. Še danes mi je ta moja prva »družina« živjo pred očmi. Bila je velika; čmrlji so bili zajetni rjavčki. Med njimi so bili basisti, ki bi se lahko kosali s samim Šaljapinom. Kdaj pa kdaj sem desko nad gnezdom previdno privzdignil, a samo toliko, da je nastala ozka odprtina, ob kateri sem potem pasel ure in ure svoje oči. Drugače sem naselbino pustil pri miru, toda ni bilo dneva, da bi je ne obiskal.

Ni mi bilo še devet let, pa sem že imel rajdo panjičkov s čmrlji vseh mogočih barv in velikosti. Postavljene sem imel na petrah na podstrešju drvarnice. Vsak dan sem pregledoval piskrce, kakor pravimo čmrljevim satom, če ni morda v njih kaj medu. Tedaj sem se počutil silno bogatega

in mislim, da bi ne zamenjal svoje sreče z najbolj mogočnim gruntarjem v vasi. Iz tistih časov pa imam tudi spomine na skelečo dogodivščino. Hotel sem posrebiti med iz piskrca. Sklonil sem se, da bi se naužil sladkega soka, nad gnezdo, toda ker je bilo na podstrešju temačno, me je rumeni čmrljev zadek premotil, da sem ga zamenjal s piskrcem. Srknil sem krepko in — ojoj, prejoj! — požrl sem živega čmrlja...

Nekaj let kasneje sem iztaknil na ljubljanskih Prulah, ki so bile takrat še brez hiš, čebelarstvo slovitega ameriškega čebelarja Franka Bentona. Ta mož izza velike luže je bil takrat eden izmed najbolj znanih čebelarjev vsega sveta. Saj je bil v kasnejših letih celo načelnik čebelarskega oddelka v ameriškem kmetijskem ministrstvu. V tistih letih pa je vzrejal matice in je imel vzrejališča tudi v naših krajih. Slične vzrejevalnice matic je imel na otoku Cipru, v Afriki in morda še kje drugje. V Ljubljani je Benton čebelaril na Koširjevem vrtu. Opazoval sem ga ure in ure pri njegovem delu, toda žal, samo skozi ograjo. V vrt si nisem upal.

Kmalu potem pa sem začel zahajati k znanemu ljubljanskemu čebelarju Petru Pavlinu v Trnovo. To je bil vsestransko originalen mož. Po poklicu je bil dežnikar, a so mu bolj kakor dežniki rojile po glavi čebele. Zato se je njegova žena neprestano obregovala obenj in mu očitala, da je kot dežnikar počasné in da še za slan krop ne zasluži s svojim delom. Kot čebelar, čeprav samouk, pa je bil sila napreden, izboren poznavalec čebel in velik ljubitelj narave. Bil je tudi soustanovitelj Čebelarskega društva. Pri Pavlinu sem smel opazovati čebele le pri zrelih. V čebelnjak me ni spustil. Nikdar mi ni hotel razkazati kakega panja, da bi videl, kako je urejen v notranjosti. O, kaj bi bil dal za en sam tak trenutek!

V petnajstem letu moje starosti mi je podaril bratranec Janez iz Logaršev pod Rovtami dva tretjevčka. Bila sta komaj teden dni vsajena. Z nekim bratranecem moje starosti sva presrečna nesla panja ponoči dve uri hoda daleč v dolino, v Podlipo. Mlado satje pa poti in tresenja ni preneslo. Med prenosom se je sesulo, kar sva seveda opazila šele naslednji dan, ko sva panja odprla. Čebele iz vasi so prinesenke naglo zavohale in navalile nanje. Še preden se je znočilo, ni bilo v panjih drugega kakor prgišče voščenega drobirja in kupec mrtvic...

Prvi panj sem »kupil« majnika meseca po strašnem ljubljanskem velikonočnem potresu leta 1895. Ker je potres razrupal šole in je v naše kosti zlezlo le preveč strahu, smo s poukom zaključili takoj po usodni Veliki noči. Tedaj sem krenil na oddih v Podlipo, da bi se pri sorodnikih umiril in okrepil. Kmalu po prihodu v vas sem zagledal vaškega kovača, ki se je ravno pripravljaj, da bi ogrebel roj s cvetoče jablane. V živem spominu mi je ves tedanji prizor. Med ogrebanjem je snežilo v gostih kosmih, dasi je sonce nad vse ljubko sijalo in pripekalo... S kovačem sva si bila dobra prijatelja in šinila mi je v glavo misel, da bi ga kako pretental za roj. Roj me je strašno mikal. Rad bi ga kupil, čeprav nisem imel v žepu niti ficka. Začel sem se pogajati, beseda je dala besedo in že je bil roj s starcem vred — moj... Kupil sem ga za pet goldinarjev.

»Boš že plačal, kadar boš gospod«... mi je dejal dobričina kovač, ko sem se mu izpovedal, kako je z mojim premoženjem. Ni mi hotel podreti veselja, dasi je vedel, da panja ne bom mogel nikoli prevzeti...

To so bili moji prvi oklevajoči koraki v čebelarski svet. (Dalje.)

Slovensko čebelarско društvo se je takoj po osvoboditvi združilo z bivšo železničarsko Čebelarско zadrugo v enotno zadrugo s sedežem v Ljubljani. V vsakem okraju so bile ustanovljene čebelarске podružnice in v njih okviru čebelarске družine. Ker so bile mnoge prejšnje podružnice glede na krajevne razmere preobširne in prav zaradi tega ni imelo članstvo z njimi potrebnega stika, dostikrat ni bilo pravega zanimanja zanje. Sladkor je bil navadno edina privlačna sila za pristop k društvu. Danes je to nekoliko drugače. Po pravilih je mogoče ustanoviti čebelarско družino v vsakem kraju, kjer je vsaj 10 čebelarjev. Ker je delovno območje najnižje čebelarске edinice s tem zelo zmanjšano, bo tudi delo v njej mnogo lažje in uspešnejše kakor v nekdanjih podružnicah. Potrebno pa je seveda, da si čebelarška družina izbere res delaven in iniciativen odbor. V ta odbor spadajo možje s širokim čebelarским znanjem in z razumevanjem za splošne koristi. Ni dovolj, da prevzameš odborniško mesto samo zato, ker je pač treba to mesto po nekom zasesti, in ker žele drugi člani, da bi bil ta nekdo ravno ti, temveč zato, da bi s tem koristil sebi in vsem ostalim, ki so s teboj povezani v čebelarско družino. Z drugimi besedami povedano: Zavedati se moraš vseh dolžnosti, ki si si jih z odborniškim mestom naprtil na svoja pleča.

Dolžnost odbora je, da skrbno nadzira razvoj čebelarstva v svojem področju, posebno pa zdravstveno stanje čebel. V primeru pojava ali sumnje kake bolezni mora takoj ukreniti vse potrebno, da se bolezen zatne, ali vsaj omeji. Za izvežbanje čebelarских zdravstvenih strokovnjakov je priredila Čebelarška zadruga v Ljubljani pred kratkim tridnevni tečaj in le škoda je, da ni bilo v ta tečaj povabljenih več čebelarjev. Ker se bodo taki tečaji gotovo še vršili, bi bilo žele, da bi se jih udeležili ne le posamezni zastopniki čebelarских podružnic, temveč iz vsake čebelarске družine vsaj po en član. Zastopani bi morali biti zlasti kraji, v katerih se bolezni večkrat pojavljajo.

V splošnem je zdravstveno stanje naših čebel zadovoljivo, biti pa moramo pripravljeni, da ne bo vedno tako. Zato je dobro, da imamo čim več izvežbanih čebelarjev, ki bodo znali stvar zagrabit s prave strani in vsak posamezen pojav že v krali zatreti. Bolezenski strokovnjaki so nam potrebni tudi glede na predvideno trgovino s čebelami, ki se bo v bodoče razvila. Že danes je v inozemstvu veliko povpraševanje po kranjskih čebelah. Naša dolžnost je, da sloves, ki ga uživajo kranjice v inozemstvu ne samo ohranimo, temveč še povečamo. Čebelarji bodo morali paziti, da bodo vse prodane družine zdrave in vsi panji pravilne mere. To zadnje opozorilo velja predvsem za kranjice, kajti prav ti panji so tako različnih mer, da že v domačem čebelnjaku ne napravijo lepega vtisa, tem manj pa so primerni za kupčijo, ker zahteva inozemstvo le enotno mero. Odborniki čebelarских družin naj vplivajo na svoje člane, posebno na tiste, ki nameravajo v bodočih letih prodajati kranjice, da bodo vsajali roje le v panje normalne mere. Kakšna je ta mera, ne bom razlagal. Saj se je o njej že dovolj pisalo in mislim, da jo vsak pravi čebelar že zna na pamet. Tudi je bivše čebelarско društvo pred vojno razdelilo precej teh panjev podružnicam za vzorce. Gotovo so še danes po večini ohranjeni. Ako niso

v rabi, se pa valjajo na podstrešjih čebelnjakov v veselje pajkov in druge golazni. Odbor čebelarke družine naj poizve za te panje in pozove čebelarje, ki jih sami ne rabijo, da jih odstopijo tistim, ki se zanimajo zanje in bi jih bili potrebni.

Podobnih širših nalog, ki bi se jim morale posvetiti posamezne čebelarke družine v dodeljenih jim območjih, je še več. Vendar se z njimi ne bom ukvarjal, ker se hočem mimogrede dotakniti nekaterih ožjih nalog odbora.

V nekdanjih podružnicah je prevladovalo mnenje, da je odbor popolnoma na mestu, če le skliče vsako leto tradicionalni občni zbor in pobere pri svojih članih predpisano članarino. Če je tajnik pravočasno poslal osrednjemu odboru v Ljubljano imenik članstva in pobrano članarino, pa je podružnica veljala sploh za vzorno. Takega površnega pojmovanja odborniških dolžnosti mora biti sedaj konec. Odbor mora v resnici delati in se redno shajati k sejam, če že ne vsak mesec po enkrat, pa vsaj večkrat na leto. Na sejah mora obravnavati tekoče lastne zadeve in zadeve, ki mu jih je odstopila v razpravljanje nadrejena podružnica. Seje seveda ne smejo izzveneti v prazno govorčenje. Sklepe, ki so bili na sejah sprejeti, je treba tudi izvršiti. Na vsaki naslednji seji je treba najprej ugotoviti, kaj je bilo že izvršeno in kaj je ostalo še nerešeno. Razen tega bi moral odbor prirejati poučne sestanke celokupnega članstva. Sestanki naj bi bili vsakokrat pri drugem čebelnjaku. S tem bi se člani še bolj povezali med seboj in se marsičesa drug od drugega igraje naučili. Kajti vsak čebelar ima v svojem čebelnjaku kaj posebnega, kar bi ob taki priliki rad pokazal tudi drugim. Zame so bili čebelarski sestanki vedno največji užitek. Ni li bolj prijetno kramljati pred čebelnjakom in gledati živahno vrvenje čebelic, kot pa sedeti v zatohli gostilniški sobi ter požirati tobačni dim in pijanske kvante? In koliko si imajo čebelarji, kadar pridejo takole skupaj, povedati. Čas ti mine, da sam ne veš, kdaj se zvečeri. Če je sestanek povezan še s primernim predavanjem, pa je vsako popoldne prekratko.

Nekatere družine tožijo, da nimajo predavateljev in zato tudi ne prirejajo strokovnih sestankov. Toda zdi se mi, da so vse take tožbe samo lagoden izgovor in neutemeljeno opravičilo za lenobo, ki jo pasejo. Saj nihče ne zahteva, da bi morale biti predavanja, ne vem, kako učeno. Če ni mogoče drugače, naj si izberejo kot snov za predavanja kar mesečna navodila. Ni šment, da bi ne našle v svoji sredi čebelarja, ki bi bil zmožen o njih govoriti. Sicer pa naj bi ne bila osnovna točka strokovnega sestanka predavanje kot tako, temveč prost razgovor, ki bi se v zvezi s predavanjem razvil. Ravno v debati izveš marsikaj zanimivega in kadar zajame ogenj debate tudi stare, izkušene očance, da se vmešajo vanjo, še celo. A ne samo to! V prostem razgovoru se utrne marsikatera zdrava misel, ki bi jo bilo treba samo razširiti in pismeno obdelati, pa bi nastal članek za Slovenskega čebelarja.

Ker sem se nehote dotaknil našega strokovnega glasila, naj spregovorim še nekaj besed o njem. »Slovenski čebelar« je tista živa vez, ki druži vse člane v enoten organizem. Po njem se spoznavamo med seboj, po njem spoznavamo pašne razmere in način čebelarjenja po raznih krajih. Kljub temu, da sedaj naročitev nanj ni obvezna, se je vendar večina združnikov uvrstila med njegove naročnike. Do nedavnega so nekateri mislili, da so si s pristopom v zadrugo in vplačilom deleža pridobili tudi pravico do pre-

jemanja lista. To pa ne drži. Res je bil list za leto 1945. brezplačen, v bodoče pa moramo s tem zastojkarstvom prenehati. Da bo v redu izhajal, moramo dati zadrugi tudi sredstva za njegovo izdajanje.

In vsebina lista? Tu je zopet kost, ki jo nekateri kaj radi glodajo. Ljudje božji, komur ni vsebina lista po godu, kar pero v roko, pa jo boste izboljšali. Urednik sam ne zmore vsega. In končno se s tem, da je prevzel uredništvo »Slovenskega čebelarja«, ni obvezal, da bo vsako številko sam napisal. Kakšno tovarilstvo pa bi bilo to? On bi pisal, drugi pa bi stali ob strani in kritizirali. Koliko je zmožnih čebelarjev, ki bi mu lahko pomagali. Ne manjka jim izkušenj in doživljanjev iz čebelarstva, manjka jim samo dobre volje, požrtvovalnosti in smisel za skupnost. Kar proč s pomisleki in oklevanjem! Sedite za mizo in pričnite! Boste videli, da bo šlo. Pišite preprosto in o preprostih stvareh! Saj taki članki podeželske čebelarje mnogo bolj zanimajo kakor dolgovezne znanstvene razprave. Ker je na zadnji seji širšega odbora zadruga obveljal sklep, da naj bodo članki honorirani, se nudi s tem še lep postranski zaslužek. Zato naj čebelar, ki je zmožen in ima veselje do pisanja, takoj prime za pero in naj ga marljivo suče za napredek našega lista in čebelarstva.

Preden končam, naj načnem še eno poglavje! To bi bilo lahko poglavje zase, vendar sem ga priključil temu članku. Tiče se voska in kuhe voščin.

Videl sem že dosti voska, a takega, kakršen bi moral biti, le malo. Mnogo je še pri nas čebelarjev, ki nimajo za to opravilo potrebnega orodja, niti znanja, pa kuha vsak zase, kakor pač ve in zna. Koliko voska gre pri tem v izgubo! Koliko ga ostane v voščinah, ker se čebelarji ne zavedajo, da ni za stiskanje voska vsaka stiskalnica enako dobra. Res je danes težko nabaviti pravilno stiskalnico in ostale potrebščine, ki spadajo h kuhi, toda če stroškov ne zmore posamezen čebelar, bi jih zmogle čebelarske družine ob podpori svojih članov. Skupno nabavljeno orodje bi bilo last vseh in vsem na razpolago.

Čebelarska zadruga bo gotovo še priredila tečaje o kuhi voska in dolžnost družin bo, da pošljejo tedaj v tečaj vsaj po enega člana, da se izvežba v tem delu. Edinò tako bomo dobili več in kakovostno boljšega voska. Vosek, ki ga prejema zadruga danes v zameno za satnice, je po večini zelo slab. Ker zahteva zaradi tega za kalež višji odbitek kot po navadi, se nekateri člani razburjajo in kritizirajo njeno početje. Drugi se celo pritožujejo, da satnice niso dovolj lepe. Toda, dokler bodo prinašali v predelavo vosek, ki je komaj vosku podoben, naj kritiko kar spravijo zase. Iz smeti in kaleža pač ni mogoče izdelati takšnih satnic, kakor iz lepega in čistega voska.

Dragi tovariši čebelarji! To bi bile le glavne smernice za delo v čebelarskih družinah. Lahko bi jih navedel še dolgo vrsto, toda članek bi po tem tako narastel, da bi ga bilo za vso številko »Slovenskega čebelarja«. To pa najbrž tudi tovarišu uredniku ne bi bilo po volji.

Koliko bodo zalegle moje besede, ne vem. Upam pa, da se čebelarske družine zavedajo resnih časov, v katerih živimo. Prepričan sem celo, da bodo v sporazumu s svojimi podružnicami brez kakega priganjanja storile vse, kar bo od njih tirjala gospodarska obnova izropane domovine. Vesel bom in v zadoščenje mi bo, ako bodo te moje skromne vrstice vsaj malo pripomogle k njihovim uspehom.

Stol s stopnicami

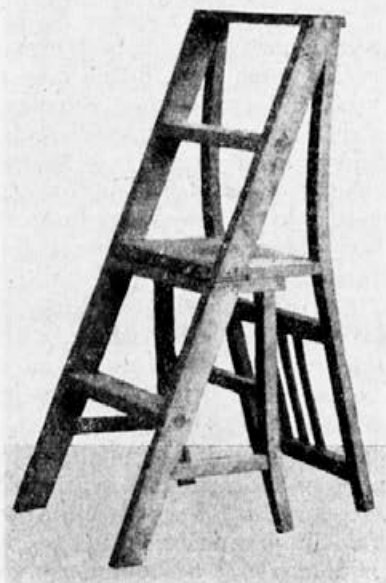
Marsikateri čebelar nima v čebelnjaku toliko prostora, da bi v njem lahko shranil vse priprave, ki jih rabi pri svojem delu. To je neugodno in često zvezano z izgubo časa. Zato je razumljivo, da so se zelo hitro udomačile priprave, ki jih je mogoče sklopiti in s tem zmanjšati njih obsežnost. Lep primer take priprave je sklopna kozica, katere popis je pred leti izšel v našem strokovnem listu. Kozica je bila z navdušenjem sprejeta pri vseh čebelarjih z AŽ-panji.

Marsikdo si je na podoben način priredil tudi mizo v čebelnjaku. Pod okno je pribil lato, na to pa pregibljivo pritrdil debelejšo pooblano desko. Kadar mu je miza potrebna, desko podpre s prav tako pregibljivima podstavkoma, da zavzame vodoraven položaj. Ako podstavka spodmakne, pade mizna plošča navzdol in se vleže ob steni.

Na prostoru lahko pridobimo tudi tako, da združimo dve pripravi v eno samo. Današnji sliki kažeta, kako je mogoče to storiti. Na prvi vidimo stol, na drugi pa stopnice, ki so nastale, ko smo polovico stola

preokrenili preko druge polovice — Da je stol v čebelnjaku potreben, mi ni treba posebej dokazovati. Nekateri ga rabijo ne samo za sedenje, kadar se hočejo nekoliko oddahniti, temveč tudi takrat, kadar pregledujejo panje v višjih vrstah, da stopijo nanj. To seveda ni po okusu čebelarjev, ki ljubijo red. S čevlji prenašamo blato in nesnago s tal na stol, in če hočemo sesti nanj, ga moramo vsakokrat sproti očistiti. Toda ne glede na to mi bo vsakdo rad pritrdil, da stol za kaj takega ni prikladen. Če imaš panje naložene drugega vrh drugega v več kot dveh vrstah, ti skoraj ne zadostuje za doseg in lagodno opravljanje najvišjih družin. Treba si je pomagati s stopnicami, po katerih se lahko povzpneš poljubno visoko. Stopnice in stol rabita vsak zase precej prostora. Če sta združena oba kosa v enega samega, pa se že najde mesto, kjer ti ne bosta v napoto.

Preklopni stol, kot bi bilo morda umestno imenovati to pripravo, je zaradi trpežnosti izdelan iz trdega lesa. Od tal do

sedeža meri 48 cm. Naslonjalo je za nekaj centimetrov višje, to pa zato, da seže pri prekloplitvi prav do tal, s čimer dobi nastala lestev trdno oporo tudi na nasprotnem, v zrak štrlečem koncu. Lestev ima štiri stopnice. Skrajna je visoka skoraj 1 m. V čebelnjaku običajno sploh ne stopamo nanjo, ker se že s pomočjo tretje povzpne do dovolj visoko od tal.

Kakšna naj bi bila danes cena opisanemu preklopnemu stolu, ne morem povedati. Jasno pa je, da bi bila v serijski izdelavi mnogo nižja kakor v kosovni izdelavi pri posameznih mizarjih. Ko bo zadružna mizarnica nekoliko manj zaposlena z izdelavo panjev in drugih, za enkrat nujnejših čebelarskih potrebščin, se bo prav gotovo lotila tudi preklopnih stolov in jih postavila na naš trg. Prav bi bilo, da bi se čebelarji, ki bi se zanje zanimali, že sedaj priglasili zadružni čebelarni.

Belec Janko:

Ob prvem pomladanskem trebljenju čebel

Dan prvega izleta čebel ali dan njih trebitve je za čebelarja eden izmed največjih praznikov. O, kako težko ga pričakuje vsako leto! Pa se zima vleče in njegovih drobnih prijateljic kar noče biti na spregled. Zato ni nič čudnega, da postaja nestrpen, da čedalje bolj pogosto prihaja pred čebelnjak, da prislanja uho k panjem in kakor izgubljenec v mračni hosti opreza za glasovi, ki bi mu izdali, da je odrešenje blizu. Najraje bi zaspale živalce kar s palico zbežal iz toplih posteljic. Sicer jim zimski počitek iz srca privošči; saj so se pošteno utrudile, ko so bile vse poletje marljivo na delu; toda kljub temu jih želi po dolgem času spet videti.

Končno zima vendarle popusti, sonce predre oblake, se s svojimi žarki upre v žrela panjev in izvabi iz njih čebelice k prvemu izletu in tolikanj potrebni trebitvi. Navadno se to zgodi že februarja, včasih pa šele marca meseca. Letos smo imeli tak prijeten dan na Svečnico. Naše zaspanke so prilezle iz svojih mračnih domkov, se nekaj časa obotavljale na bradah, si s sprednjimi nožicami mencale oči, kot bi jih ščemele zaradi bleščeče sončne svetlobe, si skrtačile oblačilca, nato pa vzletele in se začele v zraku trebiti.

Vsak čebelar, ki čebelarji res s srcem, je navdušen, ko vidi, da so se mu čebelice »zbudile« in da se bodo otresle neprebavljenih snovi, ki so se v njihovih telescih nabirale vse zimske mesece. Tega dne pa ne bo čebelar samo užival in zaljubljen opazoval čebel, temveč bo tudi pogledal, če ni morda gospodinja razobesila kje v bližini perila. Sicer bi prišel z njo navzkriž in bi moral spet kakšno rezko prestreči, kot jih je moral že večkrat poleti, ko se je ta ali ona čebelica obregnila s svojim želom ob kakega nerodneža, ki je prišel slučajno mimo. Perilo bo treba umakniti, ker bi se drugače pojavile na njem majhne rumene pege blata, zaradi katerih bi ga morala gospodinja iznova oprati.

Pred trebljenjem pa mora izvršiti čebelar nekatera važna opravila. Če ima panje zastavljene z vratmi ali z deskami, mora to, sedaj nepotrebno šaro odstraniti. Dobro je, če položi vrata, odnosno deske na tla pred čebelnjak, da lahko sedaj nanje čebele, kadar zaradi utrujenosti ne morejo takoj najti brad pri svojih panjih. Ako vrat in desk nima pred čebelnjakom, a je še vedno mrzlo ali celo sneženo, mora sneg izpred čebelnjaka odstraniti, zemljo pa pregrniti z vrečami, šoto ali slamo, odnosno posuti s pepe-

lom ali z žaganjem. Čebelica je namreč včasih prisiljena sestiti na tla in če je zemlja zmrzla ali pokrita s snegom, otrpne in se več ne dvigne. Tudi zapahe, s katerimi preprečujemo preko zime mišim vstop v panje, je treba pravočasno odstraniti. To pa zaradi tega, da pride na dan trebljenja čim več toplote v panje.

Nič ni napačnega in prav nič prezgodaj, če že tedaj postavimo v bližini čebelnjaka primeren napajalnik, ki ga moramo seveda namazati z medom, da privabimo nanj čebele. Čim prej privadimo čebele na napajalnik, tem bolje je. Pozneje, ko so se že vletele na kakšnem drugem mestu z vodo, je to zelo težavno. Posebno v krajih, skozi katere teče reka, kjer so tovarne ali podobne naprave, ki so nevarne čebelam, je važno, da jih s popisanim ukrepom odvrnemo od tujih napajališč. Čebele namreč potrebujejo ob tem času mnogo vode in, če je ne najdejo doma, jo poiščejo pač tam, kjer jo je dobiti. Videli jih bomo stikati na najrazličnejših krajih za vodo. Tako na primer ob gnojničnih jamah, ob umazanih mlakužah ali ob že skoraj izsušenih potokih, kjer srkajo vodo iz napol vlažnih kamnov in alg. Z mikroskopskim pregledom pa je bilo ugotovljeno, da so ravno alge in z mahom obrasli kamni prav pogosto okuženi s klicami nevarnih čebeljih bolezni. Od takih napajališč jih je treba vsekakor odvrniti. Če drugače tega ni mogoče doseči, je treba mesta, kjer se čebele trdovratno zbirajo, politi s karbolno kislino.

Ako namerava čebelar kak panj prestaviti na drugo mesto v čebelnjaku ali izven čebelnjaka, mora to napraviti tik pred glavnim izletom. Če so čebele že izletavale, tega ne sme več storiti, ker bi po preselitvi mnoge izmed njih letale še vedno nazaj na staro mesto in bi se porazgubile.

Ob prvem izletu se nudi čebelarju zanimiva slika. Videl bo, da se čebele zelo previdno spuščajo iz žrel in da so med letom vse obrnjene z glavami proti pročeljem panjev. Zlasti pred večjimi čebelnjaki se vrti kar cel oblak čebel v zraku, se dviga vedno višje in kroži po najbližji okolici. Iz oblaka pa padajo drobne, rjavkaste kapljice trebeža, da se ti zdi, kot bi iz njega deževalo.

Ako opazi čebelar, da katera družina ne izletava, naj stopi k njene-mu panju in naj potrka nanj! Takoj nato naj prisloni uho na sprednjo končnico panja. Če čebele na trkanje zašume in kmalu potem spet utihnejo, je to znak, da družina še ne čuti potrebe po izletu. Če pa ni nobenega odziva, je to znak, da je družina za vedno zaspala. V tem primeru naj žrelo nemudoma zamaši, da ne bodo vdrle tuje čebele v panj in začele odnašati med. Če je družina umrla za kako boleznijo, bi se po roparicah lahko okužile z isto boleznijo vse ostale družine.

Umrlo družino mora čim prej pregledati, mrtvice odstraniti, panj razkužiti, satje pa shraniti na takem prostoru, da ga čebele ne bodo izsledile. Vzrok smrti seveda ni vedno bolezen. Družina lahko pogine tudi zaradi pomanjkanja hrane. Zato pa je njegova sveta dolžnost, da pravi vzrok smrti točno dožene, še preden se loti podiranja.

Srečen je čebelar, ki nima ob trebljenju čebel opraviti s takimi mrtvaki. Potem je dan prvega predpomladanskega izleta v resnici praznik, — praznik ne samo zanj, temveč tudi praznik za njegove družine. Kar pogledajte ga, kako ponosno stoji ob čebelnjaku in kako je zaverovan v razposajeno ranjanje lahkokrilih bitij. Nepremično strmi vanje in zdi se vam, da celo dih zadržava. Že v naslednjem trenutku pa popusti napetost in v njegovih kret-

njah se pojavi nekaj, kar spominja skoraj na ples. Menda bi najraje še sam zaplesal, menda bi najraje glasno zaukal in z ukanjem celemu svetu oznanil, da je pri njegovih čebelah vse v redu, da je tiha skrb, ki jo je gojil zanje preko zime, minila.

Toda, kaj je to? Naenkrat se začne živa mreža čebel, ki je bila prej na široko razprostrta po vsem prostoru pred čebelnjakom, krčiti in približevati panjem. Na bradah zagomazi kakor na razdraženem mravljišču. Od vsepovsod se vsipajo čebele, se gnetejo ob žrelih in kakor preplašene iščejo zavetja v notranjosti svojih domovanj. Čebelar se nehote ozre v nebo. No, da! Spet se je pooblačilo. Sonce komaj vidno mežika izza sivega zastora zgoščujočih se megel.

Polagoma zamre življenje pred čebelnjakom. Le tu pa tam prileti še kakšna zakasnenka, sede na brado in že utone v temini ozke izletalne reže. Čebelar se blaženo nasmehne in pretegne, kakor bi se zbudil iz najslajših sanj. Pogled mu splava v daljavo in se ustavi ob pobočjih gričev na obzorju. Ali niso med tem, ko je bil zamaknjen v čudovito igro svojih ljubljensk, nalahno ozeleneli? Ali je res že na pohodu zaželen pomlad?... V mislih ga zmoti ščinkavec, ki glasno zagrči na veji tik nad njegovo glavo. Sunkovito se zgane. K panjem zaokrene svoj korak. Počasi stopa od enega do drugega in razmešča ob žrelih zapahe, ki jih je pred trebljenjem snel, da bi ne ovirali čebel med letanjem.

Bitenc Drago:

Izkušnje s prestavljanjem

Ko sem pred leti pričel čebelariti, je bil uveden že novejši način čebelarjenja, to je čebelarjenje s premakljivim satjem. Povedali so mi, da po tem načinu doseže čebelar lepše dohodke in da se mu tudi vložena glavница višje obrestuje kakor pri čebelarjenju v kranjičih. Kakor drugi, sem tudi jaz presedlal s kranjiča na AŽ-panj. Učili so me »prevešati«, čeprav sati niso viseli, temveč stali v panjih na prečnih palicah, »pripirati« matice, ki niso bile priprte, temveč zaprte, in še mnogo takih umetnosti. Odkrito priznam, da smo se takrat tako rekoč lovili pri izrazoslovju in pri opravljanju čebel. Ne trdim, da se nisem ničesar naučil, toda do pravega razumevanja tako globokih posežkov v življenje čebeljih družin, kot je prestavljanje, sem prišel šele po večletnih lastnih neuspehih in uspehih, po njih proučevanju in po izkušnjah čebelarских tovarišev. Način takega analiziranja dela priporočam vsem tovarišem, ki pri čebelarstvu ne zasledujejo zgolj pridobitnega cilja. Zdi se mi, da praksa in teorija, ki morata druga drugo dopolnjevati, nista nikjer tako tesno povezani kakor ravno v čebelarstvu.

Uspehi in neuspehi so odvisni od pametnega ali nespametnega ravnanja s čebelami. Izučilo me je, da nespametno odpiranje panjev in pregledovanje satja v rani in hladni pomladi, prepogosto stikanje po panjih v poletnem času, večkratno obiskovanje čebelnjaka med zimskim počitkom čebel, razdiranje plodišča, in še mnogi drugi posegi v določeni red družin lahko več škodujejo kot koristijo! Prav tako napačno pa bi bilo seveda, če bi družin nikdar ne pregledal in bi odprl panj samo takrat, ko bi nameraval točiti med. Družine smeš in celo moraš pregledovati,

odnosno nadzirati njih delo in razvoj, toda paziti moraš, da bo vsako delo izvršeno o pravem času ter v soglasju z naravo in njenimi zakoni! Pametno in o pravem času opravljeno delo je čebelar in čebelarju le v korist! Nikoli pa ne odpri panja, ako nisi dobro premislil, ali je delo, ki ga nameravaš opraviti, v resnici potrebno, in kako ga boš najbolje izvršil! Posebno spomladi mora biti vsako delo izvršeno načrtno in hitro. Ne ohlajaj po nepotrebnem notranjosti panjev, kajti vsako izgubo toplote, ki je nastala po čebelarjevi nerodnosti, morajo čebele nadomestiti in iznova proizvesti! Ta proizvodnja pa gre vedno na račun medu. Saj je splošno znano, da ni med zanje samo hrana, temveč tudi kurivo!

Med najbolj zanimiva čebelarska opravila spada tako imenovano predstavljjanje, ki smo se ga oprijeli z uvedbo AŽ-panjev. Glavni namen predstavljjanja je zvišanje donosa medu, ki ga dosežemo s tem, da čebeljim družinam na višku razvoja preprečimo naravno rojenje in njih pridobitno silo usmerimo v čim intenzivnejše izkoriščanje paše. Preden bom opisal svoje izkušnje s prestavljanjem, naj pregledno naštejem, na kaj vse mora čebelar misliti in paziti pred prestavljanjem in ob času prestavljanja. Ta pregled bi obsegal naslednje točke:

1. Poznavanje pašnih razmer okoliša, v katerem čebelari.
2. Pomnožitev zalege o pravem času.
3. Preprečevanje rojenja plemenjakov.
4. Izraba celotne moči plemenjaka ob glavni paši.
5. Omejevanje zalege v času glavne paše.
6. Skrb za dobre plemenske matice.

V prvi vrsti mora biti torej čebelar dobro poučen o pašnih razmerah svojega bližnjega okoliša. Če ne pozna, ali se ne ozira na pašne razmere, bo le redkokdaj z uspehom zadovoljen. Njegovi plemenjaki bodo morda dosegli višek razvoja prav ob koncu glavne paše, ko bo malo ali nič več bere, čebel pa mnogo. Dejstvo je, da traja glavna čebelja paša pri nas nekako od konca aprila do polovice junija, torej dobrih šest tednov. Čas je kratek in zato ga moramo tem bolje izkoristiti. Na vse to ponekod premalo mislijo in pazijo, res pa je, da je le ob točnem poznavanju pašnih razmer mogoče razvoj čebeljih družin pravilno usmeriti.

Kdor pozna pašne razmere svojega kraja, ali kraja, kamor namerava prepeljati panje, temu ne bo težko določiti, kdaj naj začne pospeševati razvoj družin, da jih bo pravočasno spravil do zaželenih in potrebne moči. V predpašni dobi je najvažnejše, da skrbi za pomnožitev zalege. Če narava sama ne pripomore k intenzivnejšemu zaleganju matic, potem ne kaže čebelarju nič drugega kakor to, da sam pomaga dvigniti razvoj plemenjakov z dražilnim pitanjem. Stopnjujoče dražilno pitanje, kot sem ga opisal v prejšnji dvojni številki »Slovenskega čebelarja«, se mi je vedno dobro obneslo, izvrši pa ga lahko le tisti čebelar, ki si je za take namene zadržal železno rezervo medu! Naj omenim tudi to, da so se mi v predpašni dobi poizkusi z dodajanjem jeseni prihranjenih medenih satov vedno slabše obnesli, kot pravo dražilno pitanje s toplo sladkorno ali medeno raztopino. Dodajanje celih satov je seveda manj zamudno, toda tudi manj uspešno. Ko sem preizkušal različne načine dodajanja, se je sicer pokazalo, da postavljanje satov v sredino plodišča prednjači pred postavljanjem ob straneh, vendar učinka običajnega pitanja ni doseglo. Ker čebele ne trpe medu sredi gnezda, so se takoj spravile nanj in ga začele prenašati v

stranske predele panja. Zdi pa se mi, da je prenašanje skoraj preveč dražilno vplivalo nanje, tako da je bil zaželeni namen draženja sploh zgrešen. Delo so čebele opravile čez noč. Dražljaj je bil samo enkrat in zelo kratkotrajen. Pravo dražilno pitanje pa se neprenehoma nadaljuje skozi 21 dni in se celo stopnjuje s postopnim zviševanjem obrokov. Kot dražilno sredstvo je morda med bolj učinkovit kot sladkor. Zato uporabljajmo sladkorno raztopino samo v sili! Tej namreč manjkajo vse dragocene primesi medu. Tudi je opaziti, da po pitanju s sladkorjem čebele izdihajo mnogo vode, ki se posebno v hladnih nočeh zgosti ter v obliki kapljic sesede pred žrebi panjev, ali celo razlije po dobri četrtini brade. V tem primeru je treba brade panjev še pred izletom čebel vsak dan skrbno obrisati. Marsikoga taka nenavadna mokrota na bradi zavede do napačne ocene moči panja. Za panj se zato ne briga, a ko ga končno pregleda, ugotovi, da je zalega kaj malo napredovala. Če pitaš pravilno, lahko dosežeš, da ti matica zaleže 8 in celo 9 satov do zadnjega kotička. Močan razvoj zalege pa obeta obilo novih delavk ter obenem poveča jakost in produktivno silo družine. Samo močna družina je v stanju izkoristiti pašo, četudi traja le nekaj dni. Pomniti je treba, da ima čebelar več koristi od petih močnih družin kakor pa od 20 slabših!

Ko narava ali čebelar spravi plemenjake na vrhunec razvoja, se v močnih družinah pojavi nagnjenje k rojenju. Toda tega trenutka čebelar ne sme čakati, kajti če so se čebele že odločile za rojenje, jih je zelo težko pripraviti do tega, da ta svoj namen opuste. Ko čebele dobro posedajo vse sate in je plodišče nabito polno, je nastopil pravi čas za korenit poseg v življenje družin, ki naj njih delo preusmeri v čebelarjevo korist. Bivališče čebel povečamo z mediščem, od katerega jih je doslej ločila maticja rešetka. Nekateri store to kratko in malo tako, da rešetko odpro in z rezervnimi sati zapolnijo celo medišče. To je tako imenovano nastavljanje. Uvedeno je pri čebelarjih, ki prepuščajo ves nadaljnji razvoj čebelam samim in jim je vseeno, če čebele roje ali ne. Redkejši so tisti pametnjakoviči, ki nameravajo s prezgodnjim nastavljanjem doseči posebne uspehe, tako na primer sortiranje vrste češnjevega in sadnega medu ali kaj podobnega. Po svojih izkušnjah bi čebelarjem svetoval, da se rajši oprimejo prestavljanja, pri katerem prestavimo iz plodišča v odprto medišče več ali manj satov s čebelami vred, v plodišču nastali prostor pa izpolnimo z rezervnimi sati ali z neizdelanimi satnicami. Razumljivo je, da ostane matica še nadalje v plodišču. Če smo družine prezimovali v plodiščih, kar je pri nas običajno, prestavljamo navzgor v medišče, če pa so družine prezimovale v mediščih, kar je boljše, a še premalo splošeno, pa prestavljamo navzdol v plodišče. Kdaj in kako je treba prestavljati, da z gotovostjo preprečimo rojenje, je problem, ki je dal že marsikomu misliti. Tudi jaz sem mnogo prestavljal sebi in drugim, toda dokler sem se ravnal samo po splošnih navodilih in dobljenih naukih, so mi kljub opravljenemu prestavljanju uhajali roji proti moji volji. Prišel sem do prepričanja, da je treba vsako družino prestaviti individualno, to se pravi: ob upoštevanju vseh njenih posebnosti in okoliščin. Ko je z razmnožitvijo zalege dosežena prva stopnja razvoja pri plemenjaku, prestavim vse sate s pokrito in nepokrito zalego v medišče! Samo sat z najmlajšo zalego in matico pustim v plodišču, razen tega tudi tiste sate, ki so morda nabiti z obnožino. Vse drugo spada ob prestavljanju v medišče, drugače bi bilo prestavljanje

samo delno izvršeno! Sat z najmlajšo zalego in matico postavim v sredino plodišča, temu ob straneh pa po dva mlada izdelana, a prazna sata. Na desno in levo od te skupine satov razmestim satnice, prav ob kraju pa po en starejši prazen sat. Če mi je za medišče zmanjkalo nekaj satov, jih nisem nadomestil s praznimi, temveč s takimi, ki so imeli pokrito zalego in ki sem jih odvzel eksportnim panjem. Tako prestavljen plemenjak zelo pridobi na svoji moči, ki se s poleganjem zalege in zdravim razvojem v plodišču iz dneva v dan veča. Če vsa njegova moč prikipi prav v začetku glavne paše do vrhunca in, če paša nekaj časa traja, potem je uspeh več kot zadovoljiv. Da mi čebele niso rojile, sem po opravljenem predstavljanju vse družine vsak teden temeljito pregledal in jim nastavljene matičnike po potrebi izrezal.

Res je, da je tako delo zamudno in v velečebelarstvih neizvedljivo, v manjših čebelarstvih obratili s kakimi 20 panji pa je vedno zmogljivo.

Če se nam je posrečilo spraviti plemenjak na višek moči, če je nabit s čebelami in ima polno zalege vsake starosti, moramo vsekakor skrbeti za to, da ostane vsa ta njegova moč tudi med glavno pašo skupaj — torej nedeljena! Vsaj v času glavne paše plemenjak ne sme in ne sme rojiti! Z natančnim pregledovanjem, z izpodrezovanjem gradilnega sata in morebitnim dodajanjem novih satnic ga moramo stalno držati v razvojni napetosti, da ne lenari in ne misli na rojenje. S poleganjem zalege v medišču pridobiva vsak dan na prostih delavkah, ki jih ne bo vezalo več domače delo v panju, temveč bodo marljivo izletavale in donašale nektar.

Kakor smo pred pašo stremeli za tem, da se dvigne moč družine in smo zato zaleganje pospeševali, tako bomo med glavno pašo vse storili, da zalego čim bolj omejimo. Če bi tega ne storili in bi pustili matico samovoljno gospodariti po panjih, bi bili še po glavni paši nabito polni čebel. Take družine imajo pomen za prevažalca, ki lahko njih moč izkoristi pri paši v kakem drugem kraju, za čebelarja na stalnem mestu pa niso preveč primerne.

Zalego omejujemo na več načinov. Omejimo jo lahko popolnoma ali pa le delno. Posebej naj poudarim, da je omejevanje zalege umestno šele potem, ko je družina že prekoračila svoj razvojni višek in je tudi že v plodišču dovolj zalege. Nekateri čebelarji družinam kratko in malo odvzamejo matice in jih uničijo. S tem so z gotovostjo preprečili rojenje vsaj za 20 dni. Družina, ki ji je bila odvzeta matica, ima vsak dan več delavk in čedalje manj zalege; zato nabere res mnogo medu! Pri tem načinu omejevanja zalege se lahko čebelarji svobodno odločijo za rojenje ali proti rojenju. Če jim rojenje ni po volji, porežejo vse matičnike, razen enega in, ko se izležena matica srečno oplodi, je družina zopet v redu. Sam sem ta način omejevanja uporabljal le pri družinah s starejšimi maticami z namenom, da jih oskrbim z mladimi in svežimi zarodnicami. Bila pa so tudi leta, v katerih so se mlade matice slabo prašile. Zgodilo se je, da sem imel do 80 odstotkov izgub. Izgube mladih matic so postale tolikšne, da bi jih mogel kriti le čebelar, ki bi se istočasno baval z vzrejo matic, ali čebelar, ki bi imel zadostno število rezervnih matic, da bi jih dodajal osirotelim družinam. Vsak drug čebelar pa bi v podobnem primeru zašel v nevzdržen položaj.

Drug način omejevanja zalege, ki ga ponekod uporabljajo, je ta, da matico ujamejo in jo zapro v matičnico. Na satu iz sredine gnezda napra-

vijo potem primeren izrez in v ta izrez potisnejo matičnico z matico, nakar sat vrnejo družini. Ta način je izmed vseh najbolj okruten in za matico tako rekoč škodljiv. Če pomislimo, da je matica v tem času na višku svoje plodnosti, da je zmožna s težo v enem dnevu izleženih jajčec preseči svojo lastno telesno težo, potem bo vsakemu laiku umljivo, da tak zapor zanjo ni prijeten, da celo lahko oboli in postane sploh nerabna. Da to niso prazne marnje, se je lahko prepričal vsak čebelar, ki je preizkusil ta način omejevanja zalege. Često so že zelo rodovitne matice svoje dobre lastnosti izgubile po nerodnosti čebelarja in zaradi takega okrutnega ravnanja z njimi.

Tretji način je delno omejevanje zalege. Plodišče predelimo po dolgem z matičjo rešetko in odmerimo matici prostor, ki obsega 2—3 sate. Tu se lahko prosto giblje in lahko leže tudi jajčeca. To je najbolj naraven in edino priporočljiv način. Pri AŽ-panjih pa trčimo pri takem omejevanju na nekatere ovire, ki jih ni ravno lahko premostiti. Njegova konstrukcija je namreč takšna, da ga je pokončno med sati težavno predeliti. Skušal sem najti pregrajo, ki bi jo kratko in malo potisnil med sate in s tem razdelil panj v dva dela, toda med sati je razdalja tako točno odmerjena, da je vsaka vmesna pregraja v napotje čebelam. Najbolje se mi je obnesel še slepi sat, ki sem ga zbil skupaj iz 2,5 cm debelih ter 1 cm širokih lat v nekak okvir, točno v sredini okvira pa vdela matičjo rešetko. Okvir je bil toliko velik, da se je ob robovih tesno prilegal stropu, sprednji končnici in mreži v okvirnem okencu. Da bi kvačice tega ne ovirale, so bile na sprednjem in zadnjem robu napravljene ustrezajoče zareze. Prostor pod nosilnimi palicami sem pregradil z lato, ki pa je bila toliko daljša od okvira, da je predelila tudi pitalno odprtino pod okencem in segala prav do zaklopnice, z izrezom za pitalnik. Lata je imela tri polkrožne zareze, v katere so se ujele nosilne palice, kadar sem jo potisnil navzgor. Da je v tem položaju obstala in da je bil prostor pod sati popolnoma predeljen, sem pod lato zagozdil še eno letvico, ki pa je bila samo 7 mm visoka (debelina palic!). Popisano pregrado sem uporabljal tudi kot ločilno desko. Tedaj sem jo na obeh straneh prekril s primerno prirezanimi deščicami.

Če imaš pri panjih nosilne palice tako prirejene, da jih lahko iztakneš, potem tanjše letvice, s katero podložiš lato, ki ima zareze, niti ne potrebuješ. Ob predeljevanju panja palice nekoliko privzdigneš, na dno položiš lato z zarezi, nakar palice potisneš navzdol, da se vležejo v zareze. Seveda moraš poprej vse sate iz plodišča odstraniti, ker bi drugače nosilec sploh ne mogel privzdigniti. To pa je nerodno in je zato vsekakor boljša delitev podloge v dva dela, kot sem jo popisal.

Slednjič je važen činitelj dobro pleme. V mojem čebelnjaku so se včasih pojavili plemenjaki, ki so imeli toliko zalege, da jim je primanjkovalo prostora za odlaganje medu. Med njimi pa so bili tudi taki, ki so gleda zalege za prejšnjimi precej zaostajali, a so bili najboljši medarji. Pri prvih je gotovo preveč razvit nagon za rojenje, drugi pa kažejo neko rojilno umerjenost in se morejo zato tem intenzivneje posvetiti izkoriščanju medovitih virov. Razumen čebelar se bo pobrigal, da bo imel čim več takih medarjev v svojem čebelnjaku. Kako to doseže, je zadeva zase. Ker se tiče to novo vprašanje vzreje matic, bom o njem razpravljaj prihodnjič.

Vet. A. Štefančič:

O čebeljih boleznih prav na kratko

Kadar govorimo o čebelarstvu kot o panogi narodnega gospodarstva, ne mislimo samo na neposredno korist, ki se kaže pri donosu medu in voska ali pri prodaji čebeljih družin, temveč tudi na tisto posredno korist, ki jo prinašajo čebele sadjarstvu, vrtnarstvu itd. kot oplojevalke cvetja. In ta poslednja korist je celo mnogo večja. Znano je, da oplodi veter pri nas samo 20 odstotkov cvetja. Ostalih 80 odstotkov rastlin oprasha žuželke. Od oprasha, ki ga izvrše žuželke, pa odpade 75 odstotkov na čebele. Če izračunamo vrednost sadja, semena in različnih poljskih, odnosno vrtnih pridelkov ter pomislimo, da bi se ta vrednost, če bi ne bilo čebel, znižala vsaj za polovico, bomo šele prav doumeli velikansko in koristno delo, ki ga opravijo vsako leto čebelje družine. Obenem pa bomo spoznali, kako važno je čebelarstvo za naše narodno gospodarstvo. Zato moramo tej panogi posvetiti v novi Jugoslaviji čim večjo pozornost in odstraniti vse, kar bi jo utegnulo ovirati pri napredku in svobodnem razmahu. Pobrigati se moramo, da čebelam, ki niso samo vzor pridnosti in varčnosti, temveč

Bakterije pri 1100 kratni povečavi.

Prve tri skupine: razne vrste bacilov, 4. in 5. skupina: koki v verižičasti in grozdasti razporedbi, zadnji dve skupini: vibrioni in spirili.

tudi vzor združnega in kolektivnega dela, ne bo ničesar manjkalo. Zaščititi jih moramo zlasti pred boleznimi, kajti le zdrave čebele, le krepke in odporne čebelje družine bodo mogle z uspehom opraviti velikansko delo, o katerem smo pravkar govorili. Le take bodo mogle končno zadovoljiti tudi čebelarja samega.

Že iz gole sebičnosti in koristoljubja mora torej čebelar stremeti za tem, da bo čim boljše poučen o vrstah bolezni, ki morejo škodovati zdravju njegovih varovank in ga ogoljufati za dobiček, ki si ga od njih oheta. Poznati mora vzroke in vnanje znake bolezni, predvsem pa vedeti, kako jih je mogoče preprečiti in omejiti njih širjenje.

Veda o čebeljih boleznih je v zadnjem času precej napredovala. Dočim smo še pred nedavnim poznali od čebeljih bolezni samo gnilobo, grizo in prehlad zalege, jih poznamo danes toliko, da smo jih morali zaradi preglednosti razdeliti v več skupin. V glavnem razlikujemo **bolezni zalege** in **bolezni odraslih čebel**. Vsaka od teh skupin pa razpade še v **nalezljive** ali **kužne** in v **nenalezljive bolezni**. Ta poslednja razdelitev je običajna tudi pri boleznih ljudi in pri boleznih domačih živali.

Nenalezljive so motnje, ki nastajajo zaradi prehlada ali uživanja neprimerne hrane, poškodbe na vnanjih organih, okvare v prebavilih, dihalih itd. Za njimi obolijo samo posamezne živali in množično sploh ne nastopajo. Edino zastrupitev lahko zavzame širši obseg, če je več živali enkrat uživalo isto hrano ali vdihavalo isti zrak. Nenalezljivih bolezni ni mogoče umetno prenašati.

Za nalezljive bolezni je značilno, da prehajajo od enega bitja na drugo bitje, da lahko zaradi njih naenkrat zbolijo mnogo živali. Če se širijo zelo hitro, govorimo o **epidemiji** pri ljudeh, o **epizootiji** pri živalih. Povzročitelji nalezljivih bolezni so žive klice, ki vdoro na ta ali oni način v telo živali, se tamkaj silno razmnože in izločajo največkrat tudi strupe. To so enostanične živalce in rastlinice, ki jih moremo videti samo pod drobnogledom in jih zato imenujemo **drobnoživke** ali **mikroorganizme**. K rastlinskim mikroorganizmom prištevamo bakterije, ki jih delimo v bacile, koke in spirile (paličaste, krogličaste in svedraste bakterije), nadalje plesni in kvasovke. Bakterijam pravimo tudi glive cepljivke, ker se razmnožujejo s cepitvijo. V danem trenutku se glivica nekje na sredi preščipne in razpade v dva dela. Vsak del se razvije v popolno glivico, ki se čez nekaj časa iznova deli. Živalski mikroorganizmi tvorijo skupino praživalic ali protozoj. Pri čebeljih nalezljivih boleznih se udeležujejo predvsem **bacili in plesni**, razen teh pa še **praživalce**. **Grinje ali pršice**, ki se naselijo v prsnih vzdušnicah odraslih čebel in povzročajo hude motnje v dihalnem sistemu, so višje organizirana bitja, v sorodu s klopi in pajki. Končno je treba omeniti še **ultramikroskopski virus**, ki je celo pod drobnogledom neviden. Nalezljive bolezni, ki jih povzročajo virusi, imenujemo virusne bolezni. Primer virusne bolezni je pasja steklina. Tudi pri čebelah poznamo neko bolezen tega izvora.

Za nastop nalezljivih bolezni je odločilnih več činiteljev. V medsebojni odvisnosti sestavljajo nekak krog, ki ga ponazoruje naslednja shema:

Oglejmo si krog in njegove činitelje pobliže!

1. O **povzročiteljih** nalezljivih bolezni smo že prej govorili. Tu bi bilo treba povedati še to, da razlikujemo pri večini njih dvojno obliko, in sicer tako imenovano vegetativno in trajno obliko. Ob neugodnih življenjskih razmerah, zlasti ob pomanjkanju hrane se nekateri mikroorganizmi zaobličijo v zgoščeno beljakovinoasto zrnce in obdajo s trdno kožico. V tej obliki jih imenujemo trose. Trosi so zelo odporni, lahko kljubujejo visoki vročini in hudemu mrazu ter vztrajajo brez hrane tudi več let. Če se življenjski pogoji izboljšajo, dobi tros spet prejšnjo vegetativno obliko. Pri plesnih opravljajo trosi iste naloge kakor rastlinsko seme, to je: skrb za njih razširjanje, odnosno za njih prenašanje.

2. **Prenos** je lahko posreden ali neposreden. Neposredno se okuži žival od bolne živali z dotikom, pitanjem, lizanjem itd. Ker živijo čebele iste družine v najožji medsebojni skupnosti, nastopa ta način prenosa pri njih zelo pogosto. Posredno se prenaša bolezen preko vsega, kar je prišlo v dotik z bolno živaljo; tako na primer po predmetih, telesnih izločkih, črevesnih odpadkih, izdihanem zraku, vodi, prahu itd.

3. Povzročitelji **vdirajo** v telo skozi razne telesne odprtine, predvsem skozi usta ali pri žuželkah skozi vzdušnice. Tudi najmanjše ranice na koži jim lahko služijo kot **vdorna mesta**.

4. **Odzivnost** živali ni proti vsem boleznim enaka. Proti nekaterim so živali bolj odporne, proti drugim manj, za pojedine pa sploh neobčutljive, tako da zanje nalezljivost kljub kužnosti klic kratko in malo ne obstoji. Govedo na primer nikdar ne zboli za smrkavostjo. Pravimo, da je proti tej bolezni prirodno imuno. Imunost tudi lahko umetno izzovemo s cepljenjem. Tedaj govorimo o umetni imuniteti.

Ce iz kroga, v katerega smo povezali našete činitelje, izločimo tega ali onega, nalezljiva bolezen navadno preneha. To je važno spoznanje, kajti ravno na tem spoznanju vodi moderna medicina vojno proti vsem nalezljivim boleznim. Ako uničimo povzročitelje z razkužili, strupi in podobnimi sredstvi, je bolezen tako rekoč zatrta. Ako preprečimo prenos ali odstranimo prenašalce (kontumaci bolnih ljudi in živali), se bolezen ne more več širiti. Z razkuženjem rok zabranimo bolezenskim klicam vstop v telo skozi morebitne ranice na koži. S cepljenjem ustvarimo umetno odpornost. S popolnim uspehom lahko računamo le tedaj, če se nam posreči izločiti enega ali drugega izmed obeh prvih činiteljev.

To bi bilo menda najvažnejše, kar bi moral vedeti vsak čebelar iz splošnega nauka o boleznih. Sedaj pa pristopimo k specialnemu delu. Najprej nekaj besed o boleznih zalege. Te so, ako se na obolenja, ki nastajajo po prehladu, ne oziramo, vse od prve do zadnje nalezljive. Njih povzročitelji napadajo z izjemo zelenkaste plesni (*aspergillus flavus*), ki lahko okuži tudi odrasle čebele, samo zalego, in sicer nekateri samo odprto, drugi samo pokrito, tretji pa zalego na vseh mogočih razvojnih stopnjah. Ličinke izgubijo pri tem svoj blesk, potemnijo in uplahnejo, se spremenijo v mazavo ali vodeno tvarino, kasneje pa otrde ali celo skrepene. Vonj je samo za nekatere bolezni značilen. Podrobnosti so razvidne iz tabele na 67. strani, ki je sestavljena po dr. Zandrovih podatkih.

Pri odraslih čebelah je dostikrat zelo težavno ugotoviti, ali so bolne, ali niso. Še težavneje pa je določiti vrsto bolezni. Pri velikih živalih, kot na primer pri psu, prašiču ali govedu zmeri živinozdravnik temperaturo, otiplje žilo, se oslanja na gospodarjev opis poteka bolezni, ali si pomaga kako drugače, da najde pravi vzrok bolečin, na podlagi katerega lahko postavi pravilno diagnozo. Pri tako nežnih bitjih, kot so čebele, pa vse to odpade. Ostanjejo samo nekateri znaki, ki so pa skoraj pri vseh boleznih enaki.

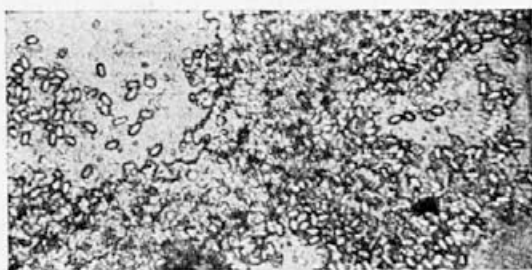
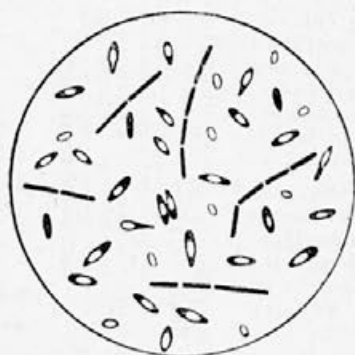
Obolele čebele begajo po dnu panjev in po bradah ter zaman poskušajo odleteti. Z brad padajo pred čebelnjakom na tla, lazijo nekaj časa vznemirjeno okrog, odskakujejo od tal, se zbirajo v večje ali manjše gruče, trepečejo s krili, polagoma popolnoma oslabe in končno umro. Na telesih skoraj ni opaziti posebnih izprememb, le zadek je včasih nekoliko bolj opet kakor običajno. Še najbolj zanesljivo lahko sklepamo na bolezen tedaj, kadar popackajo čebele s trebežem satovje, kakor tudi notranje in zunanje dele panja. Griža pa največkrat ni specifična bolezen, temveč samo posledica druge, navadno mnogo bolj nevarne bolezni. Zato nam njen pojav še ne razodene vsega. Ker zakriva trden oklep iz hitina našim očem izpremembe v notranjosti čebel, je točna ugotovitev bolezni možna skoraj izključno le z mikroskopsko preiskavo. Zato tudi ni čudno, da označujejo

Širši znaki	Ožji znaki	Podrobni znaki	Povzročitelj	Ime bolezni
Ličinke gnijejo, se razkrajajo v bolj ali manj vodeno tvarino in nazadnje skrepene.	Ličinke leže v celicah kot neke ohlapne vrečice. Njih notranjost zvodeni. Ko se posuše, razpadejo v drobne luske. Luske se rade ločijo od celičnih sten.	Ličinke nimajo posebnega vonja. Specifičnih bakterij v njih ni najti.	*	Prehlajena zalega
		Ličinke so skržene ali stegnjene. Njih barva je bela, deloma siva in črna.	Ultramikroskopski virus	Mešičkasta ali vrečasta zalega (Vrečavost)
		Stegnjene ličinke obdrže vrečasto obliko tudi potem, ko se posuše. Barve so rumenkaste, včasih rjave.	Bacillus pluton Streptococcus apis Maassen	Kisljkava gniloba (Kisljkavost)
		Odmrle ličinke imajo izrazito kiselkast vonj, so rumenkaste barve, pozneje, ko razpadejo v luske, pa rjave barve. V njih je najti vedno mnogo bakterij, zlasti kokov. Paličastih bakterij je manj.	Bacillus pluton Bacillus alvei	Smrdljiva gniloba (Usmravljanje)
Ličinke se razpuste v brezoblično tvarino, ki je spočetka rumenkaste ali mlečno kavna-te, pozneje pa temnorjave barve. Posušena snov se kot skorjica prilepi na stene celic in je ni mogoče odstraniti.	Razpadla tvarina je sluzasta in smrdi po potnih nogah ali po pokvarjenem čevljar-skem lepu. Kasneje se vleže ob spodnjih delih celic in posuši v blestečo, navidez gladko skorjico.	Tvarina, v katero razpadejo ličinke, je lepljiva in vlečljiva; nima posebnega vonja, le včasih zaudarja nekoliko po gnilobi; posušena se oprijemlje dna in sten v spodnjem delu celic. Skorjica je na površju medla in raskava.	Bacillus larvae White	Huda ali ameriška gniloba (Kuga zalege)
		Mumije popolnoma zapolnjujejo celice. Na odprti strani celic so preraščene z rumeno-zeleno ali z rjavo-zeleno plesnijo.	Aspergillus flavus Link.	Okamenela zalega (Zeleni poprhi)
		Mumije so pogreznjene v celice; često leže prosto na njih dnu. Obdaja jih siva prevleka, ki je na nekaterih mestih črna ali zelenkasto lisasta.	Pericystis apis Maassen	Poapnela zalega (Sivi poprhi)
				Plesnobe — mikoze
G n i l o b e				Akutno obolenje
Virusna bolezen				

čebelarji različne bolezni z istim imenom ali tudi isto bolezen z različnimi imeni.

Bolezni odraslih čebel ni mogoče pregledno razvrstiti. Predvsem si zapomnimo dve zelo nevarni nalezljivi bolezni: **nosemavost** (nosematoza) in **pršičavost** ali **grinjavost** (akarioza). Prvo povzroča praživalca *nosema apis* Zander, drugo pa grinja *acarapis Woodi* Ren. Naslednji dve bolezni, ki razmeroma pogosto nastopata, sta nenalezljivi. To sta **majniška bolezen** in **griza**. Po švedskem znanstveniku Turessonu nastaja majniška bolezen zaradi uživanja peloda, okuženega po plesnih iz vrst *penicillium*, *mucor* ali *bladosporium*. Če je to res, potem bi bila ta bolezen vendarle do neke mere nalezljiva. Griza izbruhne zaradi vznemirjenja družin med zimskim počitkom ali uživanja neprimerne zimske hrane (hojev med!). Tudi brezmatičnost jo lahko mimogrede izzove. Tretja manj znana nalezljiva bolezen je **paratifoza**, ki jo povzroča *bacillus paratyphi alvei* Bahr.

Da more okužiti plesen *aspergillus flavus* tudi odrasle čebele in jih izpremeniti v okamenele mumije, smo že omenili. Pripomniti je treba še

Na levi: Bacili hude gnilobe se spreminjajo v trose.

Na desni: Trosi noseme.

to, da je imenovana plesen celo ljudem nevarna. Slavni francoski čebelar Maisonneuve je moral plačati svoje poizkuse z zahrbtno plesnijo s smrtjo. Počrnelost ali *melanosa*, pri kateri postanejo odmrle čebele bleščeče črne, še ni dovolj preiskana, rogavost pa sploh ni bolezen, temveč pojav najbolj nedolžnega značaja. Rožički, ki jih včasih opazimo pri pašnih čebelah, so pecljate grudice peloda, ki so se jim prilepile na teme, ko so stikale za medečino po znanih cvetlicah kukavicah.

Blatni madeži se pojavljajo v panjih pri navadni grizi, paratifozi in nosemavosti. Pri poslednji bolezni je trebež svetlejšje barve in bolj voden kakor pri drugih dveh. Bolj ali manj opet zadek imajo čebele pri nose-mavosti, majniški bolezni in grizi.

Borba proti nalezljivim boleznim je v vseh primerih ista. Zelo oslabljene družine zažveplamo, satovje temeljito prekuhamo, panj in vse njegove dele pa razkužimo in nalahno ožgemo s spajalko. Proti pršičavosti uporabljamo Frowovo zdravilo (čist bencin, nitrobenzol in saprol v razmerju 2:2:1.*) Prizanesljivo gnilobo in lažje primere hude gnilobe lečimo

* Po Frowovih zadnjih poizkusih zadostuje že tudi sam nitrobenzol, ki je glavna in najbolj učinkovita sestavina njegovega zdravila.

tako, da čebele otresemo v prazen zaboj, jih sestradamo in nato preselimo na neizdelane satnice. S pitanjem jih prisilimo k pospešeni graditvi satovja. Okužene predmete je treba tudi pri tem načinu zdravljenja desinficirati.

Vsak primer kužne bolezni je treba naznaniti oblastim. Po »Pravilniku o odvrčanju in zatiranju nalezljivih bolezni pri čebelah« iz l. 1954. so podvržene prijavi huda in prizanesljiva gniloba, nose mavost in pršičavost. Kdor bi teh bolezni ne prijavil, zapade kazni (globa ali zapor!). Krajevni ljudski odbor, ki je prejel prijavo, je dolžan o tem obvestiti okrajni odbor. Z okraja pride potem na lice mesta uradni živinozdravnik, ki obolele družine pregleda in vzame ob povratku s sabo gradivo za bakteriološko preiskavo, če bi s preprostejšimi sredstvi ne mogel ugotoviti, kakšna bolezen vlada med čebelami. Priporočljivo je, da odpošlje nekaj mrtvih čebel, pri boleznih zalege košček sumljivega sata, dobro zavitega v papir in trši karton, državnemu veterinarskemu bakteriološkemu zavodu v Ljubljano že lastnik sam, in sicer čimprej, torej ne šele takrat, ko je bolezen dosegla vrhunec svojega razvoja. Odpremljeno gradivo naj bo sveže. Čebelarji iz mesta in okolice Ljubljane ga bodo osebno prinesli v zavod.

Še mnogo zanimivega bi mogel povedati o čebeljih boleznih in njih zatiranju. Ker pa sem hotel stisniti snov na čim manjši obseg, sem moral izpustiti marsikaj, kar bi bilo prav, da bi vedel vsakdo, ki bi hotel voditi borbo proti nalezljivim čebeljim boleznim res smotrno in uspešno. Upam pa, da sem s tem bežnim opisom podal vsaj bistvena navodila za razpoznavanje in zatiranje bolezni, ki so napravile že toliko neprecenljive škode v naših čebelnjakih. To naj bo obenem obljubljeni repetitorij snovi, ki je bila predelana februarja meseca na tečaju za čebelarske bolezenske izvedence v Ljubljani.

Rojec Vlado:

Tajnosti prezimovanja

(Nadaljevanje)

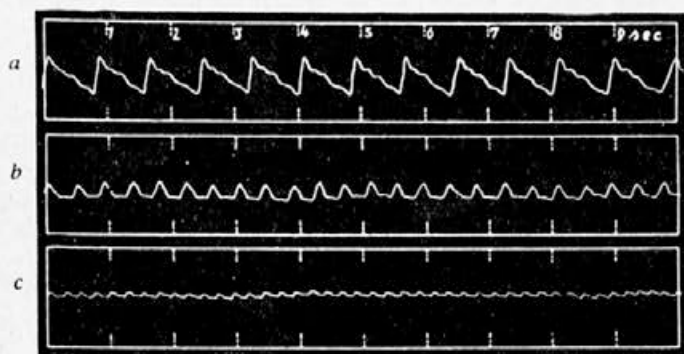
Krčenje in raztezanje čebelje gruč

Pri posnetku sem namenoma ločil beležke, ki se nanašajo na oblikovanje zimske gruč. Da zimska gruča nima stalne velikosti, je splošno znano. Domnevno naj bi odločala o njeni obliki vnanja zračna temperatura. Dr. Armbruster pa trdi, da se gruča krči in razteza periodično.

Približno enkrat na dan (v teku 24 ur) nastopi pri čebelah potreba po uživanju hrane. Ker čebele nerade prezimujejo na medu, so zaloge neposredno dostopne samo nekaterim tovarišicam. Te se prve najedo. Nato natrpajo želodčke in zginejo v notranjost gnezda, da napitajo še druge. Njihova mesta ob polnih koritcih zavzamejo nove gladovnice. Nehote nastane prerivanje in gibanje, ki zahteva več prostora. V kolikor ni hrana potrebna za nadomestitev in obnovitev izrabljenih, telo sestavljajočih stanic, jo čebele, če se hočem tako izraziti, takoj pretvorijo v toploto. Važen činitelj pri tem opravilu je gibanje mišic, zlasti pahljanje s krili. Četudi bi ne bilo res, da se pri proizvodnji toplote udeležuje celoten aparat, »da vse pomaga kuriti, znotraj in zunaj«, kakor pravi Armbruster, bi se morala gruča vendarle razmakniti, kajti v gneči bi bilo pahljanje s krili

celo za manjše število čebel nemogoče. Po obedu, ki traja komaj dobro uro, sledi razmeroma dolga doba (21 ur) počitka. Pri prejšnji konsistenci gručice bi čebele prav gotovo ne mogle izhajati toliko časa s toploto. Proti njenemu uhajanju se zavarujejo s tem, da se čim bolj stisnejo. Mnoge zlezejo v prazne celice, obrobne čebele pa sestavijo obrambni plašč. Tudi plašč ni potemtakem nič stalnega. Od časa do časa se razdre in ponovno stvari, če že ne popolnoma, pa vsekakor v nekaterih predelih. Tako bi bila razumljiva Phillipsova pripomba, da gruča »ni vedno vsestransko zaprta, kot se navadno misli«.

Če govorimo o počitku, si tega počitka ne smemo predstavljati kot popolnega mirovanja. Dejansko negibne so čebele samo v plašču. Dr. Phillips je v trdi zimi odprl panj in razdril gnezdo. »V trenutku,« pravi, »ko sem sate ločil, je bilo mogoče zelo lepo opazovati, kako so vnanje čebele sestavljale oklep. Če sem stresel sat, ki je tičal v sredini gnezda, so živahne notranje čebele takoj odpadle, dočim so bile tiste v oklepu nekoliko bolj lene in se niso dale tako preprosto odstraniti. Zasedeni sati, ki so

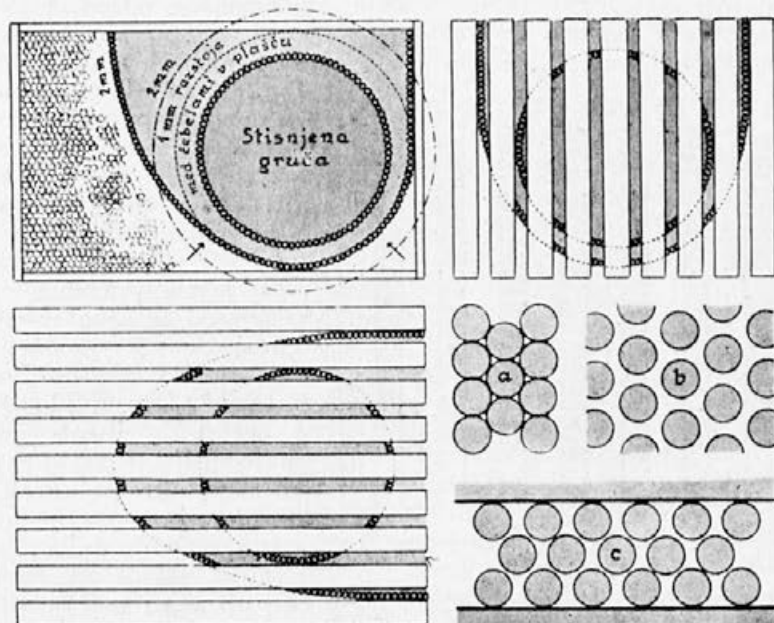
3. slika: Troje cardio-gramov. Krivulje, ki ponazorujejo: a) normalno, b) pospešeno, c) zelo pospešeno bitje srca. Primerjaj zlasti prvo krivuljo z Lamertovo krivuljo na 1. sliki v prejšnji številki.

pripadali stranskim predelom gnezda, so kazali zelo izrazite kroge na svojih ploskvah...« Nadalje omenja, da je zaščitni oklep sestavljen iz več plasti. V vsaki plasti so vse čebele razvrščene v istem smislu. Glavice imajo obrnjene navznotraj in zagozdene med zadke nižjih plasti. Le v najvišji plasti so zadki prosti, med sabo ločeni in zato često izpostavljeni najhujšemu mrazu. Oklep je torej zelo trden. V njem ne more zazijati vrzel, če ta ali ona doslužena sestavljalka odmre in odpade. Nobena stvar, niti drobir, ki nastaja ob odkrivanju celic, se ne more izmuzniti med tako tesno prižetimi čebelami. Če bi se oklep razkrajal samo pri višjih vnanjih temperaturah, bi moral drobir obviseti nekje med njimi, ali celo na njih samih, kar bi bilo zanje silno neprijetno, ako pomislimo, kako nerade trpe na svojih telesih kakršno koli nesnago. Iz gručice bi ga iztresle čebele včasih šele čez dva ali tri mesece. Zato sledovi zjedi na podloženi lepenki ne bi bili tako enakomerni, kot jih imamo priliko opazovati ob vsakokratnem prvem trebljenju.

O krčenju in raztezanju gručice je v čebelarški literaturi mnogo govorjenja, toda če bi se kdo natančneje zanimal, kako se to krčenje in raztezanje vrši, bi v knjigah ne našel zadovoljivega odgovora. Kot bi bilo vse skupaj samo po sebi umevno in nepotrebno razlage! Preko običajne

ugotovitve, da se pri raztezanju čebele v plašču razmaknejo tako, da se ne tišče več druga druge, da se pri krčenju zopet stisnejo in, da se ravnaajo pri tem po višini vnanje zračne toplote, skoraj ne bi prišel. In vendar je zadeva bolj zamotana, kot se razodeva iz tega površnega opisa.

Čebele merijo preko oprsja 4 mm.* Zaradi dlačic in nog pa rabi vsaka zase najmanj 5 mm prostora v krogu. Pri stisnjeni gruči, ki ima v premeru 20 cm, sestavlja vrhno plast, če upoštevamo te podatke, približno 5.800 čebel, toda zaradi vmesnih satov jih moramo izločiti preko dve tretjini, tako da moremo računati kvečjemu s 1.800 obrobnimi čebelami. Če se čebele v plašču razmaknejo za 1 mm, se razširi gruča v vseh smereh za 2 cm. Pri dveh milimetrih razstoja bi narastel premer na 28 cm. Ker pa se v ulicah čebele prečno ne morejo širiti, so razstoji v podolžni smeri

4. slika: Oblikovanje čebelje gruče pri njenem raztezanju in krčenju (teoretične možnosti).

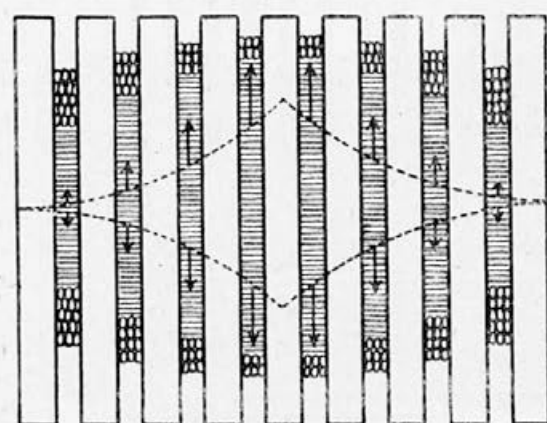
ulic mnogo večji kakor počez. (Glej shemo na 4. sliki v desnem kotu spodaj! — Krožci označujejo prereze skozi oprsja čebel v višini stikališč. a = stisnjene čebele, b = razmaknjene čebele na krogelnem površju, c = razmaknjene čebele v venci med sati.) Če bi hotela gruča doseči isti prezračevalni efekt kakor pri popolni krogli, bi se morala močnejše raztegniti. Premer bi se povečal preko 28 cm. Gruča, ki je čepela prej še vsa med sati (v mislih imam naš panj s satniki racionalne mere), bi segla sedaj preko letvic satnika in bi ne mogla več obdržati ovalne površine. Ker je pri tleh, posebno za žrelom in v ozadju, premrzlo, bi se razširila najbrž

* Po dr. Götzeju znaša širina oprsja pri evropskih pasmah od 4,05 do 4,11 mm, pri kranjicah 4,09 mm.

navzgor, nad sati nekako prekipela, zasedla tudi ulice preko krogelnih kalot in se v obliki ogromne vodne kaplje obesila na strop. (Glej 4. sliko!) Pri krčenju bi gruča polagoma prehajala v prvotno tvorbo. Stiskanje in primikanje čebel bi bilo najjačje na čelni strani. Zato bi se ob vsakokratnem skrčenju cela gruča potegnila nekoliko navzad. Počasi bi lezla v tisto smer, kjer je nakopičenega največ medu.

Že iz dosedanjih razmotrivanj je razvidno, da je med sati raztezanje gruče, kot si ga običajno predstavljamo pri goli krogli, nemogoče, da plašč ne ostane ves čas intakten, da zgubijo obrobne čebele vsaj v predelih, kjer zadenejo ob strop, med sabo stik, se deloma pridružijo natranjim čebelam, ali pa se na novo razvrste v stranskih ulicah. Komplikacije pa s tem še niso izčrpane.

Predvsem si oglejmo čebele v skrajnih stranskih odrezkih krogle, v tako imenovanih kapicah ali kalotah! Tu je najmanj čebel. Dejansko so že vse na robu krogle. Lahko bi rekli, da so sestavni del plašča samega.

5. slika: Učinek toplotnega jedra.

Zato naj bi bile obrnjene počez v smeri krogelnega središča. Tesno se stiskajo med sabo in zadržujejo v gruči zajeto toploto, da ne uhaja pri straneh. Njim samim ta toplota malo koristi, ker jo sproti požira strupeno mrzla praznina, ki zeva vsepovsod za njimi. Vsako raztezanje bi njih položaj še poslabšalo. Ako se hočejo obdržati pri življenju, gibanju čebel v notranjih ulicah sploh ne smejo slediti. Tako bi nastali na teh mestih krogle nekaki mrtvi tečaji, katerih praktičen pomen je preneznaten, da bi mogli biti resnični. Glede na to čebelja

gruča ne more imeti obliko krogle, temveč bolj ali manj sodčkasto obliko, obliko elipsoida z odrezanimi kalotami ob koncih podolžne simetrale. (Glej 5. sliko!)

Elipsoid je sestavljen iz večjih in manjših kolobarjev, ki jih najdemo pri močnih družinah v vseh ulicah, razen ob stranskih stenah panjev. V čebelnjakih, kjer se panji tišče drug drugega, stvorita često družini dveh sosednjih panjev skupen elipsoid, tako da odpade na vsak panj samo polovica elipsoida. Tedaj sta ulici ob stikajočih se stenah najgostejše zasedeni in kolobarji tamkaj najboljše. Kakega posebnega tozadevnega pravila ni. Mnogo je odvisno od tega, kje sta zima in mrzaj zajela matico.

Vsak kolobar je celota zase. Njih krčenje in raztezanje se ne vrši radialno v smeri središča krogle, marveč pravokotno na njegovo glavno os. Njih gibanje je kolikor toliko samostojno. Nekakšno vez med njimi vzdržuje toplotno jedro, katerega učinek pa ni v vseh kolobarjih isti. Zategadelj se sestava in razporedba čebel v posameznih kolobarjih menjava.

Okze ulice med sati morejo počez zasesti povprečno le tri čebele. Mestoma se lahko vrine še četrta, drugod pa morda niti za tretjo ni do-

volj prostora. Sati niso ravni; razstoj med njihovimi ploskvami je včasih večji, včasih manjši. Razvrstitev čebel v ozkem pasu z menjajočo se širino ne more biti tako enotna kot pri strnjenih obsežnejših ploskvah. Tu in tam nastajajo večje vrzeli, ki jih niti dlačice, s katerimi so odeta telesca čebel, ne morejo popolnoma zamašiti. Čebele to pomanjkljivost modro izravnavajo s svojimi protiukrepi. Pod vrhuno zaščitno plastjo stvorijo novo plast, a če je plašč kljub temu premalo trden, še tretjo in četrto. Število plasti je v nasprotnem razmerju z velikostjo kolobarja. Pri manjših kolobarjih so venci obrobni čebel debelejši, pri večjih pa tanjši. (Glej 5. sliko!) Tudi v razporedbi notranjih čebel so razlike. V manjših kolobarjih so zgnetene na tako ozkem prostoru, da se le s težavo prerivajo sem ter tja. V večjih je zveza med njimi rahlejša, bivanje udobnejše in prijetnejše. Vse to je posledica različnih učinkov toplotnega jedra.

Naša slika zimskega življenja čebel bi bila kolikor toliko verjetna in sprejemljiva. Edino v eni točki bi bila še vedno pomanjkljiva. V njej ne najdemo pojasnila, pod pritiskom katere sile naj bi se venci obrobni čebel pri posameznih kolobarjih raztezali. Da se krčijo, je razumljivo. K temu jih priganja mraz, kateremu so izpostavljeni njihovi zadki. Od znotraj na vzven pa ni dražljajev, vsaj močnejših ne od onih, ki delujejo v nasprotni smeri. Znotraj je lepo toplo, a toplota kvečemu privlačuje, ne pa odbija. Razen tega se obrobne čebele ne morejo nikoli toliko segreti, da bi jim postala vročina neznosna; če pa mraz zunaj popusti, postane oklep nepotreben in se cela gruča razpusti. Torej, kje naj iščemo vzrok za raztezanje? Morda v zatohlosti zraka znotraj kolobarja, v pomanjkanju kisika, ki postaja vse bolj občutno, čim bolj se oklep krči? Nikakor ne smemo pozabiti, da imajo obrobne čebele zadke z vzdušnicami zunaj, sicer v mrzlem, toda na svežem zraku, da čebele ne diha skozi usta, odnosno skozi rilčke. Pomanjkanje kisika občutijo brez dvoma samo notranje čebele. Počasi jim postane neprijetno, začno se razburjati in iskati koticov, kjer je še vzdržno. Končno jim ne preostane nič drugega, kakor da se na sveži zrak prerinejo skozi vrste obrobni čebel. »In ob tem navalu,« boste rekli, »pritisk vnanjih čebel popusti, kolobar se razširi, skozi razrahljani plašč pa pride zrak v notranjost. Z obnovitvijo zraka je prejšnje stanje vzpostavljeno in gruča se lahko začne zopet krčiti.« Da! Tako bi bilo, če bi bile čebele razumna bitja. A še pri razumnih bitjih ne bi šlo vse tako gladko in zlepa. Obrobne čebele so ves čas najbolj trpele in doprinašale največje žrtve k skupnosti. Zaradi hudega mraza, ki je morda nenadoma pritisnil, so se tesneje prižele druga k drugi in s tem nehote povzročile znotraj zatohlico. One same te zatohlice ne čutijo, pač pa čutijo, da jim je topleje kot prej, kajti razburjenje in beganje notranjih čebel toploto še zvišuje. In sedaj, ko so tako rekoč zadovoljne, naj bi se naenkrat pokoravale muhavostim tovarišic, ki niso še prav nič okusile krizev in težav njihove neprijetne službe. Kaj bi storili vi na njihovem mestu? Vljudno bi jim odstopili svoj prostor in se zmuznili v notranjost, ali pa bi trmasto vztrajali na svojem položaju in odbijali napade nasilnic. Če si tudi manj človeško predstavljamo nastali položaj, izid ne more biti dosti drugačen. Tu sta trčili skupaj dve preveč enakopravni si sili, da bi katera popustila. No, in v tem spopadu se mora oklep zdrobiti! Čebele se razlezejo in prezračijo, a ker so se bariere proti mrazu zrušile, morajo znova zakuriti.

V ostalih kolobarjih ni dosti drugače. Vnanje okoliščine so bile za

vse čebele iste, v kolikor pa že te same niso odločale, je pripomoglo k razkroju plašča razburjenje v prvem kolobarju, ki nalezljivo prehaja od ulice do ulice. Nemir zajame postopoma celo družino. Panj začne močno šumeti, kot bi se njegove prebivalke zdramile iz zimskega spanja. Čebelar, ki bi se tedaj slučajno mudil v njegovi bližini, bi se popraskal za ušesi in se zaskrbljeno izpraševal, kaj mu je. Nekaj takega se je pred leti pripetilo meni, ko sem kot nestrpen začetnik pogosteje, nego bi bilo to potrebno, pozimi lazil v čebelnjak in obiskoval svoje ljubljenske. Tedaj sem bil gospodar treh panjev. Bolj sem jih imel v časti, kot kasneje kateri koli drugi panj. Družinam sem prisluškoval s primerno urezano palico, ki sem jo naslonil na panj. K deščici, pritrjeni na nasprotnem koncu, pa sem nato prislonil svoje radovedno uho. Blaženo sem se muzal ob enakomernem brnenju, ki je donelo iz vseh treh panjev. Saj sem vedel, da je to najbolj zanesljivo znamenje, da je pri njih vse v redu.

Nekega dopoldne pa me je neprijetno spreletelo. Ena družina je močnejše šumela kot ostali dve. Zakaj? Ali je prišla ob matico, ali je bolna, ali ji primanjkuje vode, ali sedi na nepravilni hrani, ali je vdrla miš v njeno bivališče? Kaj naj storim? Ali naj jo pustim v miru, ali naj jo pregledam? In če jo pregledam, kako naj to opravim, da ne bom še bolj pokvaril, kar je bilo že tako in tako pokvarjeno? Od neštetihih vprašanj sem bil naenkrat ves zmeden. Naposled sem se le opomogel in odločil, da bom panj nekaj dni samo opazoval, ne da bi posegel v njegovo notranjost.

Ne vem več, kako se je to namerilo, toda dobro se spominjam, da sem potem šele naslednje dopoldne približno ob istem času kot prejšnji dan prišel spet v čebelnjak. Že od daleč in brez slušala sem mogel ugotoviti, da se ni nič izpremenilo. Družina je šumela, kot se mi je dozdevalo, še glasneje. Kar vdal sem se v usodo. Kakor bo, pa bo! Dosti najbrž ne bom mogel storiti za njeno rešitev.

Popoldne istega dne sem bil ponovno pri svojem neboljencu. A tedaj! Predstavljajte si moje začudenje in osuplost! Vse tri družine so zadovoljno godrnjale, kot bi se nikdar nič ne zgodilo.

Tisto zimo razlik v šumenju nisem več opazil. Ko pa sem spomladi panj, ki me je tako po nepotrebnem preplašil, pregledal, sem se mogel prepričati, da je najlepše med vsemi, to se pravi, z najmanjšimi izgubami čebel in medu prezimil.

Mnogo sem brskal po knjigah, da bi našel razlago za ta nenavaden pojav. Šele Armbrusterjeva razprava mi je razvozljala uganko ali vsaj: naj bi jo. Družino sem zalotil slučajno dvakrat zapored ravno v onem času, ko je donašala iz svojih medenih zalog žrtve na oltar moloha Mraza.

Opazovalne možnosti

Primer iz moje prakse kaže, da bi mogli Lammertov fenomen zasledovati tudi z mikrofonom, ki bi ga namestili v panju in ga po elektrovodnih žicah zvezali z zvočnikom v svojem stanovanju. Najmočnejše bi bilo šumenje v dobi kurjenja. Nato bi polagoma pojemalo in prehajalo v tišje brnenje. Proti koncu periode bi zopet naraslo, dokler ne bi izbruhnilo s prvotno silo. Ker pa je uho manj zanesljivo čutilo kakor vid, bi bilo morda umestneje zvezati mikrofona s pripravo, ki bi jakost šumenja prikazovala z odklonom kazalca na posebni lestvici.

In še tretji način opazovanja bi bil mogoč. To bi bilo tehtanje panja, ki bi se moralo vršiti v ozkih, recimo, polurnih časovnih presledkih. Kakor pri gibanju toplote in šumenju čebel, tako bi moral tudi pri upadanju teže, odnosno pri potrošnji hrane postati očiten znani nam ritem. Vendar bi bila pri tehtanju potrebna nekoliko večja previdnost. Vzporedno z opazovanji na tehtnici bi morala iti opazovanja o relativni vlagi v zraku. Primeren higrometer in eventualno še priprava za merjenje padavin (ombrometer) bi nam morala biti pri roki.

Pretvarjanje v hrani nakopičene energije v toplotno energijo je precej zamotan proces. Po Armbrusterjevih računih porabi srednje močna družina v teku vsake Lammertove periode povprečno 25 gr medu. V tej količini je že od vsega početka 5 g vode, pri oksidaciji ogljikovih vodikov (pri zgorevanju kemično čistega sladkorja) pa se sprostijo še nadaljnjih 12 g. Le neznamen delec te vode se pomeša med odpadke v blatnikih in ostane v čebeljih telescih. Vso ostalo vodo čebele izdihajo najbrž že v dobi kurjave ali kmalu nato. Vodni hlapi zapuste panj v spremstvu škodljive ogljikove kisline med menjavanjem zraka. Nemoteno pa more pronicati izrabljeni zrak skozi žrelo le tedaj, če je ozračje zunaj panja kolikor toliko suho, če ni že samo po sebi zaradi padavin prenasičeno z vlago. V nasprotnem primeru ostanejo hlapi v panju, se v dobi ohlajanja zgostijo ter deloma obleže kot rosa na dnu panja, deloma obvisijo na stenah in nezasedenih satih. Ker je ogljikova kislina težja od zraka, pade navzdol in se razprostira po tleh. Čeprav je bilo v panju potrošenih 25 g medu, se tehtnica ne premakne. Opazovalec, ki ne vidi v notranjost panja, bi imel vtis, da čebele sploh niso jedle.

Kakor je neverjetno, bi bilo dejansko vendarle mogoče, da bi zazimljena družina na teži celo pridobila. Gates na primer navaja, da je v februarju poskočila tehtnica pri neki družini od enega dneva do drugega za celih 30 g. Če pomislimo, da so čebele med tem časom zaužile določeni obrok medu, znaša nezabeležena razlika v potrošnji hrane 50 do 60 g.

Večkrat, kot bi si kdo mislil, se pozimi zgodi, da postane zrak v panju, predvsem v prostoru pod sati in tik za žrelom, hipoma hladnejši, kot je zunaj. Če je ozračje poleg tega še prenasičeno z vlago (topel dež ob odjugu), potem lahko nastane čudno naključje: Vlaga vdre od zunaj v panj, se združi z notranjo vlago, po kondenzaciji tam ostane ter povzroči paradokso obremenitev tehtnice.

Kombinirana opazovanja iste družine po vseh treh popisanih načinih in na tej podlagi dobljene krivulje o gibanju toplote v gruči, o jakosti šumenja in teži panja, potem pa še kontrolni krivulji o vnanji temperaturi in relativni zračni vlagi bi nam pojasnile marsikaj, kar je danes samo ugibanje in teorija. Krivulje bi se morale v splošnem ujemati, a bi ne bile kljub vsej vestnosti opazovalcev vedno tako popolne, kot bi si jih želeli. Idealne krivulje bi dobili samo pri družinah, ki bi prezimovale absolutno nemoteno. Grobim motnjam, kot so na primer osirotelost, neprimerna hrana, bolezen, pomanjkljivi opazovalci itd., se je lahko izogniti, toda koliko je takih motenj, recimo konstitucionalnega in fiziološkega izvora, ki jim vzroka niti ne vemo. Nad vsako malenkostjo pa bi se krivulje spotaknile in začrtale odklonilna kolenca. »Ritem,« pravi Armbruster, »je občutljiva življenjska funkcija, ki ga morejo motnje izmaličiti do nejasnosti.«

(Dalje prihodnjič.)

Med v kuhinji

Med je okusna, tečna in zdrava hrana. Le ako ga uživamo preko mere, bi utegnil povzročiti motnje v prebavi. V manjših količinah ga lahko v kuhinji dnevno uporabljamo in vendar se ne bo nikomur uprl.

Glede na pridobivanje razlikujemo več vrst medu, ki bi jih morala poznati vsaka gospodinja. Že po okusu pa bi morala znati ločiti pristen med od ponarejenega medu. Pri pristnem medu razlikujemo **točen med**, ki je v kuhinji najbolj uporaben, nadalje **prekapan med**, ki ga pridobivajo tako, da čebelar satje odkrijejo in polože na rešeta, rešeta pa postavijo na peč ali kak drug topel prostor, da med polagoma izkaplja, in slednjič **iztisnjen med**, ki ga dobe na ta način, da medeno satje premečkajo v stiskalnici, ali kot delajo ponekod, kar z rokami. Kakor je bilo že povedano, je v kuhinji najbolj čišlan dobro prečiščen točen med. Vse vrste točenega medu svetlejšje barve serviramo v naravni obliki h kavi, čaju, maslu, sadju, prepečencu itd., temnejše in manj aromatične vrste ali vrste s posebnim, deloma neprijetnim okusom (kostanjev-med) pa uporabljamo za kuho in peko. Tudi prekapan med se v kuhinji dobro obnese, če je prečiščen skozi več sit. Prekapan med je tem boljši, čim manj je v njem drobirja in čim manj mu je primešanega cvetnega prahu. Nikakor pa ne morem priporočati kuharicam iztisnjenega medu. Pri stiskanju v stiskalnici lahko zaidejo vanj tudi druge, nezaželjene primesi, ki mu popolnoma skvarijo dober okus. Prav tako ni za kuhinjo ponarejen med. Delajo ga iz sladkornega sirupa in iz melase. Spoznamo ga po tem, da se v alkoholu ne topi, temveč tone na dno. Po zakonu mora trgovec tako umetno tvorbo že na posodah, v katerih jo prodaja, označiti kot ponarejen med. Kdor bi prodajal ponarejen med za pristen med, zapade hudi kazni. Gospodinjam priporočam, da kupujejo med le pri zanesljivih domačih čebelarjih ali v čebelarski zadrugi. Tako se bodo najlažje obvarovale slabih vrst in potvorb medu.

Med hranimo v steklenih kozarcih, glinastih loncih ali pa tudi v nalašč za ta namen izdelanih pločevinastih posodah, ki pa ne smejo biti iz pocinkane pločevine. Za daljše shranjevanje so posebno prikladne emajlirane in aluminijaste posode, ki pa so precej dražje. S posodo za med je treba previdno ravnati, da ne dobi na notranjih straneh odrgnin, prask in zarez. Posodo je treba pred uporabo dobro očistiti in načeta mesta v njeni notranjosti prevleči s tanko plastjo čebeljega voska. Z medom napolnjene posode postavimo v hladno suho shrambo. V shrambi ne sme biti živil z ostrejšim vonjem, ker bi se njih vonja mogel navzeti tudi med. Za shranjevanje medu ni primerna vlažna shramba ali klet. Med je zelo higroskopičen. Kaj hitro bi pritegnil nase vlago, pa bi se utegnilo zgoditi, da bi začel vreti, da bi se skisal ali kako drugače pokvaril. Čim bolj ugoden je prostor, v katerem ga hranimo, tem dalje časa obdrži svojo polno vrednost.

V naslednjem objavljam zopet nekaj kuharskih navodil.

N a v a d n i m e d e n j a k i.

Sestavine: 25 dkg medu
12 dkg sladkorja
12 dkg masla
70 dkg moke

2 celi jajci
pol žlice sode bicarbonate
ščepec cimeta in klinčkov
6 dkg mandeljnov

Med, maslo in sladkor prekuhamo. Razpuščeno snov samo toliko ohladimo, da postane mlačna, ji primešamo 50 dkg moke in nato popolnoma ohladimo. Ostalo moko stresemo na desko, ji dodamo zgoraj popisano snov, a nazadnje še jajca, cimet, klinčke in sodo bicarbono. Iz vsega tega napravimo testo, ga zvaljamo in izrežemo iz njega medenjake. Sredino vsakega medenjaka namažemo s stolčnim beljakom. Na pomazano mesto prilepimo polovico olupljenega mandeljna. Namesto mandeljna lahko prilepimo na sredo medenjaka tudi lešnik, polovico oreha, olupljeno bučno seme, češnjo, jagodo, višnjo itd. Medenjake položimo na pločevino, pomazano z maslom in potrošeno z moko, ter jih pečemo v ne preveč vroči pečici. Pečene, toda še vedno tople, oblijemo z glazuro iz kuhanega sladkorja. Spočetka so medenjaki trdi, čez nekaj dni pa se omehčajo in šele tedaj so primerni za serviranje.

Nadevani medenjaki.

Sestavine:	25 dkg medu	Nadev:	14 dkg lešnikov
	12 dkg sladkorja		14 dkg sladkorja
	50 dkg moke		3 jajca
	8 dkg masla		5 dkg mandeljnov
	0,5 dkg sode bicarbonate		1 jajce za mazanje
	2 jajci, cimet in klinčki		

Stresi na desko moko ter ji primešaj sodo bicarbono, med, sladkor, cimet, klinčke, 2 jajci in raztopljeno maslo! Vse to zgneti v gladko testo, testo razvaljaj in izreži iz njega z obodcem za krape medenjake! Polovico medenjakov obloži z nadevom, jih ob kraju pomaži z jajcem in prilepi nanje druge medenjake! Dogotovljene medenjake razvrsti na pločevini, ki si jo pripravila za peko kakor pri prejšnjem navodilu, jih pomaži z raztepenim jajcem, potrosi z drobno zrezanimi mandeljni ter speci v srednje vroči pečici!

Nadev pripravi takole: Lešnike nekoliko prepeci v pečici in jih potem zmelj! Zamešaj v skledi rumenjake s sladkorjem! Ko se sladkor popolnoma razpusti in snov dobro naraste, primešaj še lešnike in sneg iz treh beljakov!

Medeni kruh.

Sestavine:	55 dkg črne moke	7 žlic medu
	5 dkg sladkorja	3 del mleka
	0,5 dkg sode bicarbonate	cimet in klinčki
	2 jajci	limonova lupina, sol

Dobro narasli mešanici iz jajc in sladkorja dodamo mleko, med, klinčke, limonovo lupino in cimet, nazadnje pa še moko s sodo bicarbono in nekaj zrn soli. Vse skupaj rahlo premešamo, da dobimo gosto, testu podobno gmoto. Pločevino namažemo z maslom, jo potrosimo z moko, stresemo nanjo testo in potisnemo v pečico, ki pa ne sme biti prevroča.

Pripomba: Pri receptih, ki so bili objavljeni v prejšnji številki, se je vrnilo nekaj napak. Pustne krape napravi iz 1 kg moke, torej ne iz pol kg, kakor je tamkaj zapisano. Kvasa potrebuješ 2 dkg! Pri receptu za boljšo medeno torto naj stoji v 5. vrsti namesto »v poldrugem delu vode« pravilno: v poldrugem decilitru vode.

Ustanavljajmo opazovalne postaje!

Potrebno je, da preusmerimo delo predvojnih opazovalnih postaj in da ohranimo samo tiste, ki ustrezajo postavljenemu smotru.

Naloga predvojnih opazovalnih postaj je bila, da so vsak dan vnašale v »Dnevni izkaz« gibanje teže opazovanega panja, beležile pojave vremena (toplota, padavine, vetrovi, sonce), pisale zanimivosti glede leta čebel, donajanja obnožine itd. Po končanem mesečnem zaključku so poročale te podatke Osrednjemu društvu. Za široko prakso to delo ni imelo pravega pomena, ker za izdatnejša medenja čebelarji niso pravočasno zvedeli.

Poleg dosedanjega dela bo naloga novih opazovalnih postaj, da sproti obveščajo podružnico in Osrednjo zadrugo o gibanju teže opazovanega panja in da jima na najhitrejši način javijo vsak pojav izdatnejšega medenja.

Postaje bomo imeli samo v krajih, za katere je znano, da se tamkaj pojavlja večkrat izdatno medenje, ali pa v krajih, ki jih moramo šele raziskati glede na medenje in možnost dovoza. Večjo pozornost kot doslej moramo posvetiti zlasti gozdnim predelom, obraslim z iglavci, grmičevjem in rožami. V teh prostranih predelih je razmeroma zelo malo ali pa nič čebeljih družin.

V katerih krajih bomo torej imeli opazovalne postaje?

1. V predelih gozdnih pasišč, to je hoje, smreke, gozdnega grmičevja in rož. Take predele predstavljajo pohorski, jelovski, notranjski in dolenski gozdovi.

2. Na pasiščih, znanih predvsem po travniški paši. Senožeti in gorske jase s posekami vred so običajno povezane z gozdnimi pasišči. Opazovalne postaje pa bomo uredili tudi na izrazitih travniških pasiščih, znanih po izdatnem medenju.

3. V predelih, kjer je v večji meri posajena akacija (Prekmurje) ali žlahtni kostanj (Zetale — Donačka gora).

4. Na ajdovih pasiščih.

5. V krajih, ki imajo izrazito spomladansko pašo na vresju in borovnici, a so čim lažje dostopni iz drugih krajev. Zaradi trenutnega pomanjkanja tehtnic se bomo omejili predvsem na prve tri vrste pasišč. Vabimo vse čebelarje, ki imajo lastne tehtnice, da jih odstopijo v začasno uporabo zadrugi, ker namerava v predelih, kjer medijo iglavci, razpeti čim gostejšo mrežo postaj.

Čebelarke podružnice, družine, dosedANJI opazovalci in čebelarji! Sporočite nam čimprej:

a) kje naj se opazovalna postaja ukine in kje naj opazovalna postaja ostane;

b) ali je dosedANJI obveščevalec za novo obveščevalno postajo primeren. Če dosedANJI ne ustreza, javite ime in naslov drugega! Opazovalne postaje naj vodijo zlasti upravitelji osnovnih šol, kmetijskih šol in državnih posestev, kakor tudi zanesljivi in pošteni čebelarji.

c) Za one opazovalne postaje, ki jih ne kaže obdržati v bodoče, sporočite, ali jih nameravate sami prestaviti na drugo, bolj primerno mesto ali pa, da odstopate tehtnice tukajšnji zadrugi.

Zgornje ugotovitve so nam potrebne vsaj do 1. maja. Ko jih bomo prejeli, bomo poslali novim obveščevalnim postajam obrazce in druga navodila. R. J.

Prevoz čebel na akacijevo pašo v Vojvodino

Prevoz čebel v Vojvodino na akacijevo pašo je danes tako rekoč gotova stvar. 8.000 čebeljih družin bomo poslali na pašo, ki bo dala, če jo bodo čebele vsaj 6 dni izkoriščale, že do konca maja precej ton izbornega medu.

Za uspešno izrabo akacijeve in sploh vsake paše je potrebno lepo, mirno in sončno vreme. Res je tudi, da zahteva prevoz na 665 km oddaljeno pasišče za spremljevalce čebelarje, ki se bodo zavedali svoje odgovornosti. Toda izbiranje spremljevalcev je mnogo manj kočljiva zadeva kakor vreme.

Pozebe se letos ni bati, kakor trdijo čebelarji Vojvodinci, ki so jim tamkajšnje vremenske razmere dobro znane. Največ skrbi nam povzroča prevoz kot tak, to je potovanje po železnici in razmestitev panjev na pasišču. Za dolgo pot je nujno potrebno, da si preskrbimo vse v okrožnici našeto orodje in priprave, posebno pripomočke za pomirjenje čebel na povratku.

Okrožnice so prejele vse podružnice Čebelarke zadruge za Slovenijo z nalogom, da jih takoj razpošljejo svojim družinam. Pohitite s prijavami, ker je

število panjev omejeno na 8.000. Manjši čebelarji naj se povežejo med seboj, zberejo 60 panjev, določijo spremljevalca in takoj prijavijo svojo udeležbo pri prevozu oni družini, ki ji pripadajo.

Sestletna statistika prevažanja čebel v Vojvodino dokazuje, da se akacijeva paša dobro obnese. Zato upajmo, da se bomo tudi letos vračali iz Vojvodine razigrane volje in z občutkom, da smo tudi čebelarji storili svojo dolžnost.

Določeno količino v Vojvodini pridelanega medu bomo oddali prostovoljno po maksimalni ceni za ljudske potrebe. V tem bo največji uspeh prvomajskega tekmovalnega zavednega slovenskega čebelarja. Na sestankih v Mariboru, Ptuj, na Vrhniki, na Viču, v Litiji itd. so čebelarji z odobravanjem in soglasno sklenili, da bodo oddali precejšnjo količino pridelka akacijeve paše za ljudske potrebe.

Vsem prevoznikom priporočamo, da se točno drže v okrožnici določenih terminov, ker bo 18. aprila z upravo državnih železnic v Ljubljani že sestavljen ves načrt prevoza, ki bo nespremenljiv. Prekasno prispele prijave za letos zapadejo. (Tretje pasišče Čikerija meri 5.5000 ha in ne 3.500 kakor je v okrožnici pomotoma javljeno.)

Ne pozabite že takoj pripraviti lege ($10 \times 10 \times 4$ m), streho (iz lepenke ali pločevine), posode in sploh vse, kar bomo potrebovali na pasišču in pri prevozu. Skrbite, da bodo čebele čim močnejše!

Prijave z navedbo števila panjev, oznako satnikov v mediščih, nakladalno postajo, naslove spremljevalcev in lastnikov čebel pošljite preko družin in podružnic Čebelarске zadruge na ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo (oddelku 3). Za prevoz bodite pripravljeni od 1. do 10. maja! Kot je sedaj predvideno, se bomo vračali med 20. in 30. majem.

Podružnični odbori in odbori družin naj ne silijo nikogar, da se udeleži prevoza v akacijevu pašo, ker je to prostovoljna zadeva posameznih, z delovnim ljudstvom povezanih, bolj ali manj naprednih čebelarjev. Kdor bo vozil svoje čebele vsaj 6 let zaporedoma v Vojvodino, bo z uspehom prav gotovo zadovoljen!

K. V.

KAJ ZNANCEV ŽE ZASULA JE LOPATA...

† ŠUŠTARŠIČ JANEZ

Ne daleč od Preserja leži sredi polj in travnikov idilična vasica Kamnik. Tu si je zgradil s pridnostjo in lastnim delom čedno hišico Šuštaršič Janez ter zadovoljno živel v njej s svojo tričlansko družino: ženo in dvema nedoraslima otrokoma. Poleg hiše je postavil čebelnjak, ki je zaradi svoje ličnosti in lepo urejenih panjev vzbujal pozornost vseh mimoidočih.

Šuštaršič Janez je bil kmečkega porekla. Rojen je bil 26. junija 1901. v Kamniku. Za čebele se je navdušil že v zgodnji mladosti. Od njih si je mnogo obetal in je večkrat pripovedoval svojim čebelar-skim tovarišem, da bo začel, čim mu bodo dopuščale razmere, čebelariti na veliko. Na njegovo pobudo in po prizadevanju sovaščana Bačarja Jakoba je bila 14. oktobra 1934. ustanovljena v Preserju Čebelarška podružnica, ki kot družina Čebelarске zadruge še danes deluje. Podružnica ga je prištevala k svojim najmarljivejšim članom. Kot predsednik jo je vodil vse do svoje prerane in tragične smrti. Ta je prišla nepričakovano in ga nasilno izrgala iz kroga ljubljene družine. 19. maja 1942. so pridrveli v vas vojaki fašistične Italije in ga nič hudega slutečega odgnali s seboj. Nekaj ur nato so ga sredi vasi ustrelili brez zaslišanja in

pravilne sodbe. Istočasno je bil ustreljen njegov najbližji sosed Šenk Jože. Trupli so fašistični divjaki prepeljali v Borovnico in ju zagrebli na tamkajšnjem pokopališču. Čebele je prevzela po njegovi smrti v oskrbo žena Marija, ki jih prav tako vestno opravlja kakor njih prejšnji gospodar.

† FEFER LEOPOLD

Fefer Leopold je bil rojen 2. aprila 1913, kot sin kmečkih staršev v vasi Kamnik pri Preserju. Pri hiši so že od nekdaj gojili čebele. Svoječasno so čebelarili s kranjiči, ko pa je Polde še kot mlad fant prevzel domače čebelarstvo, je uvedel novodobne AŽ-panje in jih vestno opravljal. Bil je napreden čebelar, navdušen za vsako novost in izboljšavo. Čebelam se je posvečal s tisto ljubeznijo in predanostjo, ki je lastna samo pravim čebelarjem. Bil je član nekdanje čebelarske podružnice v Preserju in je v njej marljivo deloval za procvit in napredek čebelarstva.

Ko je italijanska vojska zasedla naše kraje, se je že zgodaj uvrstil med sodelavce Osvobodilne fronte, ki je napovedala neizprosni boj fašističnemu nasilju in domačemu kolaboracionizmu. Kakor mu je bilo težko ločiti se od ljubljenih čebelic in jih brez varstva prepustiti neizvestni usodi, je 19. maja 1942. brez pomišljanja odšel v gozdove in se kot borec za svobodo pridružil naši narodni osvobodilni vojski. Skoraj ves čas se je zadrževal v okolici Preserja in se udeležil marsikatero krvave praske z okupacijsko vojsko. Jeseni istega leta je bil zaradi izdajstva brezvestnega domačina nekaj kilometrov od rojstne vasi težko ranjen v koleno in je 12. decembra 1942. podlegel komplikacijam, ki so nastale zaradi zastrupitve. Pokopan je na pokopališču v Preserju. Po njegovi smrti se je zavzela za čebele sestra Ivana in jih po vzoru svojega brata z veliko vneto oskrbuje.

† ROZMAN ANDREJ

Rozman Andrej je bil rojen 28. januarja 1899. v Križah pri Trziču. Že avgusta 1941. leta je odšel prostovoljno med partizane in se udeležil ogorčenih bitk, ki jih je vodil naš narod proti nemškemu in italijanskemu okupatorju. V januarju 1942. leta so ga Nemci obkolili na Ilovici planini. Mislili so že, da ga imajo v rokah, pa se jim je izmuznil z drznim dejanjem. Skočil je z visoke skale v zasnežen prepad in se po stranskih potih kakor po čudežu rešil iz obupnega položaja. Napori, ki jih je moral pretrpeti pri nešteti vojaških podvigih, pa so mu polagoma izpodkopali zdravje. Ko je postal za borbo nesposoben, je bil dodeljen delovnemu kadru v zaledju.

Dolgo časa se je skrival pri sorodnikih in prijateljih ter vzdrževal zvezo s partizanskimi odredi. Često so mu bili na sledu gestapovski gonjači, a jim je vedno srečno ušel. 21. januarja 1945. je iznova padel v zasedo. Tedaj pa so ga na begu zadele kroglice iz strojnice in ga ugonobile.

Na pragu zlate svobode je padel in žrtvoval svoje življenje za naš proletarski idealizem.

Andrej je bil zelo ukažljen. Zanimal se je zlasti za naravo in zgodovino. Mnogo je čital in v družbi rad razpravljajal o nevsakdanjih stvareh. Čebelariti je začel leta 1927. s kranjiči in eksportovci. Že naslednje leto pa se je oprijel AŽ-panjev in hitro napredoval. Nazadnje jih je imel nekaj nad 20. Čebelarstvu se je posvečal z veliko ljubeznijo in s čebelami zelo obzirno ravnal. Žal mu je bilo vsake, ki jo je po nerodnosti strl pri pregledovanju. Danes njegove ljubljenske zapuščene samevajo. Za njim pa žaluje tudi njegova žena in dvoje nepreskrbljenih otrok.

† ŠETINA JANKO

V Radovni pod Triglavom, v prijazni vasi blizu Gorij pri Bledu je imel majhno posestvo Janko Šetina, strojnik nekdanje Kranjske industrijske družbe na Jesenicah. Za hišo je stal njegov čebelnjak, v katerem so bili razpostavljeni v več vrstah okusno pobarvani AŽ-panji. Čebele so bile že od nekdaj njegovo največje veselje. Kadar koli je utegnil, jih je obiskal. Če ni bil v službi, si ga poleti gotovo našel v čebelnjaku. Skrbno je nadziral svoje družnice in si vse, kar je pri njih opazil posebnega, vestno zapisal. Na podlagi teh zapiskov je uravnaval delo pri čebelah in obenem kontroliral svoje uspehe. Če bi zapiske objavil v našem strokovnem glasilu,

bi jih z zanimanjem prečitali drugi čebelarji in našli v njih marsikaj, kar bi jim prav prišlo v čebelarški praksi. Prej ali slej bi to gotovo storil, da ga ni na tako krut način iztrgala usoda iz naših vrst.

Kakor marsikdo v tej vojni, tako je postal tudi Janko Šetina žrtev domišljavega in ogabnega nemškega nacizma. Jeseni 1944., ko je bil nacizem prav za prav že na robu svojega prepada, se je kakor ranjena zver, ki ve, da ji ni več pomoči, še enkrat razbesnel po Gorenjskem in povzročil mnogo nepopravljivega gorja ubogemu prebivalstvu. 20. septembra so pridrvele gestapovske horde tudi v Radovno in se divjaško znesle nad miroljubnimi vaščani. Šetino so nečloveško trpinčili in ga nazadnje ustrelili. Ko so zažgali njegovo hišo, so izmučeno truplo zagnali v ogenj. V plamenih so našli mučeniško smrt tudi njegova žena, sin in hči. Slava žrtvam, ki so v zarji svobode dali svoje življenje za lepšo bodočnost naše domovine!

Brez žrtev ni nobene velike stvari. Ponosni smo zato na vse, ki so se žrtvovali in nikdar ne bomo pozabili, da je padlo tisoče mladih borev za utrditev temeljev našega novega življenja. Ali ne bi bilo žalostno naša skromna dejanja primerjati s temi resničnimi žrtvami? Ali ne bi bilo sramotno govoriti o žrtvovanju tam, kjer je samo izpolnjevanje dolžnosti?

Ce bodo vsi razumeli svojo dolžnost, če bodo pripravljeni tudi na žrtve, bomo vse težave z lahkoto premagali. Ne smemo se pri tem zanašati na druge, ne smemo računati s tujo pomočjo. Če nas ne bo spremljala zavest, da smo uspeli z lastnimi silami, z izpolnjevanjem dolžnosti in z lastnimi žrtvami, naša radost nad doseženim ciljem ne bo čista. Izpolnjevanje dolžnosti bo tudi opravičilo vse žrtve, ki smo jih v borbi doprinesli.

Minister Zoran Polič: O dolžnosti in žrtvovanju.

Ali znate opazovati? Na prvi strani prinašamo sliko sata s čebelami. Fotografija leča je s svojim posnetkom zajela bežen trenutek iz skrivnostnega snovanja čebelje družine. Življenje je na njem kakor okamenelo zastalo. Kljub temu slika ni mrtva. Dober opazovalec, ki ve o čebelah več kakor samo to, da izdelujejo med iz sladkih rastlinskih sokov, bo razbral iz kretenj posameznih bitij, ki se gnetejo na satu, marsikaj, kar bo ostalo neizvežbanemu laiku prikrito. Preglejte na sliki vse koticke, poiščite podrobnosti, jih popišite in popis pošljite uredništvu! Najboljše opazovanje bo objavljeno v prihodnji številki in tudi primerno nagrajeno.

Izraz pohlevna gniloba, ki ga je uvedel profesor Verbič za nekdanjo »milo gnilobo«, se kar ne more udomačiti. Marsikdo se je že nad njim spotaknil, češ da nima bolezni, ki naj bi jo z njim označevali, s hlevom nikakega opravka. Pohlevne naj bi bile predvsem živali. S tabelo v članku vet. Štefančiča uvajamo izraz prizanesljiva gniloba, ki bo morda bolj ugodno sprejet. Ker se je beseda »opasen«, ki je ruskega izvora in je zašla preko srbohrvaščine v naše slovenstvo po Levstikovi zaslugi, pri nas že zelo udomačila, bi lahko uporabljali tudi izraz neopasna gniloba za razliko od opasne gnilobe, ki bi mogla nadomestiti sedanjio hudo gnilobo. Toda beseda »huda« je v tej zvezi popolnoma na mestu. Preprost narod vedno govori o hudi bolezni, hudi poškodbi, hudem udarcu, hudem mrazu itd. Po nemškem vzorcu je posneto: težka bolezen, težka poškodba ali težak udarec, in je zato napačna.

VR

Knjiga »Umni čebelar«, ki je izšla leta 1907, pri Mohorjevi družbi, našteva tele čebelje bolezni: brezletnost, gnitje zalege, grizo ali drisko in steklost ali besnost. Zanimivo je prečitati celo poglavje o boleznih in ga primerjati z Verbičevim sestavkom v »Praktičnem čebelarju«. Spoznali boste, da so bili v Lakmayerjevih časih pojmi o čebeljih boleznih še zelo pomešani in nejasni.

Kot povzročitelja hude gnilobe navaja Lakmayer bacillus-a alvei (Cheshire in Chayne), o katerem danes vemo, da nastopa pri smrdljivi gnilobi in jo more izzvati le ob soudeležbi drugih bacilov, predvsem bacillus-a pluton-a (White).

Po Morgenthalerjevem mnenju bi utegnili biti ta dva bacila samo različni obliki istega bacila, vendar to na stvari ničesar ne spremeni. Med bakteriologi, ki so se bavili z gnilobo zalege, omenja Lakmayer Harrisona in citira njegovo trditev, da je vir okužbe matica, ker so že jajčeca v njenih jajčnikih okužena, pa bi jo bilo treba zaradi tega izmenjati. Ta podmena je že večkrat izzvala v čebelarških listih ogorčene polemike. Tako na primer leta 1930, v italijanskem časopisu L'Apicoltura Italiana. Zlasti praktiki so se je trdovratno oklepali, češ da so imeli z izmenjavo matic uspehe pri zatiranju bolezni. S podmeno je dokončno obračunal dr. Foresti, ki je s poizkusi dokazal, da je kaj takega nemogoče. (Raziskovanje o prenašanju ameriške kuge po jajčecih matice 1933.)

Vse, kar Lakmayer pripoveduje o hudi gnilobi in o sredstvih za preprečitev njenega širjenja, bi danes do neke mere veljalo le za prizanesljivo gnilobo. Te se sicer mimogrede tudi dotakne (imenuje jo mirna gniloba), a pravi, da je nenačeljena bolezen. Pod njegovo »brezletnostjo« bi si danes predstavljali nose-mavost. Z izrazom brezletnost je pome-del že prof. Verbič, ko je zapisal, da »padanje čebel iz panjev, odskakovanje od tal in umiranje ni zanesljiv znak nose-mavosti, ker opazujemo te pojave pri večini boleznih odraslih čebel. Zato tudi mnogokrat rabljeni izraz »brezletnost« ne more označiti nose-mavosti in nobene posebne, poedine bolezni.« Pod steklostjo ali besnostjo je mišljena majniška bolezen. Pravilno ugotavlja, da napada v prvi vrsti mlade čebele, kot možnega povzročitelja pa med drugim navaja ličinko travnice, »ki preži v cvetju regrata, žajbelna ali kadulje itd. na čebele, da bi jo odnesle na svoj dom, in se jim, ko iščejo nektar, zarije med zadkove obročke«.

Nosemo apis je odkril dr. Zander istega leta, ko je izšel prvi snopič Lakmayerjevega »Umnega čebelarja«. Ta važen dogodek bi lahko Lakmayer med pojasnil in popravki ob koncu drugega snopiča, ki je izšel kasneje, vsaj zabeležil, toda zdi se, da ni bil tedaj strokovno več na tekočem. Bacillus-a larvae, povzročitelja hude gnilobe so skoraj istočasno razkrinkali Amerikanec White, Švicar Burri in Nemec Maassen leta 1909, pršičavost »bolezen z otoka

Wight« pa šele leta 1920. J. Rennie v družbi več sodelavcev, čeprav se je epidemično pojavila že leta 1906. Polnih 14 let je bilo torej potrebnih, da je bila bolezen pojasnjena. Ta primer kaže, kako težavno so taka raziskovanja in kako počasi prodira znanost v globino nekaterih bolezenskih pojavov. VR

O obnožini. Včasih so mislili, da rabi družina na leto okoli 20 kg obnožine, Američani pa so izračunali, da je porabi do 40 kg, nekatera celo več. To je odvisno od velikosti družine in paše. Ob dobri paši (na pravem kostanju na primer) je nanosijo čebele neverjetne količine v panj. Za »cele podplate« je nakopičijo v celicah, kakor pravimo. Ko pa se paša pretрга, izginejo »podplati« kakor kafa, kajti doraščajoči podmladek žre in žre.

Glede obnožine sta pomembni dve letni periodi: zgodnja pomladanska in jesenska. Pravočasni razvoj družin je spomladi mogoče le tedaj, če imajo čebele dovolj tega važnega kruhka in če so ga dovolj nabrale že jeseni.

Ko sem neke jeseni naredil družino s »suhimi« čebelami, sem jim dal dovolj medu in sladkorne raztopine, nisem pa pomislil na obnožino, ki bi jo moral tudi dodati. In glej! Spomladi se družina ni razvijala, dočim so druge prav lepo napredovale; celo nazadovala je, čeprav je bila jeseni najmočnejša in je imela same mlade čebele. Zgodnji razvoj družin je potreben zlasti v krajih, kjer je razvito sadjarstvo. Le če so čebele na višku, ko drevje cvete, morejo izkoristiti pašo in izvršiti hkrati važno nalogo oplodbe; če so slabe, je prenos cvetnega prahu nezadosten. Zato je treba v sadjarskih predelih čim bolj pospeševati sajenje leske, jelše in vrbe.

V vseh naših krajih, kjer sejejo ajdo, čebelarjem jeseni navadno ne primanjkuje obnožine. Ta ni nakopičena samo v celicah, ampak tudi — v obliki maščobnih in beljakovinskih rezerv — v telesih prezimujočih čebel. V takih krajih torej skrb za jesensko obnožino odpade, v krajih pa, kjer ni ajde, store čebelarji prav, če nasadijo čim več rastlin, ki dajo jeseni mnogo obnožine. S. R.

O lanski paši na ajdi. O ajdovi paši prihajajo na splošno iz vseh krajev podobna poročila: donos z ajde ni bil povsem zadovoljiv. Saj so nabrale močne družine povprečno komaj 5–7 kg.

Človeku se to skoraj čudno zdi. Vreme je bilo namreč ves čas ugodno; moče

je bilo dovolj in ajda se je lepo razvila. Tudi pridelek zrnja je bil primeren, kar priča, da je bilo cvetje pravočasno in dobro oprášeno. Med cvetenjem so izgubile čebele zaradi dežja v večini krajev komaj kaka dva dneva paše. Ves čas cvetja je bilo čez dan prijetno toplo, deloma pa tudi ponoči. V zraku je bilo dovolj vlage, saj smo imeli skoraj vsako jutro rahlo roso, ki jo je šele kasno dopoldne sonce osušilo. Okrog sv. Jerneja, ko je najbolj ugoden čas za bero, je bilo najlepše vreme. Tudi po nalivu v začetku paše se ozračje ni preveč shladilo in je že čez nekaj dni prešlo v normalno stanje. Vse to nam pravi, da bi moral biti donos boljši.

Nekateri gorenjski čebelarji navajajo kot vzrok slabjšega medenja izmenjano seme ajde, ki so jo dobili od Nemcev in je bila uvožena, kdo ve, od kod. Toda to najbrž ne bo držalo, kajti donos je bil tudi po drugih krajih, kjer so sejali še domače seme, prav tako pičel kakor na Gorenjskem. Še najbolj verjetno bo, da je pokvarila medenje močna ploha, ki se je ob pričetku cvetenja vlila v precej obsežnem pasu okrog Ljubljane in po Gorenjskem. Star gorenjski čebelar mi je že med pašo rekel: »Kadar je v ajdovem cvetju Sava od dežja rjava, med po vodi splava.«

Tako je slišal od prednikov in morda bo precej resnice v tem. F. L.

O pitanju. Neki čebelar je pital v sili. Pokladal je vsak dan majhne količine sladkorne raztopine, pa je ni bilo nikoli nič v gnezdih. Družine so ostale suhe, kakor so bile poprej. Mislil je, da je varčeval s sladkorjem, ki ga je v današnjih povojnih časih tako težko dobiti, pa ga je zapravljal. Čebele so namreč sproti prebavile dodano hrano. Za odlaganje je je bilo pač premalo. V satje odlagajo le večje količine klaje, ki je ne morejo sproti prebaviti. Razen tega je pitanje v majhnih odmerkih, zlasti če traja dalje časa, nevarno, ker lahko povzroči ropanje.

Pitanje, kakor ga je opravljal gornji čebelar, je prav za prav dražilno pitanje; to pa je na mestu le takrat, kadar čebelar pričakuje izdatno pašo. Toda tudi dražilno pitanje ima svoje nedostatke. Če namreč paše ni, mora čebelar naraščajočo družino pitati še naprej. Taka povečana družina mu je potem le v nadlego, a če mu zmanjka sladkorja in medu, mu prej ali slej propade. Dražilnemu pitanju se kljub temu ne moremo izogniti

v čebelarški praksi. Saj je dostikrat edino uspešno sredstvo za podnetenje matice k intenzivnejšemu zaleganju. Toda kdor ga hoče s pridom uporabljati, mora dobro poznati pašne razmere svojega kraja. Zato je prav, da si vsako leto sproti zapisuje, kdaj se pojavljajo posamezne paše doma in tudi v krajih, kamor namerava prevažati.

Če bi po obilnem pitanju pogledal v panj, bi videl, da je dodana hrana raztresena vseprek po satovju. Našel bi jo celo v središču gnezda. In to ni nič čudnega. Čebele tako hite z delom, da nimajo časa iskati primernih celic; v nervozni naglici odlože tovor, kjer nalete na prazno celico. Šele čez nekaj dni je gnezdo zopet urejeno in hrana pravilno razmeščena.

Isti pojav opažamo ob kaki zelo izdatni paši, na primer, kadar medu hoja. Takrat to polnjenje celic brez izbire zelo ovira matico pri zaleganju. Razumljivo je torej, da ob taki paši družine zelo oslabe.

Raztopina, ki si jo napravil v razmerju 1:1, za pitanje ni primerna; bolje je, če vzameš na vsake 5 kg sladkorja dva litra vode; za jesensko pitanje priporočajo celo razmerje 2:1. Sladkor mora biti dobro raztopljen; v raztopini ne smejo plavati kristalčki. S. R.

O barvi medu in neki posebni rastlini. Poleti lanskega leta sem pomagal sosedu čebelarju, ki je le dober kilometer oddaljen od mene in mojih čebel, pri točenju medu. Natočila sva lep, pravilno zgoščen cvetlični med svetlorumene barve. Naslednji dan sem pregledal svoje panje in ugotovil, da ima prvec, ki sem ga dobil 8. maja iz kranjčica, dva krajna sata na levi strani polna medu. Ker sta bila sata brez zalege, sem se odločil, da mu jih odvzamem in iztočim. Ta odvzem mu ni mogel biti v škodo, ker je bil zelo močan in sem upal, da si bo v ajdovi paši z lahkoto nabral toliko hrane, da mu je čez zimo ne bo primanjkovalo. V kostonjavi paši mi je dal dva vnučka, a ko je kasneje izgubil matico, sem mu pridružil enega izmed obeh rojčkov. Rojev se ne branim, ker mi je do tega, da pridem čim prej spet do čebel, kajti ko sem se po treh letih nemškega hlapčevstva vrnil domov, sem našel čebelnjak od golih sten izropan. Torej sem iztočil tista dva sata z drugimi vred. Nemalo pa sem se začudil, ko sem videl, da iztočeni med ni bil pričakovane svetle barve kakor sosedov, temveč temno zelen. V razdobju enega samega kilometra

je bila barva medu tako različna, da sem nehoti začel razmišljati, kaj bi bilo temu vzrok. Jasno je bilo, da sosedove čebele niso brale na istih rastlinah kakor moje. Najbrž so našle boljše vire medečine kje drugje in proti moji strani sploh niso letele. Toda na čem naj bi brale moje čebele, da je bil njih med tako temen?

Že pred petimi leti sem julija meseca točil iz vseh panjev med grde zelene barve, ki pa kljub nevšečni barvi ni bil slabega okusa. Ko sem ga pokazal drugim čebelarjem, se niso mogli dovolj načuditi, kajti v svojih panjih niso takega še nikoli našli. Že takrat sem se zanimal, od kod naj bi izvirala ta med. Da ni bil od mane, sem sklepal po tem, ker so mnoge čebele prihajale s paše otovorjene z obnožino, ki je bila prav tako temne barve kakor med. Sedaj sem sklenil, da dokončno razvozlam to uganoko. Raziskal sem vso okolico in končno na bližnjih posekah vendarle iztaknil rastlino, ki so jo obiskovale moje čebele.

Rastlina zraste do poldrug meter visoko. Poseke ji morajo posebno ugajati, ker se na njih zelo razbohoti, dočim ostane drugod bolj pritlikava. Njeno steblo nosi košato razcvetje, ki se postopoma razvije. Od spodaj navzgor se odpirajo po steblu dan za dnevom novi plavkasto rdeči cvetovi. Obnožina, ki jo dobe čebele na tej rastlini, je plavo zelena. Po opravitvi se odene njen vrh z neko snovjo, ki spominja na bombaž ali vato. Tisti čas zore po posekah že maline in, ko se nabiranci malin smučajo med popisanimi rastlinami, se oprijemlje ta bombaž njihove obleke, da prihajajo iz gozdov vsi muckasti.

Pred leti je bila v Kumskem pogorju ta rastlina zelo pogosta. Našel sem prostore, ki so bili kakor eno samo morje plavo rdečega cvetja. Kamor je seglo oko, vsepovsod je je bilo polno. Cvete skoraj cel julij in deloma še v avgustu. Paša na njej je dolgotrajna. Ako je vreme ugodno, medu zelo izdatno. Ostaja na istem mestu po več let. Zlasti na posekah pa jo polagoma zaduši grmovje in spodraščajoče drevje. Po imenu je tu nihče ne pozna. Zato sem jo nekoliko natančneje opisal in prosim dotične čebelarje, ki so jo po tem opisu spoznali, da mi sporoče, kako se imenuje.

Hinko Klanšek.

Op. ur.: Rastlina spada med vrbovce. Kakor vse kaže, je *epilobium angustifolium* L.

UGOVOR IN ODGOVOR

Jesenice, dne 27. februarja 1946.

Pri slučajnostih občnega zbora Čebelarke družine v Gorjah pri Bledu dne 10. februarja 1946 je bil sprejet naslednji ugovor:

»Navzoči čebelarji se zgražajo nad člankom, ki je bil objavljen v 3. številki Slovenskega čebelarja pod naslovom »Odmevi s članskih sestankov«, katerega pisec je prof. Stanko Raič. V njem piše, da imajo gorenjski čebelarji še zadostno količino sladkorja, katerega so prejeli od okupatorja neposredno pred razsulom Nemčije. Trditev, da smo prejeli sladkor neposredno pred razsulom Nemčije, je neresnična in čebelarji v Gorjah zahtevajo, da se jim imenovani pisec opraviči. Resnica je le-ta, da smo za časa okupacije prejeli precejšnje količine sladkorja za pitanje čebel, katerega smo zavedni gorenjski čebelarji nekaj porabili za pitanje čebel, pretežno večino pa kljub grožnjam okupatorja in domačih izdajalcev oddali narodno-osvobodilni vojski v gozdove. Pripominjamo, da smo imeli od okupatorja nalog za oddajo medu, toda kljub temu smo oddali med naši osvobodilni vojski z zavestjo, da smo slovenski čebelarji.

Čebelarji, zbrani na ustanovitvenem sestanku Čebelarke družine v Gorjah odločno zahtevamo od imenovanega pisca, da se opraviči zaradi neutemeljenih napadov na gorenjske čebelarje v čebelarskem listu.

O tem Vas obveščamo s pripombo, da je zahteva gorjanskih čebelarjev upravičena in da bi bilo vsekakor na mestu, da objavite v združnem glasilu zahtevano opravičilo odnosno popravek citiranega članka.

Podružnica Čebelarke zadruge za Slovenijo na Jesenicah.

Prečital sem ogorčen ugovor čebelarjev družine v Gorjah in tudi pripis podružnice na Jesenicah, ki se pridružuje ugovoru in zahteva, da svoje besede prekličem in se opravičim.

Pribijem takoj, da ne bom ničesar preklical in se ne bom prav nič opravičeval. Nisem namreč iz trte izvil tega, kar sem govoril in napisal. Informacije, da so Gorenjci in Stajerci dobili od okupatorja tik pred razsulom naravnost ogromne količine sladkorja, sem dobil slučajno na Bledu v avgustu ali septembru lanskega leta. Kdor je imel nekoliko večje število panjev, je dobil sladkorja kar na stote, zahtevani oddaji medu so se pa čebelarji izmikali (prav so imeli!) in jim je baje po večini uspelo, da ga res niso oddali okupatorju.

Res je, da nisem izpraševal, koliko so gorenjski čebelarji dali sladkorja in medu partizanom, verjamem pa, da so ga nekateri dali veliko. Čast tistim, ki so ga dali. Ti mi najbrž prav nič ne zamerijo, saj nanje niso letele moje puščice. Ne vem pa, kakšna bi bila bilanca o porabi tega sladkorja in medu pri nekaterih drugih čebelarjih, če bi bila bilanca popolnoma točna. Menda so ga partizani in čebele od teh zelo malo prejeli. To domnevo mi namreč potrjuje moj informator na Bledu, ki je, ko sem govoril z njim, sladkor še imel!

Pa že moram reči, da so se Stajerci, ki jih je morala moja puščica prav tako zadeti, obnašali docela drugače. Niti enega ugovora ni bilo od tam, pa sem v istem smislu kot na Gorenjskem govoril na več članskih sestankih. Ni moško, če mož ne prizna tudi kakega neprijetnega dejstva! Kdo ni nikoli grešil?

Meni so pikre besede prihajale v pero le zaradi tega, ker so bili kraji, kjer so ves čas okupacije čebele malo manj kot stradale sladkorja, a jih čebelarji niso mogli nakrmiti, ker pač niso imeli nikake zaloge. Toda ti so bili pri delitvi našega sladkorja izenačeni s tistimi, ki bi zalogo lahko imeli, če bi z njo pravilno gospodarili.

Končno moram povedati še nekaj. Od nikoder ni Zadruga dobila toliko pismenih in ustnih pritožb zaradi denaturizacije sladkorja, kakor ravno z Gorenjskega. Zakaj te pritožbe? Čebelar bo tej majhni neprijetnosti že kos, če so čebele sladkorja zares potrebne. Oblasti pa moramo biti pri današnjem silnem pomanjkanju sladkorja za njeno naklonjenost v tej ali oni obliki iskreno hvaležni.

Slavko Raič.

DOPISI

Cebelarji iz Breznice smo imeli 5. februarja sestanek pri Vrbanovcu. Sestanek je otvoril Jermanov Nace iz Zabreznice. Spregovoril je nekaj besed o razmerah, ki so vladale pri nas med okupacijo in pojasnil naloge, ki nas čakajo v bodočnosti. V svojem govoru se je spomnil tudi Janeza Nača, dolgoletnega člana bivše čebelarke podružnice, ki je žrtvoval svoje življenje za osvoboditev domovine izpod tujega jarma. Njegov spomin smo počastili s petminutnim molkom. Nato smo razpravljali o vsem mogočem. Pregledali smo svoje vrste in obnovili nekdanjo Janševo družino. Izbrali smo nov odbor, ki bo vodil družino v prihodnjem letu, in sklenili, da bomo znova vzdali v Janševo rojstno hišo spominsko ploščo, ki so jo nekateri tukajšnji čebelarji sneli, pravočasno spravili na varno in tako rešili, da je ni uničil okupator. Sestanek je zaključil izvoljeni predsednik Ignacij Resman s pozivom k složnemu delu v duhu združništva in tovarištva.

Selnica ob Dravi. Na čebelarškem sestanku dne 5. marca 1946. smo ustanovili ob navzočnosti predsednika mariborske podružnice tov. Močnika čebelarstvo družino. Od 24 članov predvojne čebelarke podružnice so se skoraj vsi udeležili sestanka. Prišli pa so še drugi, tako da je bilo na ustanovnem zboru vsega skupaj 31 čebelarjev. Že sicer dobro poučenim članom je tov. Močnik pojasnil nujnost likvidacije Slovenskega čebelarkega društva in priporočal ustanovitev Čebelarke zadrage. Naš stari predsednik in duša tukajšnjega čebelarkega življenja tov. Požauko Stefan nam je podal poročilo o delovanju podružnice med okupacijo. Tov. Požauko moramo biti hvaležni, da se podružnično premoženje med vojno ni porazgubilo in da je ostalo ohranjeno sedanji čebelarški družini. V zahvalo za njegovo nesebično delo ga je članstvo ponovno izvolilo za svojega predsednika. V odbor je bil izvoljen tudi stari čebelarški strokovnjak in njegov sodelavec Laurenčič Franc (kot blagajnik). Mesto tajnika je bilo zaupano tov. Golobu Antonu. V odboru so še: Jauk Franc, Namestnik Ivan in Dobaj Ivan, Namestnika sta: Lešnik Avgust in Španer Karl, preglednika pa tov. Volmajer Olga in Žvokelj Albin. Vodstvo odseka za pašo in obveščevalne postaje je prevzel tov. Trojak Ivan, vodstvo plemenilne postaje pa tov. Kraner Jakob, ml. Upati je, da bo odbor, poživljen z mladimi sodelavci, uspešno delal v korist vsega članstva. Dobra volja se je pokazala že na sestanku, ko so vsi člani soglasno odobrili obnovev naše plemenilne postaje na Pohorju. Kljub temu, da je v naši blagajni le malo denarja (sicer nam je bila od strani podružnice obljubljena podpora), se naši čebelarji ne boje truda in s tem povezanih izdatkov za obnovev tako potrebne plemenilne postaje. Sadov tega truda ne bomo uživali samo mi, temveč prav tako drugi čebelarji. Tov. Vidovič Jože je bil pooblaščen, da razmnoži in posadi po pobočju našega lepega Kozjaka čim več medonosnih sadik, zlasti sadike javora in vrb, da si s tem zagotovimo boljšo čebeljo pašo.

»Odmevi s članskih sestankov«, članek, ki je bil objavljen v decembrski številki Slovenskega čebelarja leta 1945., me je v zadnjih dveh odstavkih neprijetno dirnil. Pisecu, ki je med okupacijo, kot je videti, živel v Ljubljani, gotovo ni znano, s kakšnimi težavami smo se morali boriti gorenjski čebelarji med vojno, zlasti v Selški dolini. Res je, da smo dobili včasih sladkor, toda tega sladkorja smo bili sami le malo deležni. Pisec pač ne ve, da smo tukaj v Selški dolini, posebno v Podlonku, živeli v stalnih stikih z našimi partizani in jim vedno rade volje pomagali z medom in sladkorjem, če smo ga le imeli. Prav tako mu najbrž ni znano, da je bilo pri nas več partizanskih bolnišnic, ki smo jih stalno podpirali in zaglagali z vsem, kar so rabile. Samo partizani vedo, koliko medu smo darovali za naše bolne tovariše in tovarišice. Naj še povem, kaj se mi je pripetilo leta 1944!

Dobiti bi moral 300 kg sladkorja, ki sem ga plačal že naprej; ko pa so vozniki peljali sladkor po cesti iz Skofje Loke, so jih napadli partizani in jim vsega odvzeli (1000 kg). Pozneje sem prejel namesto plačanih 300 kg le 100 kg sladkorja. Ker sem med razdal, nisem mogel vseh čebeljih družin založiti z zadostno zimsko hrano in tako se je zgodilo, da sem imel naslednjo pomlad v 20 AZ-panjih mrličje. Razen tega so bile preživele družine zelo šibke in so se z največjo težavo opomogle.

Prosim te, tovariš urednik, da to v Slovenskem čebelarju primerno pojasniš! Saj je natolcevanje pisca nekoliko preveč posplošeno in ne boli samo mene, temveč tudi druge čebelarje v Selški dolini.

Tolar Ferdinand.

Op. ured. Pojasnilo je objavljeno na prejšnji strani.

ZAPISNIK

o prvi seji Čebelarške zadruge za Slovenijo.

(Nadaljevanje)

b) Poročilo odseka za tisk in propagando poda tov. predsednik prof. Mihelič:

Da bi bilo delo čim bolj uspešno in da bi pritegnili k delu tudi delegate, ki niso člani upravnega odbora, smo ustanovili razne odseke. Med prvimi je začel poslovati odsek za tisk in propagando, v katerem so poleg mene prof. Raič Slavko, Rojec Vladislav, Košmerl Vinko in Debevec Leopold.

Takoj v začetku moram ugotoviti, da odsek za tisk in propagando ni do danes izvršil tistega dela, ki bi ga lahko izvršil, če bi člani odseka ne bili tako obremenjeni z drugim delom. Toda to opravičilo ni zadostno in treba bo pritegniti v ta odsek še druge zmožne tovariše.

Prva in glavna skrb odseka je bila, da zopet pokliče v življenje Slovenskega čebelarja, ki je zaradi okupacije prenehal izhajati. Na občnem zboru je bilo sklenjeno, da naj izidejo za leto 1945 tri številke. Te so že izšle. Časopis so vsi člani zadruge dobili brezplačno. O vsebini vam ne bom govoril, ker jo sami dobro poznate. Tudi dosedanja vsebina potrjuje, da ji ljudje, ki so z njo imeli opraviti, niso mogli posvetiti toliko časa, kot bi ga ji sicer morali. Prav zaradi tega je prevzel nadaljnje uredništvo tov. Rojec, ki bo z novim letom odgovorni urednik Slovenskega čebelarja. Upajmo, da se bo pod novim uredništvom nivo Slovenskega čebelarja dvignil tako, da boste z njim zadovoljni. Cudežev seveda tudi novi urednik ne bo mogel delati. List bo zares dober le tedaj, če boste z njim vsi sodelovali, če boste zanj sami pisali članke in pošiljali poročila o vsem, kar bi moglo zanimati tudi druge tovariše.

To je bilo tako rekoč edino izvršeno delo odseka. Delo ni bilo obsežno, toda poudariti je treba, da je bilo vse to delo izvršeno brezplačno. Moja dolžnost je, da se zahvalim ob tej priliki vsem tovarišem, ki so pri listu tako požrtvovalno sodelovali. Naloga odseka je seveda mnogo širša. Prej ali slej bi morali začeti izdajati tudi čebelarške knjige. Glede tega smo bili do sedaj zelo ozkosrčni. Omejili smo se samo na izdajanje domačih del. Potrebno pa je, da pogledamo že enkrat čez lasten plot in se seznanimo z drugimi čebelarškimi deli, ki uživajo svetovni sloves. Odsek je razpravljal o ustanovitvi čebelarške knjižnice, v kateri bi izhajale na leto po tri knjige. To bi bili lahko prevodi iz tuje strokovne književnosti ali pa razprave domačih čebelarjev. Upajmo, da bo ta knjižnica že letos izdala nekaj knjig, s katerimi bomo obogatili našo čebelarško literaturo.

Nadaljnje delo odseka je čebelarška propaganda. Ta ni bila do sedaj povsem na mestu in tudi tu bomo morali zavzeti drugo smer. Nesmiselno je propagirati, da naj postane vsak Slovenec čebelar, torej nekaj, kar sploh ni izvedljivo. Meni se zdi, da bo morala iti propaganda za tem, da čim več ljudi, ki se že danes čebelarstvo udeležujejo, pritegne v krog naše organizacije, jih navduši za njeno delo ter vzgoji v čim bolj produktivne člane zadruge in naše nove države. Na drugi strani bo morala propaganda prikazati novodobne pridobitve znanosti na tak način, da bodo imeli člani od nje čim več koristi. Važna je na primer propaganda o koristnosti medu in njegovi uporabi v zdravilstvu in v kuhinji. Tudi v ta namen bi morali izdajati brošure in vso stvar tako urediti, da bi bila čim bolj učinkovita.

Tretja naloga odseka za tisk in propagando je osnivanje za nas tako važnega čebelarškega muzeja. Dostikrat smo že govorili o tem in marsikaj napisali, toda do danes nimamo zbranega nič drugega kot nekaj panjskih končnic.

Poleg muzeja je treba urediti tudi našo knjižnico. V naši knjižnici je sicer precejšnje število knjig, toda, če jo pregledamo, vidimo, da je še zelo pomanjkljiva. Knjižnica se ni sistematično izpopolnjevala, temveč je nastajala sproti brez vsakega načrta. Nihče ni odgovarjal za to, da bi bila nabavljena vsa važnejša dela iz čebelarške stroke.

Poleg tega se bomo morali pobrigati, da pridemo čim prej do čebelarškega znanstvenega zavoda, ki bo proučeval vse, kar se tiče čebelarstva, ter s primernimi tečaji in predavanji izobraževal naše čebelarje. Nekaj smo v tem pogledu že storili. Najprej je bilo treba najti kako posestvo in gospodarsko poslopje, kjer naj bi pozneje kmetijsko ministrstvo ob podpori Čebelarške zadruge ustanovilo tak zavod. Kmetijsko ministrstvo nam je šlo v tem pogledu zelo na roko. Zaprošili smo, da se izloči iz agrarne reforme Lukmanovo posestvo v Vikerčah, in to

tudi dosegli. Prepričan sem, da bomo z nadaljnjim delom uspeli in da bomo morda že letos pričeli s pripravami, ki bodo zavod priklicale v življenje.

Končno še nekaj besed o tečajih in predavanjih, ki naj bi se vršila po potrebi. Že prejšnje Slovensko čebelarско društvo je priredilo vsako leto več tečajev in predavanj za strokovno izobrazbo svojega članstva. Lahko trdimo, da je bilo glavno težišče njegovega dela ravno v teh predavanjih in tečajih. Mi bomo to lepo navado nadaljevali. Seveda jo bomo času primerno prilagodili. Predvsem bo potrebna nekaka decentralizacija. Vsi veste, kako je bilo nekdaj s predavatelji. Imeli smo jih pet do šest in ta peščica ljudi naj bi opravila vse delo. Jasno je, da ga ni zmogla. Zato je ostala pretežna večina nekdanjih podružnic brez predavanj. Naše sedanje podružnice bodo morale to delo izvršiti same. Poiskati bodo morale zmožne čebelarje v lastnem območju in jih pošiljati na predavanja k podrejenim družinam, kjer se bo pač pokazala potreba. Na ta način bomo lahko dosti več dela izvršili, kot bi ga izvršilo tistih pet, šest ljudi, če bi jih pošiljali na vse strani. Stroške, ki bi s tem v zvezi nastali, bo skušala pokriti zadruga, kolikor ji bo to pač mogoče, toda tudi podružnice naj bi poskrbele, da bi prišle na ta ali oni način do kakih dohodkov, na primer s pobiranjem prostovoljnih prispevkov ali s prirejanjem čebelarskih veselice itd.

Dolžnost podružnic bi bila, da bi na enem izmed svojih sestankov sestavile za vse leto podroben načrt, ki naj bi obsegal za enkrat le dve točki:

1. Koliko predavanj bi bilo potrebnih in kje naj bi se ta predavanja vršila?
2. Kakšna predavanja si družine žele?

Le če bi podružnica sama ne zmogla vseh predavanj, naj se obrne na Čebelarско zadrugo in zahteva iz centrale predavatelje.

Se nekaj bi morda poudaril. Podružnične odbore bi prosil, da nekoliko manj dopisujejo s svojimi Čebelarskimi družinami, a čim več osebno občujejo z njimi. Le na ta način se bomo povezali v trdno in enotno celoto. Tudi Čebelarška zadruga sama bo, kolikor bo to mogoče, skušala vršiti na isti način svoje delo. Na drugi strani pa morajo podružnice o vseh zadevah poročati upravnemu odboru Čebelarške zadruge, da si bo lahko na podlagi teh poročil ustvaril pregled in usmeril svoje delo v blaginjo vsega čebelarstva.

Kakor ste videli, sem vam mogel o izvršenem delu odseka kaj malo povedati. Razvil sem predvsem načrt njegovega bodočega dela. Upam, da bo šel odsek za tisk in propagando po tej začetni poti in se bo povzpел do uspehov, ki bodo v korist vsega našega čebelarstva.

- c) Poročilo tov. Rojca Vladislava, vodje odseka za plemenilne postaje:

Moje poročilo bo kratko, zlasti zaradi tega, ker sem o nalogah odseka že poročal v našem strokovnem listu. V članku, ki je bil objavljen v 3. številki Slovenskega čebelarja, je bil govor o vsem, kar bi bilo treba storiti v prvem letu po osvoboditvi, da se čim prej dokopljemo do čistokrvne kranjske čebele. Tu bi še enkrat poudaril samo tole:

Zadruga namerava obnoviti nekatere postaje, ki so poslovale že pred vojno. To so: plemenilna postaja na Kopskih pri Kamniški Bistrici, v Fužinah ob Kokri in v Ukanci pri Mojstrani. Na novo pa mislimo ustanoviti po eno postajo na Dolenjskem, v Zasavju in na Štajerskem. Želel bi, da bi prišla iniciativa za ustanovitev teh novih postaj od članstva samega. Zadrugniki naj bi sami izbrali prostor za postajo in poslali predloge osrednjemu odboru, odnosno odseku za plemenilne postaje. Prostor bo nato strokovno pregledan in kasneje urejen po enotnem načrtu, ki ga bo izdelal odsek.

V najkrajšem času, najbrž že v začetku aprila, se bo vršil prvi tečaj za strokovno izobrazbo tistih, ki se nameravajo posvetiti plemenski vzreji matic. Ta prvi tečaj bo teoretičen. Predavatelji so že izbrani in učni načrt je že tudi sestavljen. Poleg mene bodo v tečaju predavali vodja botaničnega inštituta, univerzitetni profesor dr. Gabrijel Tomažič, vodja fiziološkega inštituta medicinske fakultete dr. Pehani in njegov asistent prof. Polnec. Mislim, da že ta imena nudijo zadostno jamstvo, da bo dal ta tečaj udeležencem vse tisto znanje, ki ga bodo potrebovali pri svojem praktičnem delu na terenu. Navedenemu teoretičnemu tečaju bo sledil enkrat v maju praktični tečaj in temu na jesen še tečaj za raziskovanje vzrejnega gradiva. Podružnice naj bi v tečaju poslane prav tako, kakor se je to zgodilo pri tečaju za bolezenske izvedence, po enega svojega zastopnika, ki naj bi kasneje prevzel v podružnici podrobno organizacijo tega dela. Vsak zastopnik bi moral seveda absolvirati vse tri tečaje.

Kakor je razvidno iz poročila, se pravo delo odseka za plemenilne postaje še ni pričelo. Čakamo pač pomladi, ko bodo zopet oživel naš čebelnjaki. Tedaj bo nastopil tudi za nas čas, da pristopimo k realizaciji dosedanjih načrtov.

č) Poročilo tov. ing. Riharja, vodje odseka za čebeljo pašo in obveščevalne postaje:

Potrebno je bilo in Čebelarstva zadruga je uvidela to potrebo, da se osnuje tudi odsek za čebeljo pašo in proučevanje medečih rastlin. Pred enim mesecem je bil poverjen ta odsek meni. Ob tej priliki hočem razložiti, kako si zamišljam organizacijo njegovega dela, koliko tega dela lahko izvršimo že v letu 1946., in koliko šele v prihodnjih letih.

Vsi vemo, da brez čebelje paše ni čebelarskih uspehov in, da je treba tam, kjer ni zadostne paše, čebele prevažati. Prevažanje pa zvišuje čebelarske izdatke in zato ga je treba čim bolj omejiti. Deloma ga lahko omejimo z izboljšanjem domačih pašnih razmer. O naših pašnih razmerah se je že precej pisalo in vsakomur je znano, da se vedno bolj slabšajo. Čim bolj gnojijo travnike, čim manj je zanemarjenih gmajn, tem slabša je čebelja paša. Napredovanje kmetijstva pa daje vendarle tudi možnosti za izboljšanje paše.

V prvi vrsti bi bilo potrebno preko političnih organizacij vplivati na oblast, da zaščiti medeče rastline. Na zborovanjih je treba posebno mladino opozoriti, da dela veliko škodo čebelam, ako po nepotrebnem trga vrbove mačice in pomladansko cvetje. Čebelarjevo oko naj bo budno na straži, da prepreči uničevanje peloda, ki je najvažnejša pomladanska čebelja hrana.

Nadalje bi bilo treba v kmetijstvu priporočati take čebelarsko važne rastline, od katerih ima tudi kmetovalec koristi, rastline, ki mu donajajo seme, krmo ali kaj podobnega. Zainteresirati moramo razne kmetijske referente (gozdne, vinarske, sadjarske itd.), da bodo pospeševali sajenje oljnih rastlin (sončnic, buč, repice, ogrščice itd.). Lansko leto je bilo v tem pogledu mnogo zamujenega. Vsaj ogrščice je bilo razmeroma malo posejane. Ogrščica je za kmeta zelo dobičkonosna rastlina, za čebele pa neizčrpen vir medičine. Poleg tega dajeja repica in ogrščica na določeni površini toliko maščobe kot nobena druga vrsta kultur. Danes vlada pri nas pomanjkanje maščob in zato bi bilo prav, da si pravočasno preskrbimo dovolj semena repice in ogrščice.

Tudi nekatere krmne rastline nudijo čebelam mnogo medečine. Ena izmed važnih krmnih rastlin je facelija. Lahko jo sejemo zgodaj spomladi ali šele maja in še kasneje. Sejali jo bomo pač takrat, kadar bo to tudi za čebele primerno, to se pravi, kadar bo treba izravnati pomanjkljivosti ostale paše. V interesu čebelarja je, da facelije kmet ne pokosi prezgodaj. Če raste predolgo, postane lesena in manj prebavljiva. V silosih to napako z lahkoto odpravimo. V njih se rastlina omehča in postane spet dobra za krmo.

Opozoril bi vas še na neko medečo rastlino, ki je pri nas prav za prav že precej razširjena. To je strniščna ajda, ki ne zahteva dosti gnojila, a kljub temu hitro doraste. Kjer je ne poznajo, bi bilo treba kmete nanjo opozoriti in jim priporočiti, da je vsako leto čim več posejejo.

Glavno, s čimer bi se baval naš odsek, pa ne samo naš odsek, temveč tudi vzorna posestva in kmetijske postaje, bi bilo proučevanje medenja in pogojev ob katerih mede različne rastline, ki so razširjene po Sloveniji. Za to delo bo treba zainteresirati tudi kmetijski oddelek pri ministrstvu. Ko bo ustanovljen čebelarski znanstveni zavod, pa bo to njegova najvažnejša naloga. Razen tega bo moral skušati vzgojiti rastline, ki bodo v medenju na višku. Rusi so na primer vzgojili sončnico, ki je glede na količino zrna in glede na medovitost mnogo boljša od navadne sončnice.

To je seveda stvar bodočnosti, vendar so stvari, ki se jim že danes lahko posvetimo. Tako bi bilo na primer potrebno prevažanje čim bolj smotno organizirati, da bi zajeli vse tiste količine medečine, ki bi šle drugače v izgubo. Tu bi vas, tovariši, na nekaj opozoril. Nekateri čebelarji se ljubosumno odejajo z molkom, da ne bi tudi drugi čebelarji zvedeli za medeče gozdne predele in jih izkoristili za svoje čebele. Toda na ta način gre mnogo medu v nič. Saj se niti zemlja ne obogati s tem, kar izločijo iglavci v času močnega medenja. Prav bi bilo, da bi podružnice zadrugo sproti obveščale o začetku in poteku gozdne paše, ta pa bi potem ukrenila vse potrebno, da se čim boljše izkoristi. Prosil bi tovariše, posebno tovariše iz gozdnih predelov, to je od Škofje Loke do Logatca, od Ribnice pa tja do kočevskih gozdov, da poiščejo čebelarske opazovalce, ki se bodo z vese-

Ijem posvetili obveščevalni službi in pošiljali centrali vse potrebne podatke. Zavedati se moramo, da bo donos medu tem večji, čim uspešneje bomo izrabljali to naravno bogastvo. Poskrbimo, da bomo lahko že letos vrgli tja, kjer se bo pojavila izdatna čebelja paša, primerno število panjev. Naj ne vlada ljubosumnost med čebelarji! Saj producirajo gozdni revirji toliko medicnine, da je ne bo nikdar zmanjkalo.

H koncu prosim odbor, da najde sredstva za financiranje tečaja, na katerem bi se pogovorili, kako je treba urediti in organizirati pasišča, kako je treba zasaditi parke, železniške nasipe itd., da bodo čebelarstvu čim bolj koristili. Tudi tu je potreben pouk. Naša dolžnost je, da povsod, kjer se urejajo nasadi, parki itd., vplivamo na odločujoče osebe, da zasade čim več medečih rastlin.

Mislim, da sem s tem v glavnem povedal vse.

d) Poročilo gospodarskega odseka poda tov. Arko:

Glavna skrb gospodarskega odseka se je sukala okrog nabave panjev, čebelarških potrebščin in sladkorja za krmljenje čebel. Z dnem osvoboditve je bilo blago v Čebelarni skoraj razprodano. Novega blaga pa zaradi pomanjkanja surovin nismo mogli v zadovoljivi količini nabaviti. Še danes imamo mnogo težav z nabavo blaga, zlasti z nabavo specialnih potrebščin.

Panje nam redno dobavlja J. Grom na Vrhniki. Njegova kapaciteta je okrog 100 panjev na mesec. Ker s tem potrebe še niso krite, se bo v najkrajšem času pričelo z izdelovanjem panjev in drugih čebelarških potrebščin iz lesa v naši lastni mizarnici. Na Vrhniki in v Ljubljani imamo zaloge suhega lesa za okroglo 1500 panjev. Naročeno imamo naslednje blago: 300 m² matične rešetke, 500 m² pocinkane mreže za okenca, 200 m mreže za koše pri točilih, 500 kg žice za žičenje, 300 lopatic za kopanje medu, 1000 kg raznih žičnikov, 1200 kg palic, 100 odtočnih nastavkov, 500 kolesa za utiranje žice, strgulje in nože za odkrivanje satja.

V zadnjem času smo se založili z gonili, razstojišči, kvačnicami, zapahi za žrela, zapahi za okenca in vijaki. Upati je, da bomo mogli čez čas postreči svojim odjemalcem tudi s šarnirji in vilicami za odkrivanje satja. Ker v doglednem času še ne bo na razpolago bele pločevine, bomo dali izdelati točila iz pocinkane pločevine. Do danes še nimamo ponudbe za dobavo čebelarških tehtnic.

Naročila podružnic bomo izvršili, čim nam bo to mogoče.

Ob priliki zamenjave satnic za vosek in oddaje voščin bomo vplivali na čebelarje, da odstopijo čebelarni primeren odstotek voska proti plačilu 200 din za kilogram. Tako nabrani vosek bomo prodali tistim čebelarjem, ki so zaradi vojnih dogodkov utrpeli škodo v svojem čebelarstvu.

Dne 31. decembra 1945 smo popisali vse blago, ki je bilo tedaj na zalogi. Blago je bilo ocenjeno na skupno prodajno vrednost 355.797,70 din. Nadaljnje blago bo Čebelarna prejemala iz en gross skladišča, deloma tudi neposredno od dobaviteljev. Večje dobave bomo shranjevali v en gross skladišču, v podrobno razprodajo pa ga bomo oddajali Čebelarni in drugim poslovalnicam.

Ob inventuri je bila nabavna vrednost blaga naslednja:

a) detajlna zaloga v Čebelarni	din 232.356.—
b) en gross zaloga v skladišču	din 1.197.072,65
Skupaj	din 1.429.428,65

Promet in poslovanje Čebelarne od 1. julija 1945 do danes:

Plače osebja in socialne dajatve	din 89.537,50
Davščine, vodarina, zavarovalnina proti požaru in vlamu	din 1.723.—
Kurjava, razsvetljava, snajenje	din 1.445,75
Vzdrževanje trgovskih naprav	din 6.263.—
Pisarniške potrebščine, kolki, znamke, telefon	din 2.561,75
Najemnina (za skladišče)	din 1.244.—
Casopisi, reklama	din 152.—
Izredni stroški	din 1.720,15
Sladkor, režija	din 10.692.—
Popusti zaradi neizterljivosti	din 417.—
Skupni stroški režije	din 115.676,15

Promet z blagom:	Nakup:	Prodano:	Saldo:
Kupljen med	din 238.515.50	39.435.50	199.080.—
Med, pridobljen z zameno	din 390.194.50	1.855.—	388.399.50
Sladkor	din 1.140.460.—	831.946.—	308.514.—
Vreče za sladkor	din 32.120.—	22.770.—	9.350.—
Potrebščine in les	din 697.099.46	237.635.50	459.463.96
Vosek, lastna zaloga	din 53.290.—		53.290.—
Sladkor, smetni	din 2.880.—	60.—	2.820.—
Kuha voščin	din 516.—		516.—

Izkupiček v nadrobni prodaji je znašal din 491.457.—.

Promet bi bil znatno večji, ako bi imeli zadosti blaga.

Konto dolžnikov in upnikov je naslednji:

Debet (dolžniki)	din 737.746.89
Kredit (upniki)	din 1.316.942.50

Večji dolžniki:

Fabrika sečera, Novi Vrbas, za 15.000 kg sladkorja	din 507.755.—
J. Grom, Vrhnika, na račun panjev	din 37.674.50
Čebelarstva podružnica Jesenice, za sladkor	din 18.319.—
Ing. K. Kunaver, na račun gonil	din 20.000.—
Državni sektor kmetijskega ministrstva, Ljubljana, za panje	din 65.771.50
Čebelarstva zadruga Prevalje, za sladkor	din 50.225.—
Zegoza, Ljubljana, za motor	din 10.005.—

Večji upniki:

Navod, Ljubljana, za sladkor	din 1.158.358.—
Zadružna zveza, Ljubljana, za posojilo	din 154.026.—

Inventar:

Stanje na dan 1. julija 1945	din 25.000.—
Prevzet od Čebelarstva zadruga drž. železničarjev, Ljubljana	din 39.398.—
Skupaj	din 39.398.—

Apeliramo na sedanje in bodoče dolžnike, da čimprej poravnajo račune za dobavljeno blago.

Inventar Zadružne mizarnice še ni docela ocenjen in prevzet. V kratkem bomo tudi to izvršili. Dne 29. januarja 1946 smo sprejeli v službo dva pomočnika. Tretjega bomo v nekaj dneh nastavili.

Pri zadružni zvezi imamo odprt račun ter kredit v višini 500.000 dinarjev.

Bilance še nismo napravili, ker primanjkuje Zadružni zvezi revizorjev. V kratkem jo bomo izvršili.

e) Blagajniško poročilo poda tov. Cvetko Franc, in sicer za čas od 1. julija do 31. decembra 1945:

Celotni promet blagajne v tem času: dohodkov din 1.541.759.—, izdatkov pa din 1.525.141.—.

Promet preko Poštne hranilnice: dohodkov din 473.928.—, izdatkov 419.714.—.

Za deleže smo prejeli din 257.704.—, za pristopnino pa din 26.232.—.

Nekateri zadružniki še niso plačali celotnih deležev.

Za tisk Slovenskega čebelarja smo izdali: za 1.—2. številko din 18.577.—, za 3. številko pa din 10.875.—.

Papir za Slovenskega čebelarja smo kupili posebej in izdali din 31.668.—, za poštino Slovenskega čebelarja pri 1.—2. številki din 331.—, pri 3. številki pa din 359.—.

Za pristopne izjave, za blagajniške knjige in sejne zapisnike za podružnice, ki smo jih do sedaj razdelili, smo potrošili din 6.189.—.

Stampiljke za podružnice din 2.100.—.

Stroški za organizacijo podružnic din 9.658.—.

Znamke din 2.100.—.

Pri zamenjavi denarja nam je bilo odbito za obnovo din 6.749.—. Za ta znesek smo prosili Narodno banko v Beogradu, da nam ga vrne, ker se je bivše Društvo preosnovalo v zadrugo in so zadruge tega odbitka oproščene.

Bivša Čebelarška zadruga uslužbencev državnih železnic nam je ob priključitvi izročila tole premoženje: v gotovini din 15.070.—; v blagu din 51.830.—; v opremi din 20.298.—; skupnega premoženja za din 87.198.—.

Ta denar bomo porabili za kritje deležev članov te zadruge, ki so bili sprejeti v našo novo zadrugo kot člani z že plačanimi deleži. Zadeva pa bo dokončno urejena šele takrat, ko bo izšla uredba o veljavnosti deležev glede na valorizacijo. Plača poselovečega tajnika za ves navedeni čas znaša din 11.232.—.

Druge izdatke, to je izdatke za plače in socialne dajatve, je prevzela naša Čebelarna.

Podružnicam smo do sedaj nakazali enkratni prispevek po 8 dinarjev za člana v skupnem znesku din 17.460.—.

Nekatere podružnice si samovoljno pridružujejo te zneske, ena pa je celo odtegnila celotno pristopnino po 10 din za člana (Dol. Lendava). Ker nam tako ravnanje blagajniško poslovanje samo otežkoča, smo v pravkar izdani 3. številki Slovenskega čebelarja prosili podružnice, naj tega ne delajo.

Stanje Janševega doma je neizpremenjeno. Pri domu nismo imeli niti dohodkov niti stroškov.

Po petminutnem odmoru preide tov. predsednik k načelni debati, ki je bila zelo kratka. Na predlog tov. Habjana so bila vsa poročila upravnega odbora v načelu sprejeta.

(Dalje prihodnjič.)

DELOVANJE IZVRŠNEGA ODBORA ČEBELARSKE ZADRUGE

7. seja dne 25. februarja 1946.

Ministrstvo za industrijo smo prosili za posredovanje, da bi nam dobavila KID na Jesenicah žico za žičenje.

Na znanje smo vzeli poročilo, da je maksimirana cena medu v Beogradu in Sarajevu v podrobni prodaji za običajen med 60 din, za hercegovski pa 70 din za kilogram.

Tov. Košmerla bomo prosili, naj posreduje, da bo odstopila gozdna uprava kamniški podružnici čebelnjak na Kolovcu.

Vse čebelarške družine bodo imele podolgovato štampljko z besedilom: Čebelarška družina (kraj) V sredi bo imela štampljka peterokrako zvezdo s čebelico.

Vsa imovina nekdanjih čebelarških podružnic je last zadruge. Uporabljajo pa je sedanje Čebelarške družine. Prvenstveno pravico za uporabo imajo člani dotičnih družin. Pravilnik bo sestavil tov. Raič.

Izvršni odbor je v načelu za združitev Gromove mizarske delavnice z zadržno mizarnico. O načinu združitve bo stavil konkretne predloge gospodarski odsek.

Ustanovili bomo drevesnico za prahonosne vrbe in za druga medonosna grmičja. V ta namen bomo uporabili kako državno posestvo. Vrbov nasad na Barju bomo opustili.

Mestni kmetijski referent v Ljubljani bo dal že letos po mestnih drevesnicah razmnožiti ivo in jo potem vzgojiti kot visokodebelno drevo.

Prosili bomo, da bi se ustanovili na vseh državnih posestvih in kmetijskih šolah nasadi medonosnih rastlin in sicer: vrbe, katalpe, amorge, sofore in krhlike.

Voditelji dosedanjih opazovalnih postaj naj takoj vrnejo zadrugi tehtnice in toplotere. Pokvarjene bomo dali popraviti. Organizirali bomo obveščevalne postaje v odsekih, kjer je pričakovati medenja iglavcev in sicer: v Iški vasi, Tomišlju, Brestu, Bregu, Bistri, Raskovcu, Verdu, Martinj hribu, Lazah pri Planini, Kalcih, Grčarevcu, Uncu, Zelšah, Stari vasi pri Postojni, Kilovčah in na graščini Snežnik.

Odsek za raziskovanje medovitih rastlin in pašnih razmer bo sestavil obrazec »Dnevni izkaz« za poročanje.

Ljubljanska radio-postaja bo priredila vsakih 14 dni kmetijsko uro. V sezoni medenja bo radio dnevno poročal čebelarjem, kje je pričakovati večjega donosa medu.

Zaradi določitve pasišč se bo vršil poseben sestanek čebelarjev.

V zadruge je bilo sprejetih 250 čebelarjev.
Strletove čebele v Iški bo razkužil tov. Alič. Čatarjeve in Neredove čebele bo pregledal tov. Petelin.

8. seja izvršnega odbora dne 4. marca 1946.

Sklenili smo, da bosta izšli tretja in četrta številka Slovenskega čebelarja skupno v mesecu aprilu. Peta številka bo izšla v maju po terminu, ki ga bo določil urednik s tiskarno. Tega termina se moramo potem strogo držati.

S kuho voščin bomo začeli 5. marca. Najeli bomo tri delavce.

Podružnica Soštanj bo prejela 300 kg, Čebelarska družina Dovje-Mojstrana 170 kg, Bled 187 kg, podružnica Ljubljana pa 70 kg smetnega sladkorja.

Mestnemu ljudskemu odboru v Ljubljani bomo plačali najemnino za vrbišče na Barju za leto 1945. v znesku 370 din.

Zaradi popravila tehtnice, ki jo je imel Snoj Ivan v Tacnu in njegovega računa, ki znaša 402 din, bomo uvedli poizvedbe.

Nujno potreben je zemljevid za ajdova, travniška in gozdna pasišča.

Obveščevalne postaje bomo ustanovili po vsej Sloveniji, kakor tudi v coni B Slovenskega Primorja.

Podružnici v Gornjem gradu in Soštanju lahko ostaneta, čeprav se je okraj izpremenil. V Slovenjgradcu se lahko Čebelarska družina preosnuje v podružnico. Prav tako se bo preosnovala Čebelarska družina v Slovenski Bistrici v podružnico, ker se je ustanovil tamkaj okraj.

Tečaj za vzrejo matic se bo vršil v aprilu. O tem bomo obvestili podružnice. Tovariš Rojce bo uredil vse potrebno, da se bo tečaj izvršil v redu.

Štiri izseljene člane iz podružnice Gornja Radgona smo javili komisiji za upravo narodne imovine.

Na priporočilo Iniciativnega združenega odbora in Javne borze dela smo vzeli v službo tov. Kati Sajovic.

Vzeli smo na znanje poročilo podružnice Krško, da bo dobila od odseka za agrarno reformo del vrta s sadovnjakom, kjer namerava urediti plemenilno postajo. Parcelo je treba prepisati na Čebelarsko zadrugo.

Čebelarska družina Gorje pri Bledu je po podružnici Jesenice poslala protest proti članku »Odmevi s članskih sestankov«. Odbor zahteva, da se pisec opraviči. Protest bomo objavili v listu s komentarjem.

Preiskali bomo zadevo glede oskrbovanja čebel pobeglega Ivana Šimenca iz Podgore in jo uredili.

Preko ministrstva za kmetijstvo smo pri UNRRI naročili iz Amerike razne čebelarske potrebščine.

Na sestanku čebelarjev, ki bodo razpravljali o prevozu čebel v akacijevu pašu v Vojvodino, bo zastopal zadrugo tov. Cvetko.

Sklenili smo, da bo prinašal naš list na ovoju delovni koledar za dva do tri mesece naprej.

9. seja izvršnega odbora dne 18. marca 1946.

Ministrstvu za kmetijstvo smo poslali dopis glede izboljšanja čebelje paše. Sklenili smo, da uvedemo za Čebelarske družine vprašalno polo. Natisniti smo jo dali v 2.000 izvodih.

Odobrili smo obrazce za popis čebeljih družin in čebelarstva. Popis se mora izvršiti po stanju dne 15. aprila in 15. novembra.

Deleži izseljenih združnikov pripadajo skladu za obnovo združništva pri Iniciativnem združenem odboru za Slovenijo v Ljubljani.

Krajevni ljudski odbor v Dolu pod Ljubljano naj pojasni, kdo in zakaj je dal netočne informacije glede oskrbovanja čebeljih družin pobeglega čebelarja Ivana Šimenca.

Razpravljali smo o dopisu podružnice Škofja Loka, ki sporoča, da krožijo po Poljanski dolini neresnične vesti glede zamenjave voska s satnicami. Ugotoviti moramo, kdo je to raznesel.

Glede na konkretne primere je izvršni odbor sklenil:

Čebelar je lahko član in funkcionar poslovnega odbora tiste Čebelarske družine, v katere območju ima stalno stanovanje. V izrednih primerih sklepa pristojna podružnica, kam naj spada čebelar.

Podružnice naj poleg običajnega poročila o svojem delu, ki je naslovljeno na tajništvo zadruge, pošiljajo še posebna poročila uredništvu Slovenskega čebelarja.

Razpravljali smo o pravilniku za uporabo bivših čebelarških podružnic. Sklenili smo:

a) Vsa zadružna imovina mora biti na razpolago vsem zadružnikom. Prvenstveno pa jo smejo uporabljati člani tiste Čebelarške družine, ki je naslednica bivše Čebelarške podružnice.

b) Upravni odbor Čebelarške zadruge si v izjemnih primerih pridrži pravico do uporabe vsakega podružničnega čebelnjaka, kadar gre za splošno in občo korist čebelarstva.

c) Tarifa za odškodnino uporabe bodi za vse enaka.

Razen tega smo govorili o predlogih gospodarskega odseka in sklenili:

a) Smo v načelu za nakup hiše v Celju, končnoveljavno pa bo sklepala o nakupu glavna skupščina.

b) Pritožbo Čebelarške družine Dovje-Mojstrana in Bled glede smetnega sladkorja smo vzeli na znanje. Stopili bomo v stik z Ministrstvom za trgovino in preskrbo.

c) Vodja trgovine naj upošteva odredbo glede znižanja cen.

č) Dopisu Ministrstva za trgovino in preskrbo zaradi oddaje medu in zaloge sladkorja bomo ugodili.

d) Za trgovino bomo najeli začasno pomožno moč. Tovarišica Zupančičeva bo vodila samo knjigovodske posle.

e) Vso dospelo pošto sprejema poslevodeči tajnik in jo porazdeljuje.

f) Zaradi nakupa pločevine bo posredoval tov. predsednik pri Ministrstvu za gradnje.

Razpravljali smo o predlogih odseka za medovite rastline in pašne razmere. Sprejeli smo te sklepe:

a) Dnevni izkaz za opazovalne, odnosno obveščevalne postaje bomo natisnili v 2.000 izvodih in jih razposlali opazovalcem.

b) Delo opazovalnih postaj v coni B Slovenskega Primorja je začasno nemogoče.

c) Vse plemenilne postaje, ki se bodo v letošnjem letu obnovile, bo obiskala posebna komisija.

č) Podroben program za prevoz čebel v akacijevo pašo v Vojvodino bo sestavilo in razmnožilo Ministrstvo za kmetijstvo. Razposlalo ga bo vsem podružnicam, te pa svojim Čebelarškim družinam.

d) Sestanke čebelarjev-prevoznikov bodo vodili tovariši: Alič, Cvetko, Košmerl, Mažgon in Škof.

V zadruge smo na tej seji sprejeli 178 prosilcev.

10. seja izvršnega odbora dne 1. aprila 1946.

Rešili smo nekaj osebnih zadev.

Vzeli smo na znanje poročila podružnic: Ljubljana, Črnomelj, Grosuplje, Ribnica, Novo mesto in Čebelarških družin: Kočevje, Sv. Jurij ob južni železnici in Slovenska Bistrica. Poslane predloge bomo upoštevali.

Srbskim čebelarjem, ki naročajo čebelje družine in roje, bomo odgovorili, da nismo doslej prejeli od svojih članov nobenih ponudb za prodajo čebel. Če bo kaj ponudb za prodajo rojev, bomo o tem obvestili interesente. Naročila bomo oddali Janu Strgarju.

Razpravljali smo o prijavi zalog voska. Posamezniki ga prijavljajo Krajevnim ljudskim odborom, trgovine Ministrstvu za trgovino in preskrbo, podružnice in zadruge Ministrstvu za kmetijstvo s pripombo, da bo uporabljen vosek za izdelavo satnic.

Po poročilu odseka za tisk in propagando smo sklenili:

a) Tretja in četrta številka lista morata iziti do konca aprila.

b) Do prihodnje seje bo sestavil tajnik spisak vseh čebelarških predavateljev.

c) Določili smo predavatelja za Slovensko Bistrico. V Novem mestu bo enodnevni čebelarški tečaj dne 22. aprila tega leta.

Govorili smo o predlogih gospodarskega odseka. Sprejeli smo te sklepe:

a) Na znanje smo vzeli zavrnitev prošnje, s katero smo prosili za odpis državne trošarine, ker smo prejeli denaturiran sladkor.

b) Pri razdelitvi sladkorja bomo upoštevali vse došle prošnje. Oddajali bomo 1 kg sladkorja na čebeljo družino proti obvezi, da bo vsak prejemnik oddal po prvem točenju po 1 in pol kg medu za vsak kg sladkorja. Sladkor moramo denaturirati.

c) Srbskemu čebelarškemu društvu bomo prodali valjar za izdelovanje satnic, ki smo ga prejeli od bivše Čebelarške zadruge uslužbencev državnih železnic, če bo društvu ustrezala dolžina.

č) Glede plačevanja prometnega davka pri izdelovanju satnic bomo pokrenili potrebne korake.

d) Čebelarji-začetniki bodo dobili satnice brez oddaje voska. Predložiti pa morajo potrdilo pristojne podružnice, da so res začetniki in da nimajo nikakega voska.

e) Podružnice bomo pozvali, da prodajo vosek, ki ga ne bodo same rabile, naši zadrugi.

f) Ljubljansko podružnico bomo prosili, da bo zainteresirala 10 svojih članov, ki bodo zbili za prvomajsko tekmovanje vsak po 180 okvirčkov.

g) Za delo pri čebelah državnega sektorja so se prijavili tovariši: Cvetko, Elsner, Košmerl, Kovič, Ložarjeva, Mihelič, Mihevc in Raič. Delali bodo po eden do dva dni.

Po poročilu odseka za medovite rastline in pašne razmere smo sklenili:

a) Vzeli smo na znanje poročilo podružnic: Črnomelj, Ljubljana, Novo mesto in Prevalje glede ustanovitve opazovalne postaje.

b) Če posodi zasebnik zadrugi svojo tehniko, jamči zanjo zadruga, njej pa opazovalec.

c) Odobrili smo proračun za opazovalne postaje v znesku 9.000 dinarjev.

č) Mizarnica bo napravila zadržno desko.

V zadrugo smo sprejeli 307 čebelarjev. Če prištejemo k doslej sprejetim še 250 članov bivše Železničarske čebelarške zadruge, je bilo v naši zadrugi dne 1. aprila tega leta okrog 4.500 članov.

Z A D R U Ź N I V E S T N I K

Naša skupščina

Po sklepu seje izvršnega odbora z dne 8. aprila t. l. bo skupščina naše zadruge dne 30. maja t. l. v Mariboru. Dnevni red bomo priobčili v 5. številki Slovenskega čebelarja. Opozarjamo vse podružnice na določila 2., 3., 4. in 5. člena pravilnika o volitvah delegatov. Pozivamo jih, da takoj skličejo članski sestanek v smislu 5. člena pravilnika, če tega doslej še niso storile. Delegete in dva kandidata za upravni odbor sporočite zadrugi s posebnim dopisom najkasneje do 20. maja t. l.

Zadržniki,

ki se obračajo naravnost na zadrugo v Ljubljani, pozivamo, naj skušajo zadevo urediti pri svoji pristojni Čebelarški družini ali podružnici, ki poznata razmere svojega področja bolje nego izvršni odbor v Ljubljani. Semkaj se obračajte res samo tedaj, če na vprašanje ne more odgovoriti niti družina, niti podružnica. Za odgovor priložite znamko!

Večja naročila

čebelarških potrebščin sme zadržna čebelarna izvršiti posameznikom le tedaj,

če se izkaže kupec s potrdilom svoje podružnice, da potrebuje potrebščine res nujno. Preskrbite si torej taka potrdila, da ne boste hodili v Ljubljano zaman. Za malenkostne potrebščine potrdilo ni potrebno.

Pristopne izjave

pišite razločno in čitljivo! Večkrat so pisane tako, da ne moremo razbrati niti pravičnega imena, niti kraja bivališča. Vselej napišite poklic in poleg bivališča tudi pošto, kakor je označeno na pristopni izjavi. Na hrbtini strani navedite število čebeljih družin po sistemih panjev! Izjavo mora vsak sam podpisati, sicer ni veljavna. Dokler zadruga ne prejme denarja, ne more biti nihče sprejet.

Sladkor

Ministrstvo za trgovino in preskrbo je dovolilo zadrugi 12.000 kg sladkorja s pogojem, da odda čebelar za vsak kg sladkorja po 1 in pol kg medu od prvega točenja, to je do 30. junija t. l. Sladkor bo denaturiran. Interesenti ga lahko dobe takoj. Cena običajna. Zglašite se zaradi dobave pri svoji pristojni podružnici.

Stampiljke

Po sklepu izvršnega odbora bodo imele vse Čebelarke družine enotne podolgovate stampiljke s peterokrako zvezdo in čebelico v sredini. Izdeluje jih tvrdka Sitar in Svetek v Ljubljani, Franciškan-ska ulica. Družine jih lahko naročajo direktno ali preko tajništva zadruga.

Enotne knjige

za zapisnike in blagajniško poslovanje so sedaj na razpolago. Podružnice, ki jih še niso prejele, naj to sporoče zadrugi, da jim jih pošljemo.

Izseljeni člani

Zadruga je zvedela, da je bilo iz krajev naše severne meje izseljenih precejšnje število naših članov. Prosimo podružnice in Čebelarke družine, da nam imena izseljencev sporoče zaradi ureditve deležev in pošiljanja lista.

Predavatelji

Podružnice, ki doslej še niso prijavile predavateljev, naj to store brez odloga. Ne zadostuje samo število. Navedite točno priimek in ime, bivališče in pošto. Izpit ni potreben. Zahteve po predavateljih so številne. Centrala sama pa jih ima le malenkostno število. Podružnice celjskega okrožja naj se obračajo za predavanja na tov. Henrika Peternela, Celje, Bukov žlak, podružnice mariborskega okrožja pa na tov. Petra Močnika, Studenci pri Mariboru, Stritarjeva ul. 5.

Vprašalne pole

smo razposlali vsem podružnicam. Te jih bodo razdelile Čebelarskim družinam svojega področja. Vsaka pola ima na eni strani vprašanja, ki se nanašajo na delovanje družine, na drugi strani pa navodilo. Ravnajte se po njem in redno pošiljajte svoja mesečna poročila! Namen vprašalnih pol je poenotenje poročil. Tekmujemo tudi v poročanju!

Kam spada čebelar?

V tisto Čebelarsko družino, kjer ima svoje stalno bivališče. Glede na to ne more biti izvoljen v poslovni odbor kakšne sosednje družine. Lahko pa je odbor-nik podružnice ali zadruga.

Nakup čebeljih družin in rojev

Od srbskih čebelarjev je prejela zadruga številna naročila, naj jim pošlje-mo čebelje družine ali roje. Naročil ne moremo izvršiti, ker je zadruga prejela

od svojih članov samo dve manjši ponudbi. Pozivamo s tem vse tiste čebelarje, ki nameravajo prodati roje, naj sporoče, koliko rojev nameravajo približno prodati in po kakšni ceni. Storite to takoj! Ne pozabite obenem sporočiti svojega točnega naslova!

Položnice

Kadar nakazujete denar s položnico, napišite na zadnji strani srednjega dela, čemu pošiljate denar. S tem olajšate upravi delo, da ji ni treba iskati in ugotavljati namena pošiljke. Izognemo se s tem tudi raznim pomotam.

Naročnino

Slovenskemu čebelarju smo določili za zadrugnike na 40 din, nečlani pa plačajo 60 din. Za tuje države stane list 80 din na leto. Naročnino zbirajo Čebelarke družine in jo nakažejo neposredno Čebelarski zadrugi v Ljubljani. Po petem členu naših zadrugnih pravil mora vsak zadrugnik plačati letni prispevek za prejemanje zadrugnega glasila. Poudarjamo to, ker so nam nekateri člani vr-nili 1. in 2. številko lista z opazko, da ga ne sprejmejo.

Poslovni odbori Čebelarskih družin! Tekmujte med seboj, kateri bo prej zbral naročnino pri svojih članih in jo poslal zadrugi! Priložite tudi spisek plačnikov!

V svojih zadrugnih prostorih v Ljubljani bo prevzemala zadruga naročnino samo od nečlanov in članov ljubljanske Čebelarke družine.

Neosnovane vesti

krožijo med čebelarji po Poljanski dolini zaradi zamenjave voska s satnicami. Ni nam znano, ali širijo nekateri ljudje take vesti iz nepoučenosti ali iz hudobije. Zato poudarjamo ponovno, da odtegne zadrugna čebelarna pri izdelovanju le 1—2 odstotka pri kg voska za kalež, ker se pri izdelovanju satnic resnično izgubi nekoliko voska. Nekateri čebelarji pa prinesejo vosek, ki ni popolnoma čist. Le za delo bo Čebelarna po sklepu seje izvršnega odbora od 8. 4. namesto plačila v gotovini odtegnila nekaj dkg voska od vsakega kg za začet-nike in oškodovance.

Ljubljanska čebelarska družina

poziva svoje člane, da čim prej prijavijo število panjev, ki jih nameravajo postaviti v čebelnjaku v Tomišlju ali v Senočetih. Prijavo je treba oddati v zadrugni čebelarni, Tyrševa cesta št. 21.

prisloni na vratica panja uho in prisluškuj šumenju čebel! Ob močnejšem šumenju, ki si ga prvokrat zasledil pri kaki družini, se ti še ni treba razburjati. Le, če šumenje ne pojenja niti drugi, niti naslednji dan, je možno, da ji primanjkuje vode, morda tudi hrane, ali da je prišla ob matico. Taka ugotovitev pa navadno kaj malo pomaga. Šaj zahteva temeljit poseg v notranjost panja, ki pa more v zimskem času več škodovati kot koristiti.

Februar je mesec, v katerem ima sonce že toliko moči, da segreje ozračje do tiste toplote, ko začno čebele izletavati. Kako leto nastopi tak dan že v januarju. To je dan prvega izleta ali trebljenja čebel. Nanj se temeljito pripravi! Ako leži pred čebeljakom sneg, ga odkidaj in posuj s pepelom ali z žaganjem, da ne bodo čebele, ki bi jih vrglo ob tla, v njem otrpnile. Sneg lahko prekriješ tudi s slamo ali z vrečami, če jih imaš dovolj na razpolago. Panjev zadaj po možnosti še ne odpiraj! Ako imajo verande, iztakni zagozde, jih ostrgaj in položi na stran, da se osuše. Nato izvleci podloge, ki si jih vložil že jeseni, in jih preišči! Iz razporeda zjedi in drugih odpadkov na lepenki lahko sklepaš na nepravilnosti, ki so se pojavile v družini. Trakovi zjedi ne smejo segati preko polovice lepenke, sicer čebelam ne bo zadostovalo hrane do rednega izletavanja. Kristalčki med zjedjo pomenijo žejo. Prekomerno število mrtvic in pege griže so znaki brezmatičnosti ali celo bolezni. Za brezmatičnost je značilno tudi razburjeno beganje čebel po bradi. Če padajo čebele z brade na tla in begajo potem še po tleh, odskakujejo in zamahujejo s krili, ne da bi se dvignile, imaš skoraj gotovo opraviti z nevarno boleznijo nose mavostjo. V vsakem od naštetih primerov se pouči iz knjig, kaj moraš storiti, da preprečiš večjo nesrečo. Ko si premotril podloge, stresi nesnago na sito in jo presej! Voščeni drobir shrani v kaki škatli, mrtvice in vse drugo, kar je ostalo na situ, pa zakoplj! Ko si očistil dna, preglej slamnice! Vlažne in plesnive presuši na soncu! V tem mesecu je treba pregledati tudi rezervne sate in jih znova zažveplati.

Marec prinese v panje novo življenje. Z njim se začne pravo čebelarstvo leto. Sedaj je čas, da si ustvari čebelar natančno sliko o stanju čebel z neposrednim pregledom vsake posamezne družine. Za ta pregled izberi čim toplejši dan! Opravi ga čim hitreje in ne zadržuj zalege predolgo izven panjev! Previdno razmikaj sate, dokler ne prideš do zalege. Ugotovi, kako je razvrščena, ali je pravilna, koliko je je in kdaj približno je začela matica zalegati. Obenem preceni zaloge medu in obnožine! Če so krajni sati načeti in če je zginil med tudi iz osrednjih satov, misli na to, da boš moral družine morda že v tem mesecu zasilno pitati. Če je gnezdo potisnjeno ob stran, s čimer je odvzeta matici možnost njegovega obojesmernega in somernega razširjanja, ga premakni na sredo, a pri tem ne izpreminjaj razporeda satov! Izvleci samo krajne sate na eni strani in jih po premiku celotnega gnezda prenese na nasprotno stran! Če bi matico ovirala pri zaleganju preobilica obnožine odnosno medu, odvzemi z medom zalite ali z obnožino nabite sate in jih nadomesti s praznimi! Plesnive sate zamenjaj z rezervnimi, ki pa seveda ne smejo biti prazni. Če je na njih že zalega, močno plesnive dele iz njih izreži! Po pregledu panje spet dobro odeni! Pomni, da rabijo čebele spomladi zaradi porajajoče se zalege skoraj več toplote in medu kakor pozimi. Razen tega pa potrebujejo tudi mnogo peloda in vode. Če narava sama ne nudi dovolj cvetnega prahu, jim ga pokladaj na posebnem krmišču, ki ga priredi takole: Blizu čebelnjaka zabij v zemljo kol, nanj pa pritrdi hišico, ki ima precej širok in visok vhod ter dno podaljšano preko vhoda v dokaj veliko brado. Na tla hišice položi valovit papir in ga prekrij s tanko plastjo razgrenjene sojeve moke! Na brado nariši z medom črto, ki naj vodi v notranjost krmišča, s čimer boš privabil čebele. Ko bo vaba pospravljena, se bodo vrgle čebele na sojo in jo začele na golenih zadnjih nog odnašati domov. Ob slabem vremenu je tako krmišče nerabno. Zato je treba sojevo moko neposredno pokladati. Odmeri toliko utežnih delov medu, kolikor nameravaš pokrmiti soje. Med zmerno segrej in ga zamesi z moko v rahlo testo! Testo izoblikuj v valjasto klobaso in shrani v čim mrzlejšem prostoru, da se strdi. Klobaso potem zdrobi ob kuhinjskem strgalu, naribane zmes pa raztrosi po praznem satu! Sat pri tem stresaj kakor sito, da zaleze raztrosena snov čim globlje v celice, ga potem postavi pokoncu in vtakni pri strani v panj! Tlačenje snovi v celice je nepotrebno, ker opravijo to čebele same. Tudi vodo lahko dobavimo čebelam na dva načina: ali neposredno v pitalnikih, ali pa v napajalnikih izven panja. Napajanje iz pitalnikov ni priporočljivo, ker povzroča vlago, ki je je spomladi v panjih že tako in tako dovolj. Pri pra-

vilno izdelanem napajalniku mora kapati voda iz večje posode na poševno desko, ki ima v lomljeni črti nabite letvice, ob katerih se zaustavlja. Napajalnik naj stoji na prisojnem mestu! Čebele privabi z medom in potem skrbi, da ne bo v njem nikdar zmanjkalo vode, kajti čebele se takim pripravam hitreje odvadajo kakor pa privadijo.

April ima zavrit rep, pravi ljudska prislovica. V tem mesecu često dežuje. Tudi pozebe in druge vremenske nepravilnosti, ki morejo zavreti družine v njih razvoju, se rade pojavljajo. Zato jih skrbno nadziraj in jim takoj priskoči na pomoč, čim bi jim česa zmanjkalo. Kljub temu ne bodi preveč stikljiv! Panjev ne odpiraj brez potrebe, le dno jim večkrat izgrebi in očisti drobirja, da se ne zarede v njem molji. Slamnic in drugega opaža ne odstranjuj, dokler se vreme ne ustali. Staro čebelarsko pravilo je: Jeseni odeni družine čim kasneje, spomladi pa jim ne odvzemaj odej prezgodaj! — Nekateri čebelarji skušajo v drugi polovici meseca izravnati moč svojih družin s tem, da odvzemajo močnejšim panjem zaležene sate in jih dodajajo šibkejšim. Začetnik ga lahko pri takem izenačevanju prav pošteno polomi. Če misliš, da je izenačevanje na mestu, predevaj samo take sate, ki imajo razen pokrite zalege tudi dovolj mladih čebel. Starejše čebele bi namreč iz tujega panja pobegnile, zapuščena zalega pa bi poginila, ker se nove rednice zaradi svoje maloštevilnosti ne bi mogle dovolj zavzeti zanje. Boljše sredstvo za omočnitev družin je spekulativno ali dražilno pitanje. Vsak drugi dan pokladaj čebelam pod večer, ko prenehajo izletavati, četrtinko litra raztopljenega medu, s čimer boš prisilil matice k živahnejšemu zaleganju. Čež dan ne smeš pitati niti dražilno, niti zasilno, ker bi s tem izzval rop. — K večji marljivosti podneti čebele tudi izpodrezovalni satnik. To je prazen okvir z ozkim voščenenim nasnutkom, ki je nameščen kot zadnji na skrajni levi, ali na skrajni desni strani plodišča. Vanj stavijo čebele satovje, ki pa jim ga vsak teden sproti izpodrežeš in odvzameš. Pri novejših panjih je izpodrezovalni satnik vdelan v okvirno okence, da je čebelarju z ene in matici z druge strani čim laže dostopen.

Maj predstavlja vrhunec čebelarskega leta: za čebele kakor tudi za čebelarja. Saj ima tedaj polne roke najrazličnejšega dela. Posebno pa ga zaposljujejo roji. Ker ti je kot začetniku najbrž mnogo do tega, da prideš do novih družin rojenja ne boš preprečeval. Zlasti majniških rojev ne boš zametaval, ker ti bodo dali najboljše plemenjake. — Rojev je več vrst. Prvec ima staro matico, drugec ali trekovec pa mlado, nesprašeno matico. Le izjemoma roji prvec z nesprašeno matico, če je stara potem, ko je maticinke že zalegla, poginila, ali če so jo čebele zaradi starosti in oslabelosti nasilno odstranile. Takemu roju pravimo prvec s pevko ali na kratko pevec. Roj, ki ga da roj še isto leto, imenujemo vnuka in je kot posebnost pri nekaterih čebelarjih v velikih čisljih. Za razmnoževanje so primerni le prvci. Drujce in vse ostale roje po možnosti prepreči! Če pa, bi se kljub tvojim preprečevalnim ukrepom pojavili, jih družji, a ne s prvci, ker bi se čebele med sabo poklale. Rojev ne vsajaj nikdar na izdelano satje! Na nov panj jih prikleneš, ako jim postaviš za vabo na sredo med satnice sat z odkrito zalego. Pokrita zalega učinkuje ravno nasprotno, zanesljivo pa roj izženeš, če mu daš sat z medom, ali če ga pitaš. Po vsaditvi pusti roj tri dni v popolnem miru! Kasneje ga preglej in ga premesti na sredo panja, ako sedi preveč ob strani. — Če leto ni ugodno za roje in, če hočeš kljub temu razširiti svoj čebelarski obrat, se zateci k narejanju rojev! Narejenci sicer ne odtehtajo naravnih rojev niti po marljivosti, niti po razvojnih zmožnostih, vendar se lahko z njimi prav dobro okoristiš, ako jih pravilno in o pravem času delaš. Ker je narejanje rojev čebelarsko opravilo neke višje vrste, je prav, da pokličeš vsaj pri prvem poizkusu na pomoč izurjenega čebelarja, ki ti bo tudi povedal, kateri način bi bil za tvoj primer najprikladnejši. — Komur ni do rojev, bo družine prestavil, to se pravi: Zaležene sate, razen obnožinskih in onega, na katerem je matica, bo premestil s čebelami vred v medišča, prazne prostore pa izpolnil z rezervnimi sati in satnicami. Prestavljaj pa samo razvite družine, to je take, ki zasedajo tudi skrajne ulice, in sicer najmanj tri tedne prej, preden se odpre glavna paša. Čez teden dni po prestavljanju, preišči medišča in podri vse maticinke, ki bi jih čebele potegnile nad jajčeci ali žrkami. Obenem odpri, ako nimaš begalnic, zgornja žrela, da morejo odleteti troti, ki so se v mediščih polegli. V dobri paši dosežeš isti uspeh kot s prestavljanjem s tako imenovanim nastavljanjem. To je priročnejše, ker ti ni treba stikati po plodiščih za maticami, temveč samo izvlečeš ločila in razmestiš rezervne sate po mediščih.